

รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ชื่อโครงการ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรศยง
รหัสโครงการ 4380441

โดย

ชื่อหัวหน้าโครงการ ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี
สังกัด คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

เดือน กันยายน ปี พ.ศ. 2566

งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

นาฏยประดิษฐ์ ชูดองคตยศยง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นมา บุคลิกและบทบาท องค์ในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ โดยการศึกษาจากบทพระราชนิพนธ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสร้างสรรค์การแสดงวิเคราะห์จากหลักนาฏยประดิษฐ์นำมาสร้างสรรค์งาน โดยท่านผู้เชี่ยวชาญ นาฏศิลป์ไทยได้ให้คำแนะนำเพื่อนำมาปรับแก้และพัฒนาการแสดงให้สมบูรณ์ที่สุด จากนั้นนำมา ถ่ายทอดกระบวนการทำรำสู่การเรียนการสอนทักษะนาฏศิลป์ (โขนลิง) จากการศึกษาพบว่า องค์ เป็น ทหารเอกของพระราม เป็นบุตรของพาลีและนางมณฑิรา กายสีเขียวมรกต ปากหุบ สวมมงกุฎยอดสาม กลีบ องค์เป็นลิงหนุ่มผู้มีสติปัญญาฉลาดหลักแหลม ปฏิภาณไวพริบดี วาจาดี ได้รับมอบหมายให้เป็น ทูตเจรจาแทนพระรามได้ สุดท้ายพระรามจึงปูนบำเหน็จความดีความชอบ ให้เป็น พระยาอินทรนักษ ภาพ อุปราชเมืองขีดขิน จากลักษณะเด่นดังกล่าวขององค์จึงนำมาสู่การแสดงนาฏยประดิษฐ์ที่เป็นลำเดี่ยว ขององค์ซึ่งยังไม่เคยปรากฏมาก่อน นาฏยประดิษฐ์ ชูด องคตยศยง เป็นการสร้างสรรค์ใหม่ ทั้งบท ประพันธ์ ทำนองเพลง เครื่องแต่งกายโขน เครื่องประดับโขน ศิระขององค์ โดยนำแนวความคิดมาจาก จิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม รูปแบบการแสดง การกล่าวถึงเครื่องแต่งกายขององค์ แสดงถึงบทบาทสำคัญขององค์ในเรื่องรามเกียรติ์ แสดงถึงกระบวนการทำรำเพลงหน้าพาทย์ เพลงที่ ประพันธ์ขึ้นใหม่ คือ เพลงร่ำวานรินทร์ เพลงอินทราสา เพลงสวาทระจกรินทร์ เพลงกบิลอินทรนุ ภาพ เวลาในการแสดง 08.25 นาที กระบวนท่าทำสร้างสรรค์จากแนวความคิดกระบวนท่าที่มาจาก แม่ท่าโขนลิง กระบวนท่ารำเบ็ดเตล็ดโขนลิง และกระบวนท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ เป็นการรำตีบท ตามคำพากย์และคำร้องเพื่อสื่อความหมายและอารมณ์ การรำตามทำนองเพลงในกระบวนท่ารำเพลง หน้าพาทย์ จากการแสดงสู่การถ่ายทอด การแสดงชุดนี้ ได้รับการบรรจุลงในหลักสูตรศึกษาศาสตร บัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง (พ.ศ. 2567) คณะศิลปศึกษา สถาบัน บัณฑิตพัฒนศิลป์ รหัสวิชา 301-24004 วิชาทักษะนาฏศิลป์ไทย 4 (โขนลิง) 3 (0-6-3) นับได้ว่าเป็น การต่อยอดงานสร้างสรรค์การแสดงสู่การเรียนการสอน เพื่อให้ศิลปวัฒนธรรมไทยได้อนุรักษ์ รักษา สืบทอด ต่อยอด พัฒนา สร้างสรรค์ ให้คงอยู่ตลอดไป

คำสำคัญ : นาฏยประดิษฐ์, องค์, องคตยศยง

Abstract

The Choreography of The Dance OngKhot Yodsayong performance is to study the origin, personality and role of OngKhot in the Ramakien literature by studying the royal texts and related documents. The creation of the performance comes from the analysis of the Natya Pradit principles to create the work. Experts in Thai classical dance have given advice to adjust and develop the performance to be as perfect as possible. Then, the dance movements were taught in Thai classical dance skill class (monkey role). From the research, it was found that OngKhot is one of the main soldiers of Phra Ram. He is the son of Pali and Nang Montho. He has an emerald green body, a closed mouth, and wears a three-petal style crown. OngKhot is a young monkey who is intelligent, quick-witted, and has good speech. He was assigned to be an envoy to negotiate on behalf of Phra Ram. Finally, Phra Ram rewarded him with the title of Phraya Inthranuphap, the Viceroy of Khet Khin. From the aforementioned outstanding characteristics of OngKhot, it led to the creation of the Natya Pradit performance, which is an OngKhot solo dance that has never been seen before. The Natya Pradit OngKhot Yosayong performance is a new creation. The lyrics, melody, costume, accessories and mask were all inspired by the mural paintings of Wat Phra Sri Rittan Satsadaram. Both the format of the performance and the description of OngKhot's costume demonstrate OngKhot's important role in the Ramakien. It demonstrates the dance movements of the Na Phat songs and the newly composed songs, namely, Rua Phanarin, Inthara Asa, Sawa Phra Chakarin, and Kabil Inthranuphap. The performance is 8.25 minutes long. The choreography was created from ideas of the monkey khon basic dance movements (Mae Tha), various common monkey Khon dance movements, and newly created dance movements specifically for this performance. The dance is performed accordingly to the narration and lyrics to convey meaning and emotions. The dance follows the melody of the Na Phat dance movements. From the performance to its transmission, this performance is included in the Bachelor of Education curriculum: Performing Arts Studies Program (4 years), Revised Curriculum (2024), Faculty of Arts Education, Bunditpatanasilpa Institute, Course Code 301-24004, Thai Performing Arts Skills 4 (Monkey Khon) 3 (0-6-3). It can be considered as an extension of a creative performance for teaching and learning allowing Thai arts and culture to be preserved, maintained, passed on, developed, and created forever.

Keywords: The Choreography of The Dance, OngKhot, OngKhot Yotsayong

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยสง สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ได้พิจารณาคัดเลือกให้ได้รับทุนสนับสนุนงานสร้างสรรค์
ประจำปี งบประมาณ 2566 จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ ทองนิ่ม ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย
พร้อมด้วย ดร.สมชาย พื่อนราตี ที่ทั้งสองท่านให้ความกรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลงานวิจัยฉบับ
สมบูรณ์

ขอบพระคุณศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย นายประเมษฐ์ บุญยะชัย นายไพฑูรย์
เข้มแข็ง นายวิโรจน์ อยู่สวัสดิ์ ดร.นิวัฒน์ สุขประเสริฐ นายเกษม ทองอร่าม นายสุรัตน์ เอี่ยมสะอาด
นายจำลอง ม่วงท้วม นายพรรคชัย หอมจันทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ ทองนิ่ม กรุณาเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลงานสร้างสรรค์ และนายกิตติพงษ์ ไตรพงษ์ ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เพิ่มเติม

ขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมณภัทร์ ถมั่งรักษัสัตว์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูริ วงศ์
วิเชียร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรบรรณ อัญญะโพธิ์ กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ขอพระคุณ นายเกษม ทองอร่าม ผู้ประพันธ์บท นายวัชรกร บุญเพ็ง ผู้ประพันธ์เพลง
นางสาวเพ็ญศิริ โกมลวัญนะ นายชัยกิจ ช่างต่อ ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกายโซน นายอภิชาติ เกิดแจ้งเม้ง
ผู้ออกแบบศีรษะองคต นายณัฐพงษ์ ยลประเวศ ผู้ออกแบบเครื่องประดับ นายพงศกร ศักดิ์ศิลป์อุดม
ผู้บันทึกเสียง

ขอบพระคุณ คณบดีคณะศิลปศึกษา ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่คณะศิลปศึกษา ในการ
อำนวยความสะดวกตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการวิจัย

ขอบพระคุณ นายเบญจมินทร์ ตาดี ให้ความอนุเคราะห์แปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

ขอบคุณนายณภัทร มาร์ตัน นักแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยสง คนแรก ที่ร่วม
สร้างสรรค์การแสดงออกมาอย่างสมบูรณ์แบบ

ขอบคุณครอบครัวรักดี ที่เป็นกำลังและแรงใจในการทำงานวิจัย

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกๆ ท่าน ในการสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด
องค์กรตยสง สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ว่าที่ ร.ต. จตุพร รักดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 คำถามการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 ประวัติความเป็นมาขององคต.....	7
2.2 บุคลิกขององคต.....	17
2.3 บทบาทสำคัญขององคต.....	29
2.4 การร่ำเดี่ยวของโชนลิง.....	50
2.5 แนวคิดที่ใช้ในการสร้างสรรค์.....	56
บทที่ 3 วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งานและองค์ประกอบการแสดง.....	62
3.1 แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์.....	62
3.2 วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งาน.....	63
3.3 องค์ประกอบการแสดง.....	75

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 นาฏยประดิษฐ์ ชุดองคตยศยง.....	96
4.1 กระบวนทำรำนาฏยประดิษฐ์ ชุดองคตยศยง.....	96
4.2 วิเคราะห์กระบวนทำรำนาฏยประดิษฐ์ ชุดองคตยศยง.....	130
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	157
5.1 สรุป.....	157
5.2 อภิปรายผล.....	162
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	164
บรรณานุกรม.....	165
บุคลากร.....	166
ภาคผนวก.....	167
ก อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ.....	167
ข การจัดทำบทการแสดง.....	169
ค การจัดทำเครื่องแต่งกาย.....	169
ง การจัดทำเครื่องประดับ.....	171
จ การจัดทำศิระของคต.....	173
ฉ การบันทึกเสียง.....	174
ช การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	176
ซ การประเมินดัชนีความสอดคล้อง.....	177
ฌ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	186
ญ การปรับกระบวนทำรำโดยผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง).....	214
ฎ การเผยแพร่ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง.....	215
ฏ แบบประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.....	226
ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์.....	232
ประวัติผู้วิจัย.....	234

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 องค์จิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม.....	8
ภาพที่ 2 ฤๅษีองค์ผ้าห่มนางมณฑิโต.....	9
ภาพที่ 3 ฝ่าองค์ออกจากห้องแพะ.....	11
ภาพที่ 4 พิธีลงสรงองค์.....	13
ภาพที่ 5 องค์ลากทศกัณฐ์เล่น.....	15
ภาพที่ 6 องค์นิมิตกายโตใหญ่.....	23
ภาพที่ 7 องค์ม้วนหางเป็นบัลลังก์.....	24
ภาพที่ 8 องค์ม้วนหาง.....	25
ภาพที่ 9 องค์แปลงเป็นอีกา.....	26
ภาพที่ 10 องค์แปลงเป็นพิจิตรไพร่ไปขอแว่นแก้ว.....	27
ภาพที่ 11 องค์รับอาวุธ.....	30
ภาพที่ 12 หนุมานองค์ล่อลวงกล่อดวงใจ.....	31
ภาพที่ 13 หนุมาน ชมพูพาน องค์ สืบมรรคา.....	33
ภาพที่ 14 องค์ขอพานแว่นฟ้ารองรับเศียรของอินทรชิต.....	34
ภาพที่ 15 องค์เข้าทำลายพิธีบูชาของบรรลัยจักร.....	35
ภาพที่ 16 องค์เข้ารบกับยักษ์ปักหลั่น.....	36
ภาพที่ 17 องค์ฆ่าเพตรา.....	38
ภาพที่ 18 องค์และนิลพัทฆ่าวายุภักย์ตาย.....	39
ภาพที่ 19 องค์แก้ปริศนาภูมิภรณ์.....	41
ภาพที่ 20 องค์สื่อสาร.....	43
ภาพที่ 21 พระรามปูนบำเหน็จ.....	44
ภาพที่ 22 ปรีक्षाอาจารย์เกษม ทองอร่าม ประพันธ์บท.....	66
ภาพที่ 23 ปรีक्षाอาจารย์วัชรกร บุญเพ็ง ประพันธ์ทำนองเพลง.....	67
ภาพที่ 24 วงปี่พาทย์เครื่องคู่.....	68
ภาพที่ 25 ว่าที่ ร.ต. จตุพร รักดี, นายณภัทร มารัตน์.....	69
ภาพที่ 26 ปรีक्षा คุณเพ็ญศิริ โกมลวัจนะ จัดสร้างเครื่องแต่งกายโขน.....	70
ภาพที่ 27 ปรีक्षा คุณณัฐพงษ์ ยลประเวช จัดสร้างเครื่องประดับโขน.....	70

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 28 ปรีक्षा คุณอภิชาติ เกิดเน็งเม้ง จัดสร้างศิระโขนองคต.....	71
ภาพที่ 29 เปรียบเทียบเครื่องแต่งกายองคต.....	71
ภาพที่ 30 เครื่องแต่งกาย นาฏยประดิษฐ์ องคตยศยง.....	78
ภาพที่ 31 ศิระองคต.....	79
ภาพที่ 32 อูบะดอกไม้ทัด.....	79
ภาพที่ 33 เสื่อ.....	80
ภาพที่ 34 สนับเพลา.....	80
ภาพที่ 35 กรองคอ.....	81
ภาพที่ 36 ผ้าถุง.....	81
ภาพที่ 37 ห้อยหน้า.....	82
ภาพที่ 38 ห้อยข้าง.....	82
ภาพที่ 39 ปิดก้น.....	83
ภาพที่ 40 หางลิง.....	83
ภาพที่ 41 รัดสะเวย.....	84
ภาพที่ 42 พาหุรัด.....	84
ภาพที่ 43 ข้อมือ.....	85
ภาพที่ 44 ทับทรวง.....	85
ภาพที่ 45 สังกวาลัย.....	86
ภาพที่ 46 เข็มขัด.....	86
ภาพที่ 47 ปะวะหล่ำ.....	87
ภาพที่ 48 พาหุรัด.....	87
ภาพที่ 49 แหวน.....	88
ภาพที่ 50 รัดสะเวย.....	88
ภาพที่ 51 พระขรรค์.....	89
ภาพที่ 52 ปี่ใน.....	90
ภาพที่ 53 ระนาดเอก.....	90
ภาพที่ 54 ระนาดทุ้ม.....	91

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 55 ฮ่องกงใหญ่.....	92
ภาพที่ 56 ฮ่องกงเล็ก.....	92
ภาพที่ 57 ฮ่องกงเล็ก.....	93
ภาพที่ 58 กลองทัด.....	94
ภาพที่ 59 ฉิ่ง.....	95
ภาพที่ 60 ปรีक्षा ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อธิภัทร ทองน้อม ที่ปรีक्षाโครงการวิจัย.....	169
ภาพที่ 61 ปรีक्षा ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อธิภัทร ทองน้อม ที่ปรีक्षाโครงการวิจัย.....	169
ภาพที่ 62 การจัดทำบท.....	169
ภาพที่ 63 การจัดทำบท.....	169
ภาพที่ 64 การจัดเครื่องแต่งกาย.....	169
ภาพที่ 65 การออกแบบลายปักชุดองคต.....	169
ภาพที่ 66 การออกแบบลายปักชุดองคต.....	170
ภาพที่ 67 การออกแบบลายปักชุดองคต.....	170
ภาพที่ 68 การออกแบบลายปักชุดองคต.....	170
ภาพที่ 66 การออกแบบลายปักชุดองคต.....	170
ภาพที่ 70 การออกแบบลายปักชุดองคต.....	170
ภาพที่ 71 การออกแบบลายปักชุดองคต.....	170
ภาพที่ 72 การออกแบบลายปักชุดองคต.....	171
ภาพที่ 73 การออกแบบลายปักชุดองคต.....	171
ภาพที่ 74 การออกแบบลายปักชุดองคต.....	171
ภาพที่ 75 ส่งมอบเครื่องโขนองคตยศยง.....	171
ภาพที่ 76 การออกแบบเครื่องประดับ.....	171
ภาพที่ 77การออกแบบเครื่องประดับ.....	171
ภาพที่ 78 การออกแบบเครื่องประดับ.....	172
ภาพที่ 79 การออกแบบเครื่องประดับ.....	172
ภาพที่ 80 การออกแบบเครื่องประดับ.....	172
ภาพที่ 81 การออกแบบเครื่องประดับ.....	172

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 82 การออกแบบเครื่องประดับ.....	172
ภาพที่ 83 ส่งมอบเครื่องประดับ.....	172
ภาพที่ 84 การออกแบบศิระของคตยสง.....	173
ภาพที่ 85 การออกแบบศิระของคตยสง.....	173
ภาพที่ 86 การออกแบบศิระของคตยสง.....	173
ภาพที่ 87 การออกแบบศิระของคตยสง.....	173
ภาพที่ 88 การออกแบบศิระของคตยสง.....	174
ภาพที่ 89 ส่งมอบศิระของคตยสง.....	174
ภาพที่ 90 การบันทึกเสียง.....	174
ภาพที่ 91 การบันทึกเสียง.....	174
ภาพที่ 92 การบันทึกเสียง.....	174
ภาพที่ 93 การบันทึกเสียง.....	174
ภาพที่ 94 การบันทึกเสียง.....	175
ภาพที่ 95 การบันทึกเสียง.....	175
ภาพที่ 96 การบันทึกเสียง.....	175
ภาพที่ 97 การบันทึกเสียงและภาพเคลื่อนไหว.....	175
ภาพที่ 98 สัมภาษณ์ อาจารย์วิโรจน์ อยู่สวัสดิ์.....	176
ภาพที่ 99 สัมภาษณ์ อาจารย์สุรัตน์ เอี่ยมสอาด.....	176
ภาพที่ 100 สัมภาษณ์ อาจารย์กิตติพงษ์ ไตรพงษ์.....	176
ภาพที่ 101 สัมภาษณ์ ดร.สมชาย พื่อนราดี.....	176
ภาพที่ 102 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	211
ภาพที่ 103 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	211
ภาพที่ 104 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	211
ภาพที่ 105 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	211
ภาพที่ 106 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	211
ภาพที่ 107 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	211
ภาพที่ 108 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	212

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

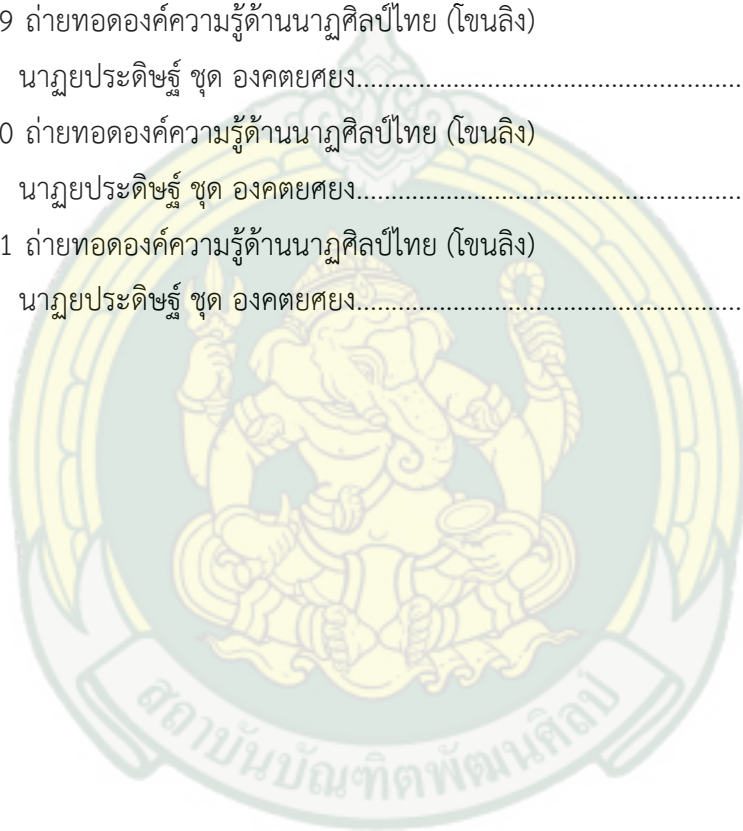
	หน้า
ภาพที่ 109 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	212
ภาพที่ 110 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	212
ภาพที่ 111 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	212
ภาพที่ 112 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	212
ภาพที่ 113 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	212
ภาพที่ 114 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	213
ภาพที่ 115 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	213
ภาพที่ 116 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	213
ภาพที่ 117 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	213
ภาพที่ 118 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	213
ภาพที่ 119 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group).....	213
ภาพที่ 120 การปรับกระบวนการทำรำโดยผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง).....	214
ภาพที่ 121 การปรับกระบวนการทำรำโดยผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง).....	214
ภาพที่ 122 การปรับกระบวนการทำรำโดยผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง).....	214
ภาพที่ 123 การปรับกระบวนการทำรำโดยผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง).....	214
ภาพที่ 124 การปรับกระบวนการทำรำโดยผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง).....	214
ภาพที่ 125 การปรับกระบวนการทำรำโดยผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง).....	214
ภาพที่ 126 นำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7.....	215
ภาพที่ 127 นำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7.....	215
ภาพที่ 128 นำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7.....	215
ภาพที่ 129 นำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7.....	215
ภาพที่ 130 นำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7.....	215

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 131 นำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7.....	215
ภาพที่ 132 เผยแพร่วิดีโอการแสดง ผ่านทาง YouTube ช่อง คณะศิลปนาฏดุริยางค์..	220
ภาพที่ 133 เผยแพร่วิดีโอการแสดง ผ่านทาง YouTube ช่อง คณะศิลปนาฏดุริยางค์..	220
ภาพที่ 134 เผยแพร่วิดีโอการแสดง ผ่านทาง YouTube ช่อง คณะศิลปนาฏดุริยางค์..	220
ภาพที่ 135 เผยแพร่วิดีโอการแสดง ผ่านทาง YouTube ช่อง คณะศิลปนาฏดุริยางค์..	220
ภาพที่ 136 เผยแพร่วิดีโอการแสดง ผ่านทาง YouTube ช่อง คณะศิลปนาฏดุริยางค์..	220
ภาพที่ 137 เผยแพร่วิดีโอการแสดง ผ่านทาง YouTube ช่อง คณะศิลปนาฏดุริยางค์..	220
ภาพที่ 138 งานจุฬารัตนสงกรานต์ Songkran รวมของดีศรีมหาบัณฑิต World best festive destination.....	221
ภาพที่ 139 งานจุฬารัตนสงกรานต์ Songkran รวมของดีศรีมหาบัณฑิต World best festive destination.....	221
ภาพที่ 140 งานจุฬารัตนสงกรานต์ Songkran รวมของดีศรีมหาบัณฑิต World best festive destination.....	221
ภาพที่ 141 งานจุฬารัตนสงกรานต์ Songkran รวมของดีศรีมหาบัณฑิต World best festive destination.....	221
ภาพที่ 142 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง.....	221
ภาพที่ 143 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง.....	221
ภาพที่ 144 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง.....	222
ภาพที่ 145 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง.....	222
ภาพที่ 146 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง.....	222

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 147 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง)	222
นายประดิษฐ์ ชุต องค์กรยศจ...	
ภาพที่ 148 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง)	222
นายประดิษฐ์ ชุต องค์กรยศจ...	
ภาพที่ 149 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง)	222
นายประดิษฐ์ ชุต องค์กรยศจ...	
ภาพที่ 150 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง)	223
นายประดิษฐ์ ชุต องค์กรยศจ...	
ภาพที่ 151 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง)	223
นายประดิษฐ์ ชุต องค์กรยศจ...	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แผนการดำเนินงาน.....	64
ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยตยง.....	73
ตารางที่ 3 การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย.....	74
ตารางที่ 4 กระบวนทำรำนานาฏยประดิษฐ์ ชุดองค์กรตยตยง.....	96
ตารางที่ 5 กระบวนทำที่มาจากแม่ทำไชนลิ่ง.....	130
ตารางที่ 6 กระบวนทำร่าเบ็ดเตล็ดไชนลิ่ง.....	134
ตารางที่ 7 กระบวนทำร่าที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่.....	148

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage หรือ ICH) หรือที่ในประเทศไทยมักเรียกกันว่า มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งมาตรา 2 แห่งอนุสัญญาว่าด้วย การสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 ขององค์การยูเนสโก ระบุนิยามของ คำว่า “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” ว่าหมายถึง การปฏิบัติ (practices) การเป็นตัวแทน (representations) การแสดงออก (expressions) ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) ตลอดจน เครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมอันเป็นผลจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน และในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งเป็นสิ่ง ซึ่งชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นใหม่ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้น เกิดความรู้สึกมีอัตลักษณ์และความต่อเนื่อง ดังนั้น จึงก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมและการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562, น.6) ซึ่งการแสดงโขนในประเทศไทย ได้รับการยกย่องจากองค์การ เพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) ในปีพ.ศ. 2561 ว่าเป็น “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมวลมนุษยชาติ” ซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ของไทยรายการแรกที่ได้รับการขึ้นทะเบียน

โขนในประเทศไทย นิยมแสดงเรื่อง รามเกียรติ์ ซึ่งมีที่มาจาก มหาकाพย์ราമായณะของอินเดีย เช่นเดียวกับหลายประเทศในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ โขนไทยมีคุณลักษณะเป็น ศิลปะการแสดงชั้นสูงที่แตกต่าง จากประเทศอื่นในรายละเอียดของการแสดง โดยมีมาตั้งแต่สมัย กรุงศรีอยุธยา ในราชสำนักและตามบ้านขุนนางชั้นสูงจะมีการฝึกหัด การแสดงโขน เพื่อใช้แสดงในงาน มหกรรมหลวงและพิธีต่าง ๆ สำหรับ สร้างความบันเทิงและเป็นสื่อเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่สอดแทรก คติธรรมต่าง ๆ สู่ผู้ชมผ่านการแสดงของตัวละครที่เป็นสัญลักษณ์ ของความดี ความชั่ว ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ฯลฯ ปัจจุบันศิลปะ การแสดงโขนได้เผยแพร่ไปสู่ประชาชน มีคณะโขนพื้นบ้านเกิดขึ้น หลายคณะ พร้อมทั้งมีการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ จึงทำให้โขนในประเทศไทยมี ความเข้มแข็งและสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการสืบทอดโขนล้วนมีการพัฒนา รายละเอียดใน ศิลปะการแสดง เช่น ท่ารำ ท่าเต้น เครื่องแต่งกาย บทโขน บทร้อง เพลง และดนตรีที่

ใช้บรรเลง รวมทั้งฉากและอุปกรณ์ ตลอดจนเทคนิคทางด้าน การแสดงก็ล้วนเป็นพัฒนาการที่มีมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นเอกลักษณ์ การแสดงโขนในประเทศไทย (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562, น.7) การแสดงโขนในประเทศไทย เมื่อได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมวลมนุษยชาติแล้ว จึงจะต้องมีการอนุรักษ์สืบสาน พัฒนาต่อยอด สร้างสรรค์ การแสดงโขนให้คงอยู่คู่ประเทศไทยทั้งการแสดงที่คงรักษากันจากอดีตสู่ปัจจุบัน และการพัฒนาสร้างสรรค์การแสดงให้เกิดการแสดงโขนมิติใหม่ๆ แต่ยังคงรักษาจารีตในการแสดงโขน เป็นการพัฒนาสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยยึดถือการสร้างสรรคตามหลักนาฏยประดิษฐ์

นาฏยประดิษฐ์ หมายถึง การคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์ แนวคิดรูปแบบกลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ที่แสดงโดยผู้คนเดียวหรือหลายคน ทั้งนี้รวมถึงการปรับปรุงผลงานในอดีต นาฏยประดิษฐ์ จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ่ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบอื่นๆ ที่สำคัญในการทำให้นาฏศิลป์ชุดหนึ่งสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ (สุรพล วิรุฬักษ์, 2547, น.225) นาฏศิลป์สร้างสรรค์ โดยความหมายรวม คือ นักประดิษฐ์ ท่ารำหรือศิลปินหรือผู้สร้างงานศิลปะนักแสดงสร้างสรรคนาฏศิลป์ต้องคิดค้นคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ 6 ท่ารำ รวมทั้งองค์ประกอบสำคัญอื่น ๆ ที่ขาดไม่ได้ในการสร้างสรรค์การแสดง เพลง เนื้อร้อง ทำนอง เครื่องแต่งกายขบวนท่ารำ อุปกรณ์ประกอบการแสดง หรืออื่น ๆ ตามจินตนาการของผู้สร้างงานที่ ต้องการบ่งบอกเนื้อหาให้กับผู้ชมได้เล็งเห็นและเกิดภาพตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ (กาญจนาภิเษม เทพณรงค์ และคณะ, 2564, น.5) ในการแสดงโขนนอกเหนือจากบทบาทของตัวละครต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้ว เป็นการดำเนินการตามเนื้อเรื่อง ตัวโขนก็เล่นไปตามบทบาทจนกระทั่งชั่วระยะเวลาหนึ่งคุณครูผู้เชี่ยวชาญก็ได้คิดประดิษฐ์กระบวนท่ารำขึ้นมาเป็นรำเดี่ยวของตัวละครแต่ละชุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าการรำเดี่ยวของการแสดงโขนมาจากการรำฉุยฉายเป็นหลัก นับได้ว่าเป็นนาฏยประดิษฐ์ที่สร้างสรรค์กระบวนท่ารำเดี่ยวอวดฝีมือทางด้านนาฏศิลป์ไทย เช่น ฉุยฉายอินทรีชิตแปลง ฉุยฉายมานพ ของโขนพระ ฉุยฉายทศกัณฐ์ลงสวน ฉุยฉายหนุมานแปลง ของโขนยักษ์ ฉุยฉายหนุมานทรงเครื่อง ฉุยฉายนิลพัท ฉุยฉายพาลี ฉุยฉายหนุมานชมสวน ฉุยฉายบุตรหนุมาน ของโขนลิง เป็นต้น

การรำเดี่ยวฉุยฉายของตัวลิงเป็นการรำอวดฝีมือ ด้วยเพลงฉุยฉายของตัวลิง ที่เป็นการอวดความงามของเครื่องแต่งกาย การแสดงอารมณ์ความรู้สึกภาคภูมิใจในความงามของเครื่องแต่งกายนั้นๆ หรือการแสดงอารมณ์ความรู้สึกภาคภูมิใจในความงามของการเปล่งกายจากตัวละครหนึ่งไปตัวละครหนึ่งได้อย่างสวยงาม หรือเปล่งกายได้อย่างแนบเนียน เพื่อที่จะไปเกี้ยวพาราสีตัวละครผู้หญิง เพื่อที่จะไปชื่นชมธรรมชาติ ทั้งอีกรูปแบบที่ปรากฏนั้นเป็นการเล่าเรื่องราวประวัติส่วนตัวละครโดยย่อ รวมไปถึงการบอกลักษณะตัวละครดังกล่าวนั้นๆ ว่ามีลักษณะอย่างไร มีรูปพันธ์ เชื้อชาติ ผิวกาย อาวุธประจำตัว บทบาทสำคัญของตัวละครนั้นๆ ที่ปรากฏในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ (ศิลา ผ่องบุรุษ,

2566, น.49) ซึ่งตัวละครของฝ่ายลิง มีหลากหลายตัวละครแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท เช่น เชนลิง จังเกียง เตียวเพชร์ สิบแปดมงกุฏ พญาวานร ทุกตัวละครมีความสำคัญกับการแสดงโขนเป็นอย่างมาก

ตัวละครฝ่ายลิง เป็นตัวละครฝ่ายสุดท้ายหรือประเภทสุดท้ายของการแสดงโขน ซึ่งผู้แสดงจะต้องสวมศีรษะหรือหัวโขนลิงตามฐานะของตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งมีทั้งแบบมียอด เช่น สุครีพ ชมพูพาน องคต และแบบไม่มียอดที่เรียกว่าลิงโล้น เช่น หนุมาน นิลพัท นิลนนท์ เสนาวานรสิบแปดมงกุฏต่างๆ ดังนั้นในการคัดเลือกผู้ที่จะแสดงเป็นฝ่ายลิงในการแสดงโขนนั้นจะคัดเลือกออกเป็น 2 แบบ คือ ลิงโล้นจะคัดเลือกจากผู้ที่มีรูปร่างลำสัน หมดหนวดขน ไม่สูงนัก ลำคอสั้น มีลักษณะว่องไว ปราดเปรียว เพราะต้องแสดงท่าพลิกแพลงต่างๆ ด้วย ตามลักษณะธรรมชาติของลิง โดยเฉพาะ หนุมาน ซึ่งต้องได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี อีกประการหนึ่งคือการคัดเลือกจากผู้ที่มีร่างกายค่อนข้างสูง ลำคอระหง แต่ยังคงความว่องไวปราดเปรียวแบบลิงโล้น เพื่อใช้เป็นผู้แสดงประเภทลิงยอยอดต่างๆ ที่ได้กล่าวมา (ธีรภัทร์ ทองนิ่ม, 2555, น.58) ลิงพญาในเรื่องรามเกียรติ์ที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องรามเกียรติ์เป็นทหารเอกของพระรามออกอาสาทำศึกสงครามเคียงคู่กับหนุมานตลอด และมีลักษณะเฉพาะทางกายพิเศษ คือกายสีเขียว ปากหุบ สวมมงกุฎยอดสามกลีบหนึ่งเดียวในกองทัพ คือ องคต

องคต เป็นลิงที่มีฤทธิ์เดชเก่งกล้า มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด เชื่อฟังผู้ใหญ่ และอ่อนน้อม ถ่อมตน นอกจากนี้ยังพบว่าองคตมีบทบาทการเป็นน้องที่เชื่อฟังคำสั่งของหนุมาน บทบาทการเป็นทหารที่เชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชา บทบาทฐานะการเป็นทูตถือสารของพระราม บทบาทฐานะการเป็นเกียกกายคอยจัดเสปียงกองทัพในการทำศึกสงคราม บทบาทฐานะการเป็นยกบัตรหน้าที่อัยการประจำกองทัพ บทบาทฐานะการเป็นอุปราชได้รับยศให้เป็นพระยาอินทรรูปภาพ ตำแหน่งฝ่ายหน้าเมืองขีดขิน และบทบาทการเป็นเพชรฆาตประหารผู้กระทำความผิด (กรรณิการ์ ไส่กระโทก และคณะ, 2561, น.40) องคตมีบทบาทสำคัญในการแสดงโขน เช่น กำเนิดองคต สิบมรรคา รบยักษ์ปักหลั่น ขอพานแว่นฟ้าจากองค์พระพรหม ลวงแว่นแก้วมาจากพระพรหม องคตถือสาร ลวงปรีศนา กุมภกรรณ ล่อลวงกล่อดวงใจ ถอนต้นรัก ฆ่าเพตตรา ฆ่าวายุภักษ์ ทำลายพิธีลับหอโมกษศักดิ์ เป็นต้น เมื่อเสร็จศึกสงครามพระรามได้รับพระราชทานความดีความชอบ พระราชทานมงกุฎ สังวาลย์ ต่างหู ดอกไม้ทัดอย่างกษัตริย์ และบรรดาศักดิ์เป็น พระยาอินทรรูปภาพ อุปราชเมืองขีดขิน การศึกษาในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ องคตเมื่ออาสาไปทำปฏิบัติภารกิจต่างๆ ในบทพระราชนิพนธ์ มีหลักฐานเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายขององคตตั้งแต่กำเนิดและที่ได้รับพระราชทานความดีความชอบจากพระรามเป็นช่วงของบทพระราชนิพนธ์ แต่ยังไม่มีการแสดงรำเดี่ยวโขนลิงที่กล่าวถึงการแต่งกาย บทบาทสำคัญขององคต อย่างเช่นลิงพญาอื่นๆ ที่มีการรำเดี่ยวกล่าวถึงการแต่งกายและบทบาทสำคัญในเพลงฉุยฉาย ชมตลาด และลงสรงโขน

จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความเป็นมา บุคลิกบทรบพาท และการแต่งกายขององค์ในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ ที่มีเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะตัวเป็นที่น่าสนใจ เป็นลึงพญาที่มีบทบาทสำคัญ และยังไม่มีกรรรำเดี่ยวของตัวละครองค์ จึงนำผลจากการศึกษามาสร้างแนวคิดการประดิษฐ์กระบวนท่ารำ นาฏยประดิษฐ์ชุด องค์คตยศยง เพื่อเป็นการสร้างสรรค์การแสดงรำเดี่ยวอวดฝีมือของนาฏศิลป์ไทย (โขนลึง) ให้มีลักษณะใหม่ขึ้นที่บ่งบอกถึงถ่ายทอดความงามในกระบวนท่ารำอวดฝีมือของโขนลึง โดยใช้บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเป็นหลัก นำมาสร้างสรรค์ขึ้นให้เกิดความแปลกใหม่ของการรำเดี่ยวอวดฝีมือของโขนลึงที่จะกล่าวถึงการแต่งกายขององค์ บทบาทสำคัญในฐานะทหารเอกอีกตัวละครหนึ่งของพระราม ซึ่งบางคนอาจยังไม่รู้จักบทบาทสำคัญขององค์มากนัก จึงสร้างสรรค์ทั้งบทประพันธ์ ทำนองเพลงกระบวนท่ารำ ศีรษะ เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ โดยให้มีลีลาการรำรำตามแบบหลักนาฏศิลป์ไทยมาใช้เป็นแนวทาง บูรณาการกับหลักนาฏยประดิษฐ์ ในการสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ไทย เพื่อประโยชน์แก่กลุ่มนาฏยศิลป์ใน เครือข่ายกลุ่มนักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ และยังประโยชน์ต่อหลักสูตรการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขนลึง) ระดับปริญญาตรีของหน่วยงานสังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านนาฏศิลป์ไทยภายนอกต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความเป็นมา บุคลิกและบทบาทองค์ในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์
2. การสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์คตยศยง
3. ถ่ายทอดนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์คตยศยง

1.3 คำถามการวิจัย

1. ความเป็นมาขององค์ในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างไร
2. บุคลิกองค์ในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างไร
3. บทบาทองค์ในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างไร
4. ลักษณะเด่นของตัวองค์เป็นอย่างไร
5. องค์ประกอบของการสร้างสรรค์รำเดี่ยวของโขนลึงมีอะไรบ้าง
6. ความเหมาะสมและโอกาสสำหรับการรำเดี่ยวโขนลึงเป็นอย่างไร
7. แนวคิดในการสร้างสรรค์รำเดี่ยวของโขนลึงเป็นอย่างไร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง นี้ ผู้วิจัยศึกษาบทละคร เรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) , บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) และศึกษาข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย หลักการสร้าง นาฏยประดิษฐ์ จากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

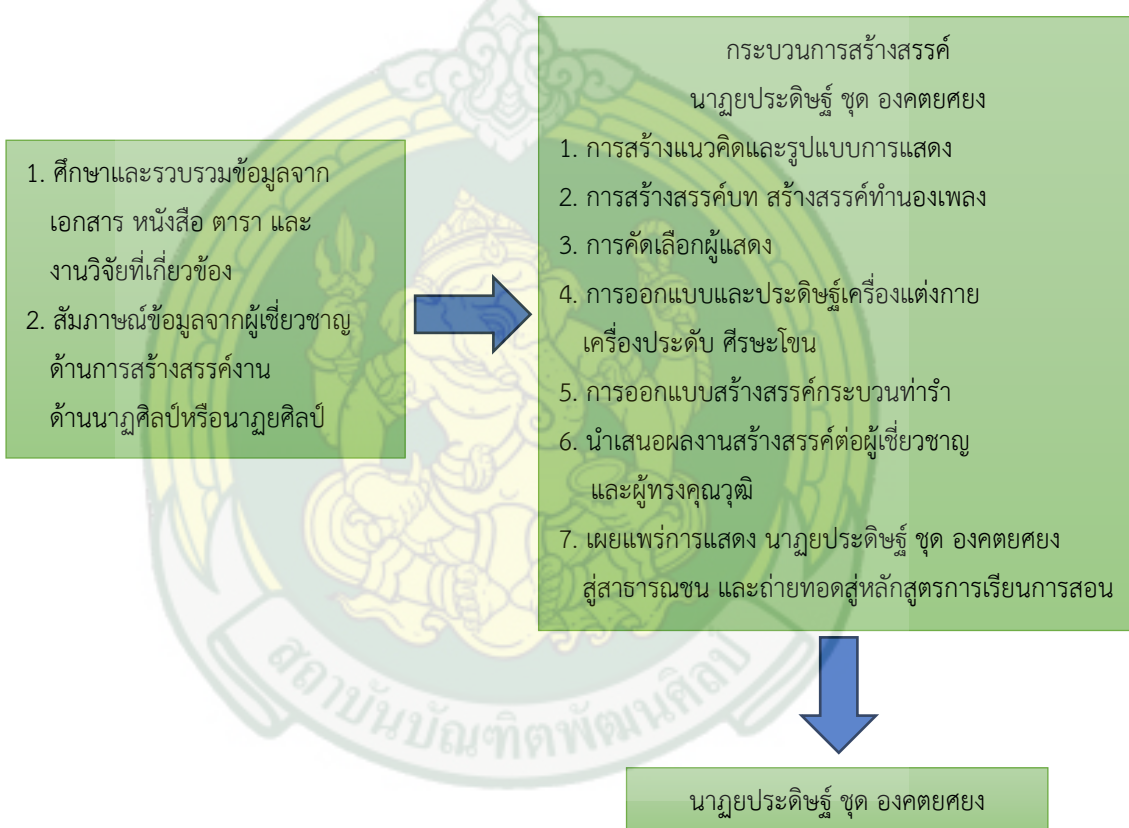
1. ทราบถึงบุคลิกและบทบาทสำคัญขององคตในรามเกียรติ์
2. ได้การแต่งสร้างสรรค์รำเดี่ยวโขนลิงชุดใหม่
3. เผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชน และถ่ายทอดสู่หลักสูตรการเรียนการสอน ทักษะนาฏศิลป์ (โขนลิง)

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

องคต	หมายถึง ทหารเอกของพระราม มีกายสีเขียว มงกุฎยอดสามกลีบ มีลักษณะปากหุบ เป็นบุตรของพาลีกับนางมณฑิ
องคตยศยง	หมายถึง นาฏยประดิษฐ์ที่สร้างสรรค์กระบวนท่ารำใหม่ในงานวิจัยนี้
บุคลิก	หมายถึง บุคลิกลักษณะเฉพาะรวมถึงลักษณะนิสัยขององคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์
บทบาท	หมายถึง บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจต่างๆ ขององคต
ร้วพานรินทร์	หมายถึง ทำนองเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่จากหลักคิดเค้าโครงเพลงร้ว โดยใช้จินตนาการให้ดูมีอำนาจ ทรงพลัง ใช้หน้าทับเพลงร้ว
อินทราสา	หมายถึง ทำนองเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่จากหลักคิดเค้าโครงเพลงกระบี่ลีลาจากแนวคิดของอาจารย์ศิลป์ ตรีโมท ที่ท่านได้ประพันธ์เพลงสิงโต ในการแสดงระบำคเชษฐ์ ใช้หน้าทับเพลงลา
สวาทระจักรินทร์	หมายถึง ทำนองเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่จากจินตนาการของผู้ประพันธ์ โดยนึกถึงความกระชับ คล่องแคล่วของโขนลิง จังหวะจึงกระชับ ดูสง่า ใช้หน้าทับเพลงกราวนอก
กบิลอินทราภาพ	หมายถึง ทำนองเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่จากหลักคิดของเพลงร้วในบาทสกุณี นำมาเป็นโครงสร้าง ใช้หน้าทับเพลงเสมอ

1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

การสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยตยง นี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับหลักแนวความคิดการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยตามหลักนาฏยประดิษฐ์และขั้นตอนการรำเดี่ยวของโขนลิง อีกทั้งการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ถึงขั้นตอนการสร้างสรรค์ให้เกิดความสวยงามตามหลักสุนทรียศาสตร์ รูปแบบการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยตยง จึงมีรูปแบบการแสดงเป็นการรำด้วยการผสมผสานกระบวนท่ารำหลักแม่ท่าโขนลิง และกระบวนท่า บทประพันธ์ ทำนองเพลง ศีรษะ เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลดังกล่าวจึงเกิดการการสร้างสรรค์ผลงานดังนี้

บทที่ 2

วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การสร้างสรรคานาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ตยตยง สำหรับในบทนี้ผู้วิจัยเสนอเนื้อหาที่เป็นองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวประวัติความเป็นมาเบื้องต้น รวมถึงบุคลิกและบทบาทสำคัญขององค์ในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ ตลอดจนหลักการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยตามหลักนาฏยประดิษฐ์ ที่จะบูรณาการจากแม่ท่าโขนถึงสู่การสร้างสรรค์การรำเดี่ยวของโขนลิง ตามแบบแผนนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้เกิดนวัตกรรม การรำเดี่ยวโขนลิงชุดใหม่ขึ้น ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้และได้กำหนดประเด็นในการศึกษา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

- 2.1 ประวัติความเป็นมาขององค์ต
- 2.2 บุคลิกขององค์ต
- 2.3 บทบาทสำคัญขององค์ต
- 2.4 การรำเดี่ยวของโขนลิง
- 2.5 แนวคิดที่ใช้ในการสร้างสรรค์

2.1 ประวัติความเป็นมาขององค์ต

องค์ต เป็นตัวละครที่อยู่ในเรื่องรามเกียรติ์ มีภาพวาดหลักฐานจากจิตรกรรมฝาผนัง ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) มีโคลงประจำภาพองค์ตว่า

๑ นามขุนกระบี่นี้	องค์ต เสนอนอ
กาทาตราชเฮอร์ส	ฤทธิ์ล้ำ
สี่เขี้ยวดุจมรกต	มฤฎลีบ สามแฮ
เกลี้ยงศอูปราชค้ำ	เขตด้าวชิตชิน

(นาคะประทีป, 2510, น.144)

จากโคลงประจำภาพองค์ตข้างต้น ปรากฏลักษณะสำคัญขององค์ตตามโคลงว่า องค์ตเป็นนี้เป็นลิง มีชื่อว่า องค์ต เป็นบุตรของพาลีที่มีฤทธิ์มาก กายขององค์ตนั้นมีสี่เขี้ยวดุจมรกต สวมทรงมงกุฎยอดสามกลีบ อีกทั้งยังมีศเป็นถึงอุปราชมืองชิตชิน

ภาพที่ 1 องค์จิตกรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ที่มา : ผู้วิจัย

2.1.1 กำเนิดองคต

เมื่อพระอิศวรได้ประทานนางมณฑิให้แก่ทศกัณฐ์ ขณะที่ทศกัณฐ์กำลังเหาะผ่านเมืองขีดขินของพาลีที่กำลังวราชาการอยู่ ทำให้พาลีไม่พอใจจึงเหาะไปขวางหน้าทศกัณฐ์ เมื่อได้เห็นนางมณฑิงามดั่งนางฟ้าก็หลงรัก จึงเข้าต่อสู้กับทศกัณฐ์เพื่อแย่งชิงนางมณฑิ จนทศกัณฐ์พ่ายแพ้ พาลีจึงแย่งนางมณฑิมาได้ แล้วพากลับเข้าเมืองจนได้นางมณฑิเป็นเมีย เมื่อนางมณฑิตั้งครรภ์ พระฤๅษีโคบุตรอาจารย์ของทศกัณฐ์เดินทางไปหาพระฤๅษีอังกตอาจารย์ของพาลีเพื่อขอให้ช่วยเกลี้ยกล่อมพาลีคืนนางมณฑิแก่ทศกัณฐ์ จนพาลียินยอมแต่ขอลูกไว้ พระฤๅษีอังกตจึงแห้วท้องนางมณฑินำกุมารใส่ไว้ในท้องแพะ เมื่อครบกำหนดพระฤๅษีอังกตก็ทำพิธีผ่ากุมารออกจากท้องแพะ ให้ชื่อตามนามพระฤๅษีว่า “องคต”

๑ เมื่อนั้น

ได้ฟังพระมหารุณี

อันนางมณฑิทรงลักษณ์

ครั้นจะขัดอาจารย์จะน้อยใจ

คิดแล้วจึงตอบพระนักรรรม์

ควรฤๅจึงขอพระอุมา

ลูกท้าวหสนันยน์เรื่องศรี

ขุนกระบี่นึ่งนีกตรักไป

ยากนักที่ภูจะหาได้

จะให้ก็เสียตายกัลยา

ทศกัณฐ์อาจใจให้เกินหน้า

แล้วเหาะข้ามพาราไม่เกรงใจ

ข้าทำทั้งนี้ด้วยความโกรธ
แต่นางมณโฑทรมาย
จะผ่อนปรนก็ขัดสนนัก
ข้ามิให้ปนคักคือสุรี

เมื่อว่าเป็นโทษจะส่งให้
มีครรภได้ถึงกึ่งปี
ด้วยลูกรักในห้องมารศรี
พระมุนีจึงได้เมตตา ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 1, 2557, น.130)

๑ เมื่อนั้น
เห็นนางมณโฑเทวี
จึงเรียกเอาตรีสุรกานต์
พระนักรัชม์แหะครรภ์รไท

องค์พระอังคตฤษี
กันแสงโคกีสลบไป
ลูกท้าวหมัฆวานก็ส่งให้
โดยไสยเวทอันศักดิ์ดา ฯ

๑ แล้วชวนเอาองค์พระกุมาร
ใส่ในท้องแพะด้วยฤทธา

อันหย่อนกาลกว่าทศมาส
แล้วร้ายวิทยาเป่าไป ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 1, 2557, น.132)

ภาพที่ 2 ฤๅษีอังคตผ่าท้องนางมณโฑ

ที่มา : ผู้วิจัย

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า พระฤๅษีโคบุตรอาจารย์ของทศกัณฐ์เดินทางไปหาพระฤๅษีอังคตอาจารย์ของพาลี เพื่อเจรจาขอให้ส่งนางมณโฑคือให้ทศกัณฐ์ เมื่อพญาพาลีทราบก็คิดหนักเสียดายนางมณโฑ แต่ก็ไม่อาจขัดพระฤๅษีอังคตได้ จึงจะส่งคืนให้ แต่องคตลูกในครรภ์นางมณโฑมีอายุ 6 เดือน ไม่ยากให้ไปปะปนกับฝ่ายยักษ์ พระฤๅษีอังคตจึงจะเอาองคตไปฝากไว้ในท้องแพะ

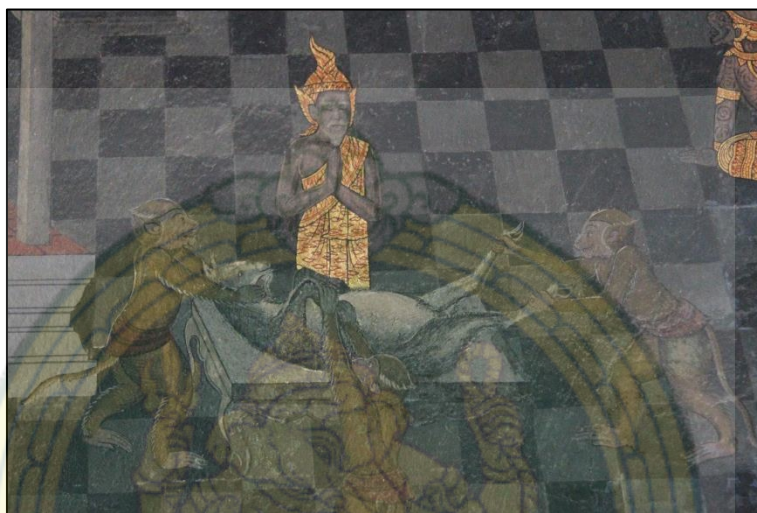
เมื่อนางมณโฑรู้ นางมณโฑร้องไห้จนสลบไป พระฤๅษีอังคตเห็นว่าเป็นโอกาสที่ดี พระฤๅษีอังคตเอา
ตรีสุรگانต์จากพาลีที่ส่งให้ แหვეทองนางมณโฑอุ้มเอาองคตกุมาราใส่ไว้ในท้องแพะ

๑ มาจะกล่าวบทไป	ถึงพระอังคตฤๅษี
แต่แหვეกรรมมณโฑเทวี	พระมุนีใส่ท้องแพะไว้
ตั้งพิธีรักษากุมาร	จะมีเหตุเภทพาลก็หาไม่
ครบกำหนดทศมาสยามชัย	ก็เข้าไปชิตชินพระนคร ฯ
๑ ครั้นถึงจึงตรงขึ้นปราสาท	นั่งอาสน์เนาวรัตน์ประภัสสร
แล้วมีวาจาอันสุนทร	ดูก่อนพญาพาลี
กุมารซึ่งใส่ท้องแพะไว้	คิดได้โดยเดือนดิถี
ถ้วนกำหนดทศมาสฤๅษีดี	วันนี้จะแหვეออกจากครรรค์ ฯ
๑ เมื่อนั้น	ลูกท้าวหัตสนัยน์รังสรรค์
ได้ฟังพระมหานักธรรม	อภิวันท์แล้วตอบวาจา
อันคุณพระมหาอาจารย์	ขอประทานใส่ไว้เหนือเกศา
ซึ่งแหვეเอาองค์กุมารา	ตัวข้ามีความยินดี ฯ
๑ ตรัสแล้วมีราชโองการ	สั่งนางพนักงานสาวศรี
จงนำนางแพะมาบัดนี้	ให้ทันนาทียามชัย ฯ
๑ บัดนั้น	ฝ่ายนางพนักงานน้อยใหญ่
รับสั่งพระองค์ทรงภพไตร	บังคมไหว้แล้วรีบไปพร้อมกัน ฯ
๑ ครั้นถึงที่นางแพะอยู่	จึงหม่อมนงค์สาวสวรรค์
บ้างจูบบ้างล้อมถนอมครรรค์	พานางแพะนั้นเข้ามา ฯ
๑ เมื่อนั้น	องค์พระอาจารย์ณานกล้า
สมาธิสำรวมวิญญูญาณ	โดยมหาไสยเวทพิธี ฯ
๑ เป้าเข้าไปปากนางแพะ	แล้วแหვეด้วยมิตพระฤๅษี
ซ้อนองค์กุมารมาทันที	วางที่พานทองพรายพรรณ ฯ
๑ บัดนั้น	เถ้าแกะชะแม่มสาวสวรรค์
ต่างคนขึ้นชมบังคมคลี	เชิญพระกุมารนั้นออกไป ฯ
๑ ชำระสระสนานหลาณอินทร์	ให้หมดมลทินดังไข
แล้วเชิญพระโอรสยศไกร	ขึ้นไว้เหนืออาสน์โอฟาร ฯ
๑ เมื่อนั้น	พระดาบสผู้ทรงสิกขา
จึงให้นามตามองค์พระสิทธา	เป็นมหามงคลสวัสดิ์

ชื่อว่าองคตกุมาร
แล้วอวยชัยประสิทธิฤทธิ์
ครั้นเสร็จถวายพระพรลา
เหาะระเห็จขึ้นยังอัมพร

สุริยวงศ์มัววนเรื่องศรี
จงอยู่ดีเป็นสุขสถาวร
องค์พญาพาลีชาญสมร
เขจรไปที่พระนักรธรม์ ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 1, 2557, น.135-136)

ภาพที่ 3 ผ่าองคตออกจากท้องแพะ

ที่มา : ผู้วิจัย

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า ตั้งแต่ที่พระฤๅษีอังคตผ่าท้องนางมณโฑนำองคตไว้ท้องแพะไว้ ไม่มีเหตุใดๆ ที่ก่อให้เกิดอันตรายได้ เมื่อครบกำหนด 10 เดือน พระฤๅษีอังคตจึงเดินทางเข้าเมือง ชิดชิน แจ้งกับพาลีว่าครบกำหนด 10 เดือน เป็นเดือนที่ดีจะนำองคตออกมาจากท้องแพะ พาลีได้สั่งให้นางกำนัลให้ไปนำนางแพะมา นางกำนัลรับคำสั่งไปนำนางแพะมาด้วยความทนุถนอม เมื่อนางแพะมาถึง พระฤๅษีอังคตจึงตั้งพิธีท่องมนต์เป่าเข้าปากนางแพะ แล้วใช้มีดแหวกท้องนางแพะนำเอาองคตออกมาได้ แล้วนางกำนัลก็นำองคตใส่พานทองไปอาบน้ำให้สะอาด พระฤๅษีอังคตจึงให้ชื่อว่า องคตตามพระฤๅษีอังคต และอวยพรให้อยู่ดีมีสุข เมื่อเสร็จกิจฤๅษีก็ลาไป

จากการศึกษา การกำเนิดขององคต จึงมีลักษณะการเกิดที่พิสดารผิดแปลกไปจากตัวละครอื่นๆ ในบทพระราชนิพนธ์ คือ องคต ถือกำเนิดจากการมีสัมพันธ์ระหว่างลิงกับมนุษย์ แต่มีการนำไปฝากครรภ์ในท้องแพะ และกำเนิดจากท้องแพะ

๑ เมื่อนั้น

เห็นพระลูกยาวิลาวัณย์
พิศพัทธ์รักขณาราศี
ตัวเขียวปรากฏจนา
จึงจัดสาวสรรค์กำนัลนาง
ทั้งพระนมพี่เลี้ยงนอกใน

๑ เมื่อนั้น

รักใครในองค์นั้น
จึงอุ้มเอาองค์ลูกรัก
นางค่อยสนองประคองกร
ด้วยความพิศวาสพระกุมาร
เข้าคำพร้าถนอมเป็นอารมณ์
อันพระธรรมาจารย์ไท
ดั่งอมฤตรสโอชา

พาสีฤทธิแรงแข็งขัน
ผิวพรรณเสาวภาคย์ทั้งกายา
เป็นที่จำเริญเสน่ห์หา
โสภาม่องพัทธ์อำไพ
ล้วนโฉมสำอางประทานให้
มหาดเล็กเด็กใช้ครบครัน ฯ
โฉมนางดาราสาวยสวรรค์
ดั่งเทพบุตรอันเกิดในอุทร
วางลงเหนือตักสายสมร
ซ้อนเกศขึ้นแล้วก็เชยชม
พวยบาลเลี้ยวมาแต่ประณม
นางให้เสวยนมแต่นั้นมา
ก็ไหลจากเต้าซ้ายขวา
จนชันษาได้สิบปี ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 1, 2557, 136-137)

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า พาลีได้เห็นองค์ลูกรัก มีผิวพรรณทั้งร่างกายสว่างาม หน้าตา
ดูดีมีราศี กายสีเขียวงามตามดั่งมรกต จึงได้จัดนางสนมและมหาดเล็กพี่เลี้ยงเด็กรับใช้ให้องค์ ส่วนนาง
ดาราก็รักองค์ดั่งลูกตนเอง อุ้มเชยชมด้วยความรัก เฝ้ามองดูนางเข้าคำให้ติ่มนมของนางตั้งแต่
เล็กๆ มาจนอายุได้ 10 ปี

๑ เมื่อนั้น

เห็นโอรสจำเริญสวัสดิ์
จะใครให้ลงสรงสาคร
แกโหราผู้รู้ดุนิมิต
กูจะทำมงคลสงสนาน
ที่ในแม่น้ำยมนา

๑ บัดนั้น

รับสั่งลูกท้าวหสนัน
เสร็จแล้วประณตบทบงสุ์
ซึ่งจะลงสรงชลธี

พญาพานรินทร์เรืองศรี
ก็ปรีดาภิรมย์สมคิด
ภูธรจึงมีประกาศิต
จงพินิจฤกษ์ยามเวลา
องค์พระกุมารโอรสา
อย่าให้มีเหตุเภทภัย ฯ
จึงชวนโหราผู้ใหญ่
ก็ขับไล่ไปตามคัมภีร์
ทูลองค์พญากระบี่ศรี
ฤกษ์ดียังอีกสามวัน

ตีสิบเอ็ดได้โขคอสุรินทร์

ปลอดทั้งทักทินยมขันธ

แม้ว่าพันเวลานั้น

สุริยันอรุณจะมีภัย

จะต้องรณรงค์ในคงคา

แต่ว่าจะจับตัวได้

จะปรากฏพระยศทั้งแดนไตร

ถึงร้ายกัณยจะเป็นดี ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 1, 2557, น.137)

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า เมื่อองค์อายุได้ 10 ปี พญาพาลีเห็นองค์เจริญเติบโตสมวัย จะให้ทำการเตรียมลงทรงเพื่อให้องค์ให้สะอาดบริสุทธิ์และศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเสริมมงคลและเป็นการสะเดาะเคราะห์ จึงให้โหรดูฤกษ์ยามดี โหรผู้ใหญ่จึงทูลว่าฤกษ์ดีที่จะลงทรง คืออีก 3 วันข้างหน้า เวลา 11 โมง หากพันเวลานั้นไปแล้วจะมีเหตุเภทภัย จะมีการต่อสู้ในแม่น้ำแต่จะจับตัวผู้ร้ายได้ เรื่องร้ายจะกลายเป็นดี พระเกียรติยศของพญาพาลีจะปรากฏไปทั้งแผ่นดิน

๑ เมื่อนั้น

พญาพานรินทร์เรื่องศรี

ครั้นแสงส่องฟ้าธานี

ก็เสด็จจากที่ไสยา

จึงให้แต่งองค์พระโอรส

อลงกตด้วยทิพย์ภูษา

ทองกรสวมกรเป็นนาคา

พาหุรัดอำมรงค์สังวาล ฯ

๑ เสร็จแล้วให้ทรงยานุมาศ

แห่โดยพยุหบาตรสงกราน

ฆ้องกลองเครื่องสูงโห่ฟาร

พดุมจารย์ก็นำเสด็จไป ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 1, 2557, น.139)

ภาพที่ 4 พิธีลงทรงองค์

ที่มา : ผู้วิจัย

จากพระราชนิพนธ์กล่าวว่า เมื่อถึงเวลา 3 วันที่โหรบอก ได้ฤกษ์ยามดีฟ้าสว่าง พญาพาลีก็ให้แต่งตัวองคตนุ่งผ้าทิพย์ภูษาที่เกิดแก่เทวดา สวมข้อมือพญานาค ใส่พาหุรัด แหวนสังวาล โหรจารย์ผู้ใหญ่นำเสด็จ ขบวนแห่ไปที่ลงสรง มีฆ้องกลองเครื่องสูงเป็นเครื่องประกอบขบวน

เมื่อทศกัณฐ์รู้ว่าพญาพาลีจะทำการลงสรงให้แก่องคต จึงโกรธแค้นว่าองคตคือลูกศัตรูก็คิดจะทำการฆ่าองคต โดยการแปลงเป็นปู้ยักษ์ลงไปซ่อนตัวอยู่ในแม่น้ำ แต่เมื่อถึงที่ลงสรงเหล่าพลวานรก็ลงไปตรวจตราในแม่น้ำ ก็พบกับปู้ยักษ์ทำให้เกิดการโกลาหล พาลีจึงลงไปต่อสู้กับปู้ยักษ์ ด้วยความที่พญาพาลีได้พรจากพระอิศวรว่า หากสู้กับผู้ใดก็จะได้กำลังของคู่ต่อสู้มาเพิ่มให้ตนเองครึ่งหนึ่ง ทศกัณฐ์จึงพ่ายแพ้ให้แก่พญาพาลี

๑ เมื่อนั้น	พญาพาลีใจกล้า
สำรวจสรวลสันต์แล้วบัญชา	ให้โยธาผูกทศกัณฐ์ไว้
สำหรับองคตลูกกู	ลากเล่นต่างปู้ตัวใหญ่
สั่งเสร็จเสด็จเข้าไป	ยังไพชยนต์รัตนบุรี ฯ
๑ บัดนั้น	องคตกุมารเรืองศรี
ครั้นรุ่งสางสว่างราตรี	ลงมาที่ห้องพระโรงคัล ฯ
๑ จึ่งจูงทศกัณฐ์ลากเล่น	เข้าเฝ้าเป็นสุขเกษมสันต์
แล้วเอาข้าวदनนางกำนัล	ให้กินวันละบั้นทุกเวลา ฯ
๑ เมื่อนั้น	พญาพาลีใจกล้า
แต่จับทศกัณฐ์พันธนา	ให้ลูกยาลากเล่นเป็นชำนาน
จนกายชুবผอมอดอยาก	ลำบากปี้มสันสังขาร
แกลังหารกรรมทำประจาน	ขุนมารมาได้ถึงเจ็ดวัน
คิดว่าครั้งนี้จะไฉย	ให้ปรากฏฟากฟ้าสรวงสวรรค์
กว่าจะสิ้นกำหนดกับกัลป์	จึงให้แก่กัมภีรภัยปล่อยไป ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 1, 2557, น.143-144)

ภาพที่ 5 องคตลากทศกัณฐ์เล่น

ที่มา : ผู้วิจัย

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า เมื่อทศกัณฐ์พ่ายแพ้ให้แก่พญาพาลี จึงให้จับทศกัณฐ์ผูกไว้เพื่อให้องคตลากเล่นเมื่อปู พอรุ่งเช้าองคตก็มาที่ห้องพระโรงแล้วลากทศกัณฐ์เล่นตั้งแต่เช้ายันเย็นเป็นเวลาหลายวัน เอาข้าวที่เหลือเดนจากนางกำนัลให้ทศกัณฐ์กินวันละก้อนทุกมื้อ จนทศกัณฐ์ซูบผอมเป็นการทรมานทำประจานทศกัณฐ์ได้ 7 วัน พญาพาลีคิดที่จะไถ่ทศกัณฐ์ จึงปล่อยทศกัณฐ์กลับไป

จากการศึกษาบทพระราชนิพนธ์ สรุปได้ว่า องคต เป็นบุตรของนางมณฑากับพาลีผู้เป็นกษัตริย์เมืองขีดขินที่มีฤทธิ์มาก กายขององคตนั้นมีสีเขียวมรกต เป็นลิงพญาตัวเดียวที่ปากหุบสวมทรงมงกุฎยอดสามกลีบ องคตเกิดในลักษณะพิสดารไปกว่าตัวละครอื่นในเรื่องรามเกียรติ์ คือกำเนิดจากลิงและมนุษย์เป็นเวลา 6 เดือน มีการผ่าท้องนำทารกไปฝากไว้ในท้องแพะ เมื่อครบกำหนด 10 เดือนจึงการแหวนำทารกออกมา พระฤๅษีองคตตั้งชื่อตามชื่อของตน คือ องคตเมื่ออายุครบ 10 ปี พาลีให้จัดพิธีลงสรง เมื่อทศกัณฐ์รู้จึงโกรธแค้นในฐานจะถูกศัตรู หวังแปลงเป็นปู้ยักซ์เพื่อฆ่าองคต แต่กลับถูกพาลีจับได้ เนื่องด้วยพาลีได้พร หากใครรบด้วยกำลังของอีกฝ่ายจะลดลงแล้วมาเพิ่มให้พาลี แล้วจับตัวมัดไว้ให้องคตลากเล่น ให้กินข้าวมือละก้อน เป็นเวลา 7 วัน จนร่างกายซูบผอม จึงปล่อยตัวกลับ

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเป็นมาขององค์ในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ ท่านได้ให้ความเห็นที่เป็นองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ทางการศึกษา ว่า

องค์เป็นตัวละครเอกตัวหนึ่งในเรื่องรามเกียรติ์ รองจากหนุมาน เป็นลูกของพญาพาลีกับนางมณโฑ เป็นทหารเอกของพระรามตนหนึ่ง ที่มีกายสีเขียว สวมมงกุฎน้ำเต้าสามกลีบ อาวุธเป็นพระขรรค์ ตามสมณฐานรามเกียรติ์ องค์มี 1 พักตร์ 2 กร กายสีเขียวมรกต เป็นลูกพาลีซึ่งเป็นศัตรูกับทศกัณฐ์ มีการแย่งชิงนางมณโฑกัน พอท้องก็เอาไปฝากไว้ในท้องแพะโดยฤๅษีองค์ เพราะฉะนั้นสัญลักษณ์เด่นขององค์ก็คือปากหุบ จริงๆ องค์น่าจะมียุทธธำมรงค์มากกว่าหนุมาน เพราะเป็นถึงลูกกษัตริย์พาลีที่เป็นจุลจักรสามารถรบชนะทศกัณฐ์ได้ (วิโรจน์ อยู่สวัสดิ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2566)

องค์เป็นลูกของพาลีกับนางมณโฑ เมื่อท้าวอิศวรใช้ให้ทศกัณฐ์ไปชะลอเขาพระสุเมรุ แล้วประทานรางวัล ตอนแรกทศกัณฐ์ขอพระอุมา และแบกพระอุมาไป เรื่องรู้ถึงพระนารายณ์ก็แปลงเป็นยักษ์แกล้งไปหาทศกัณฐ์ จนทศกัณฐ์พาพระอุมาขึ้น และขอนางมณโฑไป ระหว่างพานางมณโฑกลับเมืองลงกา ก็เหาะผ่านเมืองขีดขิน พาลีเห็นก็โกรธเข้ารบกัน ทศกัณฐ์พ่ายแพ้หนีไป พาลีก็ชิงนางสีดา กลับเมืองขีดขิน ทศกัณฐ์จึงไปหาฤๅษีโคตรบุตร ให้ไปบอกฤๅษีองค์ซึ่งเป็นเพื่อนกัน เพื่อให้ขอนางมณโฑคืนมาจากพาลี ตอนนั้นนางมณโฑท้องแล้ว ฤๅษีองค์ก็เลยฝ่าเอาไปฝากท้องแพะไว้ นี่คือการมาขององค์ (สุรัตน์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2566)

องค์ในวรรณกรรมรามเกียรติ์ เป็นลิงพิเศษตัวหนึ่งตั้งแต่เกิด เค้าเกิดอยู่ในท้องแพะ หน้าของเค้าเลยเป็นลิงพญาปากหุบตัวเดียว กายสีเขียวเหมือนพ่อคือพญาพาลี ในวรรณกรรมรามเกียรติ์องค์ได้รับหน้าที่ในการเป็นทูตเนื่องจากเป็นคนที่มีสุนทราภรณ์ พูดเพราะเลยได้เป็นทูตของพระรามในการไปเจรจากับทศกัณฐ์ และเป็นลิงสีเขียวซึ่งร่างกายสวยงามจนกระทั่งยักษ์ปักหลั่นคิดว่าเป็นลิงนายทัพก็เลยต่อสู้กัน แล้วอีกอย่างหนึ่งเป็นลิงที่มีพรสวรรค์ ได้รับพรจากพระอินทร์ว่าให้เป็นคนเอาพานไปรับศีระอินทราชิตตอนโดนพระรามแผลงศรตัดเศียรตายไม่ให้เศียรตกพื้น องค์มีหน้าที่เอาพานแว่นแก้วไปรับ (กิตติพงษ์ ไตรพงษ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2566)

เมื่อครั้งทศกัณฐ์ไปชะลอเขาพระสุเมรุที่เอียงจนตั้งตรง พระอิศวรจึงประทานนางมณโฑให้ ทศกัณฐ์อุ้มพานางมณโฑเหาะผ่านเมืองขีดขิน พาลีเห็นดังนั้นจึงโกรธเหาะขึ้นไปรบกับทศกัณฐ์จนเสียทีหนีกลับกรุงลงกา และชิงนางมณโฑมาได้ นำมาเป็นภรรยาอีกคนหนึ่ง ทศกัณฐ์เมื่อกลับสู่กรุงลงกาเกิดความคิดถึงนางมณโฑ จึงปรึกษาพระฤๅษีโคบุตรเพื่อจะขอนางมณโฑคืนพระฤๅษีโคบุตรจึงไปพบพระฤๅษีองค์อาจารย์ของพาลี ได้เจรจากันจนพาลียอมส่งนางมณโฑคืนให้ทศกัณฐ์แต่ในเวลานั้นนางมณโฑกำลังตั้งครรภ์ พระฤๅษีองค์จึงทำพิธีแห้วท้องเอาทารกออกจากครรภ์นางมณโฑแล้วไปฝากท้องแพะ เมื่อครบกำหนดจึงผ่าท้องแพะนำทารกออกมา พร้อมกับตั้งชื่อให้ว่า องค์ ดังนั้นองค์จึงเป็นบุตรของพาลีกับนางมณโฑ โดยได้รับการเลี้ยงดูจากนางดารามเหสีของพาลี เมื่อคราวที่พาลีวิวาท

กับสุครีพและไล่สุครีพออกจากเมืองขีดขิน หนุมานไปพบเข้าจึงพาไปถวายตัวเป็นข้าทหารของพระราม สุครีพได้ขอให้พระรามสังหารพาลีตามคำสัตย์สาบาน ภายหลังพาลีสิ้นชีวิต สุครีพจึงนำตัวองคตไปถวายตัวเป็นข้าทหารของพระราม และช่วยทำศึกสงครามกับทศกัณฐ์ (สมชาย poonrati, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2566)

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า องคต เป็นลิงพญา บุตรของพญาพาลีกับนางมณโฑ มีกายสีเขียว มกรตามสีของพาลี มี 1 พักตร์ 2 กร ตามสมญาภิธานรามเกียรติ์ ปากหุบ สวมมงกุฎสามกลีบ เป็นทหารเอกของพระรามเคียงคู่หนุมาน เหตุที่ถือกำเนิดองคต มาจากทศกัณฐ์พานางมณโฑเหาะข้ามเมืองขีดขิน พาลีผู้เป็นกษัตริย์ครองเมืองขีดขินเห็นเกิดการโกรธและเข้ารบกับทศกัณฐ์ พาลีรบชนะ ทศกัณฐ์จึงชิงนางมณโฑมาเป็นเมียของตนจนตั้งครรภ์ เกิดในลักษณะที่แปลกเพราะมีการนำไปผ่านไว้ในท้องแพะ เมื่อครบกำหนดจึงผ่าท้องแพะออกมา

จากการศึกษาการกำเนิดองคต สรุปได้ว่า องคตเป็นบุตรของพาลีซึ่งเป็นกษัตริย์ครองเมืองขีดขินขณะนั้น โดยมีพระอินทร์และนางกาลอัจนาเป็นบิดาและมารดาของพาลี ส่วนนางมณโฑเป็นมารดา กายสีเขียว ลักษณะร่างกายสง่างามสมกับเป็นลูกกษัตริย์ มีพระขรรค์เป็นอาวุธประจำกาย องคตเกิดในลักษณะที่ประหลาด เมื่อครั้งองคตเป็นทารกอยู่ในท้องนางมณโฑได้ 6 เดือน พระฤๅษีอังคตก็ผ่าเอาทารกไปฝากไว้ในท้องแพะด้วยเหตุที่ต้องคืนนางมณโฑแก่ทศกัณฐ์ เมื่อครบกำหนด 10 เดือน พระฤๅษีก็ได้แหะท้องแพะนำทารกออกมา และตั้งชื่อให้ว่า องคต ตามชื่อของพระฤๅษีอังคต พาลีให้นางคาราและนางสนมพี่เลี้ยงดูแลอย่างดี จนอายุได้ 10 ปี ก็จัดพิธีลงสรงเพื่อให้องคตให้สะอาดบริสุทธิ์และศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเสริมคลและเป็นการสะเดาะเคราะห์ จึงให้โหรดูฤกษ์ยามดี โหรผู้ใหญ่จึงทูลว่าฤกษ์ดีที่จะลงสรง คืออีก 3 วันข้างหน้า เวลา 11 โมง หากพ้นเวลานั้นไปแล้วจะมีเหตุเภทภัย จะมีการต่อสู้ในแม่น้ำแต่่าจับตัวผู้ร้ายได้ เรื่องร้ายจะกลายเป็นดี พระเกียรติยศของพญาพาลิจะปรากฏไปทั้งแผ่นดิน และทศกัณฐ์คิดจะทำร้ายองคตในพิธีสรง จึงแปลงกายเป็นปญักษ์ไปในแม่น้ำหวังทำร้ายองคต แต่ถูกเหล่าพลวานรเจอเสียก่อน พาลีจึงลงไปทำการสู้รบกับปญักษ์ พาลีเป็นฝ่ายชนะจึงจับตัวทศกัณฐ์มาในห้องคดลากเล่นตั้งแต่เช้าถึงเย็นให้กินข้าวเหลือเดนจากนางกำนัลมือละก้อน เป็นเวลา 7 วัน จนร่างกายซูบผอมเป็นการทรมานและประจาน แล้วปล่อยตัวทศกัณฐ์กลับไป เหตุจากความเมตตาของการกำเนิดองคต เป็นที่น่าสนใจในการศึกษาต่อไปถึงบุคลิกขององคตต่อไป

2.2 บุคลิกขององคต

องคตเป็นตัวละครหนึ่งที่มีบุคลิกอันเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะตนหลากหลายๆ ด้าน เช่น เป็นผู้มีลักษณะทางกายดี มีสติปัญญา มีลักษณะเป็นนักการทูต มีความรู้ในเวทย์มนต์

2.2.1 ผู้ลักษณะทางกายดี

องค์ที่มีรูปร่างที่เป็นลักษณะเฉพาะตน มีกายสีเขียวมรกต ผิวพรรณหน้าตาดี ท่วงทีองอาจ ซึ่งปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ ดังนี้

๑ เมื่อนั้น	พาลีฤทธิแรงแข็งขัน
เห็นพระลูกยาวิลาวัณย์	ผิวพรรณเสาวภาคย์ทั้งกายา
พิศพักตร์ลักษณาราศี	เป็นที่จำเริญเสนาหา
ตัวเขียวปรากฏรจนา	โสภาม่องพักตร์อำไพ
จึงจัดสาวสรรค์กำนัลนาง	ล้วนโฉมสำอางประทานให้
ทั้งพระนมพีเลียงนอกใน	มหาดเล็กเด็กใช้ครบครัน ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 1, 2557, น.136)

๑ เมื่อนั้น	พระกฤษณรักรัษณา
ได้ฟังจึงทอดทศนา	ดูพักตราทั้งสองวานร
ท่วงทีกิริยาองอาจ	ดั่งลุมราชนไกรสร
องคนนั้นคล้ายกับบิทร	ภูธรขึ้นชมยินดี
แล้วมีบัญชาประกาศิต	แก่ลูกพระอาทิตย์เรืองศรี
พี่ท่านซึ่งม้วยชีวี	ที่จะไ้ซ้ำไม่ต้องการ
เราคิดจะช่วยปลงศพ	ตามชนบทษัตรามหาศาล
โดยประเวณีบุราณ	ตัวท่านจะเห็นประการใด ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.35)

๑ จึงเห็นวานรสามตน	อยู่ในกลางพลกระเป๋ศรี
ผู้หนึ่งเขียวขำทั้งอินทรีย์	ชะรอยไฉนเป็นนายมา
กุมจะสังหารผลาญมัน	ให้สิ้นชีวันสังขาร
คิดแล้วโจนถึบุรธา	องค์นัดตามัฆวาน ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.88)

๑ บัดนั้น	อสุรศักดิ์ปักหลั่นในสระศรี
ดึกสงัดมัจฉิมาราตรี	ขึ้นจากชลธิ์เที่ยวมา
เลียบรอบขอบสระปะพวงลิง	นอนกลิ้งเกลื่อนกลาดตาดป่า
เห็นกระบี่มีเครื่องประดับประดา	กายาเขียวอำไพ
นั่งพินิจคิดสำคัญมันหมาย	อ้ายตัวนี้ดีร้ายเป็นนายใหญ่

จะสังหารผลาญมันให้บรรลัย	แล้วจะได้จับพหุกระบินทร์
คิดพลางอย่างย่องมองเมียง	ฟังเสียงเงียบระงับหลับสิน
จึงสำแดงแผลงฤทธิ์อสูรินทร์	โถมถีบหลานอินทร์ด้วยศักดา ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. 2544 : 3)

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า องค์ผู้เป็นลูกพาลี มีผิวพรรณหน้าตาดี กายสีเสียวดูงาม มีนางกำนัล พระสนมพี่เลี้ยง มหาเด็กรับใช้ให้คอยดูแล เมื่อสุครีพได้นำชมพูพานและองค์ถวายตัวเป็นข้าบาทพระราม พระรามมองดูองค์ว่าทงที่องอาจคล้ายกับพาลี พระองค์ก็ทรงชื่นชมยินดี และพระองค์คิดการจะเผ่าศพพาลี เมื่อครั้งปักหลักเห็นลิงนอนเกลื่อนกลาด มองไปเจอองค์ที่สำคัญว่าเป็นนายทัพใหญ่ ด้วยมีมังกุฎเครื่องประดับ กายสีเสียว แล้วเข้าโถมถีบหวังจะฆ่าให้ตาย

2.2.2 มีสติปัญญา

องค์เป็นผู้ที่ใช้สติปัญญาคิดไตร่ตรองแก้ปริศนาของกุมภกรรณ

๑ ครั้นไม่เห็นอธิบาย	ต้นปลายปริศนา
จึงกราบทูลองค์พระจักรี	ข้านี้ขัดสนพันปัญญา
ลี้กลับสุดที่จะแก้ไข	จนจิตจนใจหนักหนา
ขอให้องค์ผู้ปรีชา	ออกไปเจรจาด้วยขุนมาร
ล่อลวงไต่ถามโดยอุบาย	ซึ่งชั้นเชิงแยบคายไฉน
เห็นจะไม่เสียเกียรติพระอวตาร	ยืนนานชั่วฟ้าธรรี
๑ เมื่อนั้น	พระกฤษณ์รู้เรื่องศรี
ฟังคำทูลตอบเห็นชอบที่	ภูมิจึงตรัสแก้องค์
อันซึ่งข้อความปริศนา	เราพิจารณาทั้งสี่บท
เห็นเป็นโวหารเลี้ยวลด	กำหนดแต่งว่าประสาใจ
ที่จะทั่วไปแก้หมู่ปราชญ์	อันชาญฉลาดนั้นหาไม่
ตัวท่านผู้ปรีชาไว	จงรีบออกไปเจรจา
กับกุมภกรรณขุนมาร	ให้วัดถารในข้อปริศนา
อย่าให้มันรู้มารยา	ฟังดูว่าจะประการใด ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.279-380)

๑ แล้วกล่าววจาอันสุนทร	ดูกรกุมภกรรณยักษ์
บัดนี้สมเด็จพระจักรี	ภูมิตรัสใช้เรามา
เจรจาด้วยท่านผู้สัพบุษ	ให้สิ้นสุดในข้อปริศนา

พระองค์ผู้ทรงปรีชา	ผ่านฟ้าทราบสิ้นทุกประการ
ซึ่งพระดำริตรึเห็น	ว่าเป็นสำนวนโวหาร
ท่านแก่งประติษฐ์ด้วยปรีชาญ	ก็แจ้งวิถึถรรพ์แต่โดยใจ
ไม่เป็นภูมิปริศนาแท้	แก่ผู้จะคิดแก้ไข
ข้อความของท่านประการใด	จงว่าไปจะเทียบเปรียบกัน ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.381)

๑ เมื่อนั้น	ลูกพญาพาลีชาญสมร
ได้ฟังน้องท้าวยี่สิบกร	วานรสำรวลไปมา
ตบมือชี้หน้าแล้วร้องเย้ย	ว่าเหวยกุมภกรณยักษ์
อ้างอวดว่ามีปัญญา	ผู้เป็นปริศนาประสาใจ
แล้วมาเจรจาหลบหลู่	ตั้งใครหารู้เท่าไม
อันพระหริวงศ์ทรงชัย	มีพระทัยเมตตาปราณี
จึงใช้พิเภกออกมาว่า	หวังประทานชีวิวยักษ์
ยังกลับอหังการพาที	จะต่อตีด้วยองค์พระสีกร
สำหรับจะถึงแก่ความตาย	เศียรจะขาดจากกายด้วยแสงศร
ว่าแล้วสำแดงฤทธิ์รอน	เหาะขึ้นอัมพรกลับมา ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.382)

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า เมื่อกุมภกรณนั้นมาลงถามปริศนา พระราม พวกลวานรในพลับพลาไม่มีใครตอบปริศนานั้นได้ เหล่าเสนาจึงทูลบอกพระรามว่าองค์ผู้มีปัญญาไว พระรามจึงใช้ให้องคตออกมาตอบแก้ไขปริศนากุมภกรณ บอกว่ากุมภกรณนั้นอวดอ้างว่ามีปัญญาผูกปริศนามาหลบหลู่ พระรามทรงมีเมตตาไว้ชีวิตกุมภกรณ เมื่อองค์สามารถแก้ปริศนากุมภกรณได้ด้วยปัญญามาแล้วเยาะเย้ยกุมภกรณ แล้วกลับพลับพลา

2.2.3 เป็นนักการทูต

องค์เป็นผู้มีลักษณะเป็นนักการทูต มีสติปัญญา วาจาองอาจหลักแหลม ด้วยพระรามใช้ให้องคตนั้นไปเจรจาสื่อสารแก้ทศกัณฐ์

๑ เมื่อนั้น	พระอวตารทรงสวัสดิ์ศรี
ฟังคำปรึกษาเสนา	ต้องที่ชนบวรญาณการ
จึงมีบัญชาประกาศิต	แก่ลูกพระอาทิตย์ไฉหาญ

จะเห็นใครซึ่งมีปรีชาชาญ

๑ บัดนั้น

ชูลีกรสนองพระบัญชา

เห็นแต่กระป๋องคต

ประกอบทั้งกำลังฤทธิ์

ทั้งสติปัญญาก็สามารถ

มาตรถึงทศกัณฐ์ขุนยักษ์

โกฏิแสนแน่นเข้ามาราญรอน

ไม่ขายเบื่องบาทภูวไนย

๑ เมื่อนั้น

ได้ฟังสุครีพผู้ปรีชา

จึงตรัสเรียกลูกพาลี

ท่านผู้วงศาสุราฤทธิ์

จงเป็นราชทูตทูลสาร

ฟังดูสุรพาลา

ตรัสแล้วสั่งสัตพลี

จงแต่งสารแจ้งการแต่เดิมไป

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.287-288)

๑ เสร็จแล้วจึงกล่าววาจา

ตัวเราเป็นทูตพระจักรี

คือองค์พระนารายณ์อวตาร

บัดนี้ยกพวกพลากร

ตั้งอยู่ยังเขามรกด

จึงให้เราถือสารา

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.295)

๑ เมื่อนั้น

หัวร่อว่าแหวยทศกัณฐ์

เป็นกษัตริย์ขัตติยาก็จริงอยู่

อย่าทำถ้อยศัศดิ์ให้หนักไป

ถือสารเข้าไปเจรจา ฯ

สุครีพผู้มีศลา

ซึ่งจะถือสาราพระจักรี

โอรสพาลีเรื่องศรี

ไม่เกรงอสุรีทศพัคตร์

ถ้อยคำองอาจแหลมหลัก

มันจักดันดิงซึ่งไป

เห็นพอวานรจะสู้ได้

ขอให้จำทูลโองการ ฯ

พระทรงภพลบโลกทุกสถาน

ผ่านฟ้าขึ้นชมด้วยสมคิด

เข้ามาแล้วมีประกาศิต

ทศทิศยอมเกรงเดชา

ไปว่าชานแก่ท้าวยักษ์า

ฝ่ายมันจะว่าประการใด

ผู้มีปัญญาอัชฌาสัย

สงให้องคตพานร ฯ

ดูกรพญายักษ์

ผู้โมลีโลกสถาวร

จะล้างหมู่มารด้วยแสงศร

ข้ามฝั่งสาครสมุทรมา

พระทรงยศปราณียักษ์า

เข้ามาเจรจาโดยธรรม ฯ

องคตฤทธิแรงแข็งขัน

จะเคารพอภิวันต์ด้วยอันใด

แต่จะเป็นเจ้าภูก็หาไม่

จะพากันบรรลัยทั้งเมืองมาร

จกั้มเกล้าเคารพอภิวาท

ดิงดื้อถื้อตัวไม่ต้องการ

๑ ในสารพระหริวงศ์ทรงสังข์

ฤๅษีเทวาสุราลัย

ทรงพระนามรามเมศมิงโมฬี

เสด็จออกสร้างพรตศกัณฐ์

พระจิ้งยกพวกตามข้ามสมุทร

แม่นจะลุยลงกาสะกานาที่

แต่งองค์พระทรงฤทธิ์คิดอนุกุล

แม่นไม่ส่งองค์สีดาเยาวยมาลัย

รับรสพจนารถราชสาร

ว่าพลางทางอ่านอักษรไป ฯ

สถิตย์ฝั่งเกษียรสมุทรใหญ่

เชิญให้อวตารมาผลาญยักษ์

ผ่านศรีอยุธยาอาณาจักร

ไปลักอัครชายามาธานี

มายั้งหยุดเหยียบบนครของยักษ์

ก็จะเป็นภัสรมธุลีแหลกลาญ

จึงให้ทูตจำทูลราชสาร

จะสังหารชีวันให้บรรลัย ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2544, น.129)

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า เมื่อครั้งพระรามปรึกษาเหล่าพลวานร และถามสุครีพถึงผู้ที่จะสามารถถือสารเข้าไปกรุงลงกาได้ สุครีพทูลว่าเห็นแต่องค์ลูกพาลีที่มีสติปัญญา วาจาองอาจ หลักแหลม กำลังฤทธิ์ไม่กลัวทศกัณฐ์ ขึ้นทศกัณฐ์จะเข้าสู้รบองค์ก็จะสู้ได้ พระรามจึงสั่งให้องค์เป็นทูตถือสาร และให้สัตพลีแต่งสารให้องค์เข้าไปกรุงลงกา เมื่อเข้าถึงกรุงลงกา องค์ไม่กลัวเหล่าเสนายักษ์และทศกัณฐ์ และเปิดสารของพระรามอ่านออกไปให้ทศกัณฐ์ส่งคืนนางสีดา ก็เกิดการทำสงครามกัน

2.2.4 มีความรู้ในเวทย์มนต์

องค์เป็นผู้ที่มีความรู้ในเวทย์มนต์ โดยใช้การร่ายเวทย์มนต์นิมิตการให้โตใหญ่ ม้วนหางเป็นบัลลังก์นั่ง และร่ายเวทย์แปลงกาย

ใช้เวทย์มนต์นิมิตกายให้โตใหญ่

๑ บัดนั้น

จึงร้องประกาศด้วยวาจา

ตัวกูเป็นทูตจำทูลสาร

มาถึงไท้ท้าวทศกัณฐ์

เอ็งจงเร่งเปิดทวารชัย

ว่าพลางร่ายเวทย์อันฤทธิ์

ลูกพญาพาลีใจกล้า

ว่าเหวศูราภุมภัณฑ์

องค์พระอวตารรังสรรค์

โดยยุดิธรรมประเวณี

กูจะไปเจรจาด้วยยักษ์

นิมิตอินทรีด้วยศักดา ฯ

๑ กายนั้นใหญ่เท่าพรหมาน สูงตระหง่านเงื้อมงำเวหา
 สองมือบังดวงพระสุริยา ลงคามืดคลุ้มชุ่มคั่น ฯ
 (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.289)

ภาพที่ 6 องค์นิมิตกายโตใหญ่

ที่มา : ผู้วิจัย

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า องค์เป็นทูตสื่อสารของพระรามไปกรุงลงกา เมื่อถึงหน้า
 ประตูกรุงลงกา ได้นิมิตกายให้ใหญ่โต ใช้สองมือบังพระอาทิตย์ให้ลงคามืดลง

ใช้เวทย์มนต์ม้วนหางเป็นบัลลังก์ให้เท่าบัลลังก์ทศกัณฐ์

๑ เมื่อนั้น	องค์ฤทธิไกรใจหาญ
ทำอำนาจจองตั้งพระกาล	ทะยานเข้ายังท้องพระโรงชัย ฯ
๑ ยืนอยู่กลางหมู่เสนายักษ์	จะเกรงท้าวทศพัตรก็หาไม่
จึงม้วนหางต่างอาจอำไพ	นั่งให้สูงเทียมมอสุรี ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.294)

๑ กำแพงพังทั้งประตูแตกหัก	เห็นพวักยักษ์ย่อท้อไม่รอหน้า
จึงเข้าไปในพระโรงรัตน	เห็นอัมมาตย์มาตยาอยู่พร้อมเพรียง
แก่งเดินข้ามข้าเฝ้าเหล่ากุมภัณฑ์	มาตรงแท่นทศกัณฐ์ไม่หลีกเลียง
เอาหางขดเข้ามั่งนั่งต่างเตี๋ย	ให้สูงเพียงอาสน์องค์เจ้าลงกา ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2544, น.128)

ภาพที่ 7 องค์ม้วนหางเป็นบัลลังก์

ที่มา : ผู้วิจัย

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า องค์คตพังประตู่เข้าไปในท้องพระโรงกรุงลงกา ยืนอยู่ท่ามกลาง พวกเสนายักษ์ ไม่เกรงกลัวทศกัณฐ์ แล้วม้วนหางเป็นแท่นที่นั่งสูงเท่ากับแท่นทศกัณฐ์

ใช้เวทย์มนต์ม้วนหางให้เท่าราชรถกุมภกรรณ

๑ ครั้นพินหน้าฉานพระสีกร	สำแดงฤทธิ์รอนแกล้วกล้า
ถีบทะยานผ่านขึ้นเมฆา	ตรงมาสมรภูมิชัย ฯ
๑ แลเห็นกุมภกรรณยักษ์	ยืนรณมณีนายใหญ่
ขุนกระบี่ก็ตรงลงไป	ที่ในท่ามกลางพลมาร ฯ
๑ ผาดแผลงฤทธิ์รึงคองอาจ	ตั้งพญาสีหราชตัวหาญ
ม้วนหางเป็นแท่นอลงการ	สูงตระหง่านเทียมรถอสุรี ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.380)

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า องค์รับคำสั่งพระราม เหาะมายังสนามรบ เห็นกุมภกรรณ ยืนอยู่บนรถก็เหาะลงไป แผลงฤทธิ์ม้วนหางแท่นแท่นที่นั่งสูงเท่ารถกุมภกรรณ แล้วบอกออกไปว่า บัดนี้พระรามใช้ให้องคตออกมาเจรจากับกุมภกรรณ ถ้ามถึงปริศนาที่กุมภกรรณให้ไว้

ภาพที่ 8 องคตม้วนหาง

ที่มา : ผู้วิจัย

ใช้เวทย์มนต์แปลงกายเป็นอีกา

๑ ครั้นถึงจึงเห็นขุนมาร

อยู่ในโรงราชพิธี

สองนายก็ลงจากอากาศ

ต่างตนร้ายเวทฤทธิ์รอน

๑ หนุมานนั้นเป็นสุนัขตาย

องคตนั้นกลายเป็นอีกา

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.397-398)

๑ ครั้นถึงจึงเห็นโรงพิธี

เห็นยักษ์เที่ยวตรวจตราริมสาคร

หนุมานนิมิตด้วยฤทธิ์รงค์

องคตน้องชายกลายเป็นกา

อานหอกโมกขศักดิ์เรื่องศรี

ไกล่ที่ริมฝั่งสี่พันคร

องอาจตั้งพญาไกรสร

วานรนิมิตกายา ฯ

พองเน่ากลิ่นอายเหม็นกล้ำ

จับจิกลอยมาในวาริ ฯ

ตั้งที่หาดทรายชายสิงขร

สองวานรลอบลงให้ลับตา

เป็นสุนัขเฝ้าส่งกลิ่นกล้ำ

จับจิกลายมาตรงหน้ายักษ์ ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2544, น.185)

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า เมื่อหนุมานและองคตเหาะมาเห็นกุ่มภกรรณลับหอกโมกขศักดิ์อยู่ในโรงพิธีไกล่ริมน้ำ ทั้งสองก็เหาะลงมาร้ายเวทย์นิมิตกาย หนุมานเป็นหมาเฝ้าส่งกลิ่นเหม็น องคตกลายเป็นอีกาจับจิกไล่หมาเฝ้าลอบเข้าไปในพิธีลับหอกโมกขศักดิ์

ภาพที่ 10 องค์ดแปลงเป็นพิจิตรไพร่ไปขอแว่นแก้ว

ที่มา : ผู้วิจัย

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า องค์ดรับสั่งจากพระรามจึงเรียนรู้กิริยา จดจำรูปร่างกายและลักษณะของพิจิตรไพร่จากพิเภก ครั้นรู้แจ้งแล้วก็แปลงกายเป็นพิจิตรไพร่ขึ้นไปขอแว่นแก้วจากพระพรหม

จากบทพระราชนิพนธ์ สรุปได้ว่า องค์ดเป็น ผู้ลักษณะทางกายดี มีผิวพรรณหน้าตาดีสมเป็นลูกกษัตริย์ กายสีเชียวดงาม มีมงกุฎสามกลีบ มีสติปัญญา ปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปริศนา มีลักษณะเป็นนักการทูต วาจาองอาจหลักแหลม ผู้ที่มีความรู้ในเวทย์มนต์ โดยใช้การร้ายเวทย์มนต์ นิมิตการให้โตใหญ่ ม้วนหางเป็นบัลลังก์นั่ง และร้ายเวทย์แปลงกายเป็นอีกา พิจิตรไพร่ เพื่อทหารเอกที่มากความสามารถในการทำศึกสงคราม

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับบุคลิกองคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ ท่านได้ให้ความเห็นที่เป็นองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ทางการศึกษา ว่า

บุคลิกขององค์ดเป็นลิงที่มีสัสมาวาจา สามารถพูดจาให้คนหลงเชื่อได้ ดังเช่นได้จากตอนที่พระรามให้องคตแปลงกายเป็นยักษ์พิจิตรไพร่ไปทูลขอแว่นแก้วสุรกานต์จากพระพรหม องค์ดเป็นทหารพระรามที่มีความเฉลียวฉลาด เก่งกาจ กล้าหาญ อันความฉลาดขององค์ดนี้เป็นที่มาของสำนวนคำว่า “องค์ดพดหาง” อันมีความหมายว่า เย่อหยิ่ง จองหอง อวดดี ตีตนเสมอ คำว่า “พด” แปลว่า ม้วนคด เหมือนคำว่า “พดด้วง” ซึ่งหมายถึงเงินโบราณชนิดหนึ่ง เป็นต้น บุคลิกที่สำคัญขององค์ด คือ เป็นลิงพญาปากหุบ (วิโรจน์ อยู่สวัสดิ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2566)

องค์ดในเรื่องรามเกียรติ์เป็นหนุ่มเพ็งพันวัยเด็ก ได้รับความสามารถเก่งกาจ เป็นผู้มีความสติปัญญา มีทักษะในการพูด เฉลียวฉลาด การรบเคียงคู่หนุมานตลอดไม่จะศึกไหน ก็ต้องเป็นหนุมา

นองคตที่เป็นทหารเอกเคียงคู่กัน แต่ที่สำคัญ คือมีทักษะในการเจรจาเกลี้ยวณลาดจากต่อนองคต
สื่อสาร ผู้ที่จะเป็นทูตต้องเป็นคนฝีปากดี อันนี้คือความรู้ความสามารถลักษณะขององคตเลย (สุรัตน์
เอี่ยมสอาด, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2566)

บุคลิกขององคตมี 2 ลักษณะ ตั้งแต่ระยะแรกออกจากท้องมาเป็นเด็กเล็ก แต่ต่างจากหนุมาน
ที่ออกจากท้องมาก็โตเลย เพราะฤษีองค์ผัวท้องแพะเอาลูกที่เกิดจากพาลีกับนางมณฑาไปฝากท้อง
แพะไว้ เพราะฉะนั้นหน้าองคตจึงเป็นหน้าเหมือนแพะ เช่นในลายภาพจิตรกรรมฝาผนัง เป็นคล้ายๆ
เคราแพะ บุคลิกลักษณะตอนเด็กจะซุกซน พอโตขึ้นมาหน่อยนึง ก็ได้อยู่กับพาลีสุครีพ พอเริ่มเป็น
หนุ่มจนกระทั่งพาลีตายองคตก็มาอยู่กับพระราม บุคลิกเป็นลิงหนุ่มห้าวหาญ แข็งแรง มีสติปัญญา
ว่องไว (กิตติพงษ์ ไตรพงษ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2566)

บุคลิกขององคต เป็นพญาวานรที่มีความเก่งกล้าสามารถ ดูได้จากตั้งแต่เด็กตอนที่ได้ลาภ
ทศกัณฐ์ซึ่งแปลงเป็นปู แสดงให้เห็นว่ามีความกล้าหาญและมีกำลังมาก เป็นวานรที่มีบุคลิกองอาจ
คล้ายพาลี ดังคำของพระรามที่กล่าวไว้ ตอนที่สุครีพพาไปถวายตัว ว่า “ท่วงทีกริยาองอาจ ดังลูกราช
ไกรสร องคตนั้นคล้ายกับบิดร ภูธรขึ้นชมยินดี” นอกจากนั้นยังเป็นผู้มีสติปัญญาหลักแหลม และมีการ
วางแผนในการทำงานอย่างรอบคอบจนงานสำเร็จ มีหลักในการเจรจาต่อรองหรืออาจจะเรียกได้ว่า
เป็นผู้ที่มีวาทะศิลป์ จึงได้รับบัญชาจากพระรามให้ไปทำภารกิจสำคัญ ๆ ในหลายครั้ง เช่น เป็นทูตใน
ต่อนองคตสื่อสาร เป็นผู้ไปแก้ปริศนา ตอนปริศนากุมภกรรณ ตอนแปลงเป็นพิชิตไพร่ ไปทูลลงขอ
แค้นแค้นสุรกายจากพระพรหม ร่วมคิดวางแผนกับหนุมาน ตอนทำลายพิธิลับหอกโมกคักดิ์ ตอนศึก
สัทธาสูร ตอนหนุมานอาสา(ถวายลิง) เป็นทหารนักรบยอดฝีมือตัวหนึ่งในกองทัพพระราม จะเห็นได้
จากการได้รับการกิจสำคัญในการทำศึก เช่น ตอนสุครีพถอนต้นรัง ศีกอสุรเพตตรา (สมชาย ฟ่อนรำดี,
ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2566)

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ องคตมีบุคลิก กายสีเขียว ปากหุบคล้ายเคราแพะ เป็นผู้มีความรู้
ความสามารถเก่งกาจ เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะในการพูด เกลี้ยวณลาด ห้าวหาญ ซุกซน เย่อหยิ่ง
แข็งแรงว่องไว เป็นคนฝีปากดี สัมมาวาจา สามารถพูดจาให้คนหลงเชื่อได้ เป็นทหารเอกของพระราม
ที่ออกรบเคียงคู่กับหนุมาน

จากการศึกษาบุคลิกขององคต สรุปได้ว่า องคตตั้งแต่กำเนิดองคตนั้นมีรูปร่างผิวพรรณดี
กายสีเขียวมรกต สวมกับเป็นลูกของพาลีษัตริย์เมืองขีดขินและนางมณฑาองคต สวมมงกุฎยอดสาม
กลีบ ซึ่งในบรรดาลิงไม่มีผู้ใดที่สวมมงกุฎยอดสามกลีบ ท่วงทีองอาจ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ
เก่งกาจ มีสติปัญญาปฎิภาณไวพริบคิดไตร่ตรอง เป็นลิงหนุ่มห้าวหาญ แข็งแรง ว่องไว เป็นผู้ที่มี
ลักษณะดี มีลักษณะเป็นนักรบพูด วาจาองอาจหลักแหลม ผู้มีลักษณะกายเป็นเอกลักษณ์ ผู้ที่มี
ความรู้ในเวทย์มนต์สามารถนิมิตกายให้โตใหญ่ แปรกายได้ ม้วนหางเป็นบัลลังก์นั่งได้ จากบุคลิก

องคตดังกล่าว จะเห็นได้ว่าองคตมีความสามารถมากมายหลากหลายด้าน จึงจะศึกษาเรื่องของ บทบาทตัวขององคตในเรื่องรามเกียรติ์ต่อไป

2.3 บทบาทขององคต

องคตเป็นตัวละครที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในวรรณกรรมรามเกียรติ์เป็นทหารเอกของ พระรามคู่กับหนุมาน เช่น การเป็นน้อง การเป็นหลาน การเป็นทหารที่ดี การเป็นนักรบ เป็นนักรบ ทูต การเป็นอุปราช การเป็นเกียกกาย การเป็นยกกระบัตร์ และการเป็นกองชั้น

2.3.1 การเป็นน้อง

องคตสถานะเป็นน้องชายของหนุมาน ออกทำการรับราชการอาสาเคียงคู่กับหนุมาน รับอาวุธศึกสัทธิศาสตร์

๑ บัดนั้น	องคตฤทธิแรงแข็งขัน
กับฝูงวานรทั้งนั้น	ชวนกันฉวยรวบอาวุธไว้ ฯ
๑ บัดนั้น	คำแหงหนุมานมหารใหญ่
รู้ว่ำน้องรักร่วมใจ	กับพวกพลไกรวานร
รวบฉวยอาวุธไว้ได้สิ้น	กระบินทร์ขึ้นชมสโมสร
ก็ร้ายไม่ได้ลงยังดินดอน	ตบกระเยาะเย้ยอสุรา ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 3, 2557, น.181)

๑ เมื่อนั้น	ฝูงเทพเทวาทุกราศี
สถิตสถานวิมานรัตนรุจี	ได้ยินเสียงอสุรีร้องเรียกมา
ก็แจ้งว่าจะเอาอาวุธ	เทพบุตรกลัวยักษ์หนักหนา
ฉวยดาบหอกออกจากวิมานฟ้า	โยนลงมากลางเคลื่อนกลางอัมพร ฯ
๑ บัดนั้น	องคตห้าวหาญชาญสมร
กับพวกโยธาวานร	เห็นอาวุธปลิวว่อนระว่างตน
ต่างกระโดดโลดลอยคอยขยับ	ปากคาบมือรับสับสน
เท้าคืบหนีบรักแร้อลวน	ไม่ตกหล่นลงมาสุธาธาร ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2544, น.363)

ภาพที่ 11 องค์ศรีบอวุธ

ที่มา : ผู้วิจัย

ล่อลวงกล่อมดวงใจทศกัณฐ์

๑ บัดนั้น

ครั้นใกล้ทวารลงกา

เอะอะไรกระนั้นพระนักรรรม์

จะพาเอาดวงจิตเข้าไป

แม่นคีนเข้ากายดั่งเก่า

ถ้าพระรามแผลงศรต้องอินทรีย์

จงส่งดวงใจให้องคต

ต่อเมื่อพระมหาสิทธิธา

จงพาแต่ข้าผู้พี่ชาย

แต่พอค่อยสร่างสว่างใจ

อันซึ่งองคตอนุชา

แก่องค์พญาอสุรี

วายุบุตรรุทธิโกรใจเกล้า

ทำตกใจจุดผ้าคร่ำไ้

พูดกันเมื่อก็ช่างลืมได้

ให้ใกล้พญาอสุรี

จะทำกระไรเล่าพระฤๅษี

น่าที่จะสิ้นชีวี

งดอยู่นอกเมืองจะดีกว่า

ออกมาจึงค่อยเอาไป

เข้าถวายวันนี้ให้ได้

พันภัยพระรามจักรี

ไว้ข้าจะถวายกระบี่ศรี

พระมุนีจึงได้โปรดปราน ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 3, 2557, น.398)

๑ บัดนั้น

อันตัวข้าพี่น้องทั้งสองนี้

หมายจะมาเป็นข้าพระยายักษ์

องค์พระมุนีผู้ปรีชา

หนุมานนบอบตบฤๅษี

ภักดีต่อองค์เจ้าลงกา

ด้วยจางจงรักหนักหนา

อย่าคิดกังขาราคี

จงส่งกลองดวงใจให้องคต	ถือทำพระดาบสอยู่ที่นี่
เมื่อเสร็จสรรพจะกลับเข้ากุฎี	จึงเอาจกลองชีวินี่ไป
โปรดถวายเสียก่อนแต่ตัวข้า	ในเวลาวันนี้ให้ได้
แต่พอเคลื่อนคลายสบายใจ	อยู่ในลงกาธานี
อันซึ่งองคตน้องชาย	ไว้ข้าจะถวายกระบี่ศรี
คิดอ่านผ่อนผันกันอย่างนี้	พระมุนีจะเห็นเป็นกระไร ๖

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2544, น.463)

ภาพที่ 12 หนุมานองคตล่อลวงกลองดวงใจ

ที่มา : ผู้วิจัย

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า เมื่อครั้งไปล่อลวงกลองดวงใจทศกัณฐ์จากพระฤๅษีโคบุตร หนุมานได้บอกให้ฝากกลองดวงใจไว้กับองคตผู้เป็นน้องที่หน้าเมือง เมื่อหนุมานถวายตัวแล้วพระฤๅษีกลับออกมา องคตจะคืนกลองดวงใจให้องคตเข้าช่วยรับอาวุธจากเหล่าเทวดาที่สัทธาสูรเรียกอาวุธมา เมื่อหนุมานรู้ว่าองคตน้องรักมาช่วย ก็ดีใจเป็นยิ่งนักและตบมือเยาะเย้ยสัทธาสูร

2.3.2 การเป็นหลาน

๑ ทันทัพทบาทวารชานกำแพง	ไม่รอแรงรีบโถมโจมตี
ถีบถุกกุมภรณหันเซไป	สุครีพพลัดออกไปได้ไล่ตามตี
หนุมานรวบรัดกัดหูขวา	องคตขบนาส้ายักซี
สุครีพถีบซ้ำอีกสองที	สามกระบี่เข้ากลุ่มมุ่มรัน ๖
๑ เมื่อนั้น	พระยามารชานเซเหหัน

ไม่ทันซักกระบองออกป้องกัน

๑ บัดนั้น

สุครีพรีบชวนสองนัดดา

วิ่งถลันหลบองค์เจ้าลงกา ฯ

สามกระบี่มีชัยแก้ภัย

เหาะมากองทัพพลับพลาย ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2544, น.180)

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า เมื่อครั้งสุครีพไปถอนต้นรังแล้วพลาดท่าเสียที่แก่งภูมกรรณ เมื่อพระรามทราบเรื่อง จึงให้ หนุมานและองคตตามไปช่วย หนุมานและองคตตามมาสุครีพได้ทันก่อน เข้าประตูลงกา ถีบภูมกรรณเซไป หนุมานกัดหูขวา องคตกัดจมูก สุครีพถีบเข้า ภูมกรรณหนีเข้า กรุงลงกาไป สุครีพจึงชวนหนุมานองคตหลานรักกลับเข้าพลับพลา

2.3.3 การเป็นทหารที่ดี

องคตเป็นทหารที่ดีตามคำสั่งขององค์พระรามในการทำศึกสงคราม ด้วยความซื่อสัตย์ต่อองค์พระราม ทำงานอย่างเต็มความสามารถ

๑ บัดนั้น

ทั้งชมพูนุทฤทธิไกร

ต่างตนถวายอภิวาสน์

ทั้งพระอนุชาวิลาวัณย์

องคตหนุมานทหารใหญ่

ล้วนปรีชาไวใจฉกรรจ์

แทบบาทพระนารายณ์รังสรรค์

แล้วพากันมายังพลากร ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.87)

๑ พรั่งพร้อมเสนาพานรินทร์

จึ่งตรัสเรียกวายุบุตรฤทธิไกร

ท่านกับองคตชมพูนุท

คุมโยธาร้อยริบไคลคลา

สืบข่าวราวเรื่องในเมืองมาร

บอกว่าเราเศร้าโศกโศกี

ว่าพลางทางหยิบสไบทรง

แล้วบอกว่าผ่านนี้ของทรมวย

อำมรงค์วงนั้นก็ของนาง

ท่านจงเอาไปให้สิดา

พวกกระบี่บิณฑังคมประนมไหว้

เข้ามาใกล้แท่นสุวรรณแล้วบัญชา

จงตั้งจิตคิดอ่านอาสา

ไปยังกรุงลงกาธานี

ให้พบพานสิดามารศรี

ยกโยธิตามนางมากองไพร

กับทั้งเทพอำมรงค์ส่งให้

ฝากวานรไว้ในหิมวา

ทศกัณฐ์มันขว้างเอาปากษา

แจ้งกิจจาให้สิ้นกินใจ

แล้วดูทางกลางป่าพนาเวศ
จะสำนึกพิภพลดต่ำบลใด

ที่ประเทศน้ำท่าอาศัย
กว่าจะไปถึงลงกาธานี ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2544, น.1)

ภาพที่ 13 หนุมาน ชมพูนอง องค์กร สืบมรรคา

ที่มา : ผู้วิจัย

เมื่อครั้งที่พระลักษมณ์จะทำการฆ่าอินทรชิตเห็นว่าถ้าศีรษะอินทรชิตตกลงที่พื้นจะเกิดเป็นไฟบรรลัยกัลป์ จึงใช้ห้อยองค์ผู้เป็นพี่น้องร่วมมารดาอินทรชิตขึ้นไปขอพานแว่นฟ้าจากพระพรหม องค์นี้ยอมรับคำสั่งในฐานะทหาร

๑ บัดนั้น

น้อมเศียรรับสั่งด้วยยินดี

๑ ครั้นถึงบรมพรหมเสศ

ทูลว่าอินทรชิตฤทธิไกร

ตัวมันนั้นหนีขึ้นอากาศ

พระองค์จึงใช้ให้ขึ้นมา

ลงไปรับเศียรอินทรชิต

มิให้ตกลงกับดิน

องค์กรผู้ชาญชัย

ถวายอัญชลีแล้วเหาะไป ฯ

วานรน้อยเมศบังคมไหว้

ชิงชัยด้วยน้องพระจักรา

พระจะแผลงพรหมศาสตร์ไปเช่นฆ่า

ขอพานแว่นฟ้าลงกรณ

เมื่อพระทรงฤทธิ์จะวางศร

ภูธรจงได้ปราณี ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.621)

๑ เมื่อนั้น	มหาพรหมได้ฟังไม่กังขา
สำคัญจิตคิดว่าอสุรา	พี่เลี้ยงยักษ์ที่เคยใช้
พรหมเศษขึ้นชมโสมนัส	กวักพระหัตถ์ตรัสเรียกเข้ามาใกล้
แล้วหยิบแว่นศักดิ์สิทธิ์ฤทธิไกร	ยื่นให้ตีสัตว์ด้วยปรีดา ฯ
๑ บัดนั้น	องค์อิมละไม่อยู่ในหน้า
ได้แว่วพรหมสมอบายที่หมายมา	แล้วอำลาเหาะตรงลงแดนดิน ฯ
๑ ครั้นถึงจึงประณตบทงส์	พระนารายณ์สุริย์วงศ์ทรงศิลป์
แล้วทูลความตามลงพรหมินทร์	ถวายแว่นอสุรินทร์เรื่องฤทธิ ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2544, น.241-242)

ภาพที่ 14 องค์ขอพานแว่นฟ้ารองรับเศียรของอินทรชิต

ที่มา : ผู้วิจัย

๑ บัดนั้น	ฝ่ายว่าองค์ทหารกล้า
กับอสุรผัดผู้้นดดา	ครั้นมาถึงเนินจักรวาล
แลไปเห็นโรงพิธี	ข้างเชิงศิริสูงตระหง่าน
มีพวกอสุรหมู่มาร	ทุกด้านตระเวนรอบไป
สองนายกวัดแกว่งอาวุธ	สำแดงฤทธิ์รุทรแผ่นดินไหว
ลงจากอากาศด้วยว่องไว	เข้าไล่ฆ่าพละกุ่มภัณฑ์ ฯ
๑ หัวขาดตัวขาดมือขาด	ล้มกลาดกลิ้งกลางพนาสันต์
บรรดาโยธาที่เหลือนั้น	วิ่งแตกกันเป็นโกลา ฯ

๑ เห็นบรรลัยจักรชูศร

ประนมกร่ายเวทคาถา

อสุรผัดแผ่นโผนมา

ฉวยจิกเกศาสูรี

องคตหลานท้าวสหสนันย์

ทะยานไปถีบต้องยักษ์

ตกจากบัลลังก์รูจี

สองนายรุมตีขุนมาร ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 4, 2557, น.145-146)

ภาพที่ 15 องคตเข้าทำลายพิธีชูศรของบรรลัยจักร

ที่มา : ผู้วิจัย

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า หนุมาน ชมพูพาน องคต เป็นทหารที่ลั่นเก่งกล้าสามารถ รับอาสาไปสืบมรรคาและส่งข่าวแก่นางสีดาที่กรุงลงกาตามพระบัญชาขององค์พระราม องคตนั้นอมรับพระบัญชาของพระลักษมณ์ขึ้นไปขอพานแว่นฟ้าจากองค์พระพรหมเพื่อเอามารองรับเศียรของอินทรชิต อีกทั้งรับหน้าที่ให้ไปลวงแวนแก้วมาจากพระพรหมมาได้ ศึกหลังองคตและอสุรผัด เข้าทำลายพิธีชูศรของบรรลัยจักร ไ่ฆ่าเสนายักษ์ตาย อสุรผัดจิกผม องคตถีบบรรลัยจักรตกจากบัลลังก์ แล้วทั้งสองรุมตีจนเสียพิธี

2.3.4 การเป็นนักรบ

องคตทำหน้าที่นักรบในการออกทำศึกสงคราม

องคตรบยักษ์ปักหลั่น

๑ บัดนั้น

ลูกพญาพาลีแกล้วยล่า

ได้ฟังจึงตอบอสุรา

กูนี้ชื่อว่าองคต

เป็นทหารสมเด็จพระจักรกฤษณ์

ทรงกำลังฤทธิ์ดังจักรกรด

บัดนี้พระองค์ทรงยศ
จะไปปราบอสูรหม่มาร
ให้กูสามนายฤทธิรอน
ค้ำลงก็หยุดอาศัย
ตัวมึงชื่อไรอสุรา

๑ บัดนั้น

แจ้งความตามเรื่องอสุรี
จึงยื่นกรไปลูบปฤษฎางค์
กายนั้นกลับเป็นเทวา

ยกทศโยธาวานร
ให้สิ้นพวกพาลด้วยแสงศร
ไปยังนครลงกา
ไม่รู้ว่แดนยักษา
อหังการมาลอบราวี ฯ
องคตหลานท้าวโกสีย์
ขุนกระบี่มีจิตเมตตา
ก็สรรสร้างซึ่งโทษยักษา
เหาะไปฟากฟ้าสถาวร ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.89-90)

๑ เมื่อนั้น

จึงตอบว่าถ้าใครบรรลัยลาญ
ว่าแล้วลูกพาลมีศักดิ์
กระหยับปางสามขุมเข้ามา

๑ เสร็จสังหารผลาญยักษ์ปิกหั่น

จึงตรวจตราพาพหลพลไกร

สามกระบี่มีจิตคิดสงสาร
จะช่วยท่านให้พ้นเวทนา
ฉวยชักพระขรรค์เงื่อง่า
พิฆาตฆ่ากุมภณทัให้บรรลัย ฯ
สุริยันแยมเยียมเหลียมไศล
คลาไคลไปตามมรคา ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2544, น.4)

ภาพที่ 16 องคตเข้ากับยักษ์ปิกหั่น

ที่มา : ผู้วิจัย

องคตฆ่าสี่เสนายักษ์

๑ เมื่อนั้น	ลูกพญาพาลีชาญสมร
รับรองป้องกันฟันฟอน	วานรโรมรูกคลูกคลี ฯ
๑ กีก้องพสุธาอากาศ	องอาจจับสี่ยักษ์
สองเท้าจับสองเสนี	กรกระบี้อจับสองอสุรา
ตั้งพญาครุฑราชฤทธิรงค์	โจมตีจับภูซังค์ตัวกล้า
พาเหาะขึ้นบนเมฆา	ยังยอดมหาปราสาทชัย ฯ
๑ ฟาดลงพร้อมกันทั้งสี่ตน	พรหมยักษ์หักโค่นไม้ทนได้
หัวขาดตัวขาดกลาดไป	ตกลงในพื้นปัดพี ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.301)

๑ เมื่อนั้น	องคตฤทธิแรงแข่งขัน
ผู้เดียวเดี่ยวขับจับประจัญ	รับรองป้องกันกายา
สองเท้าเหยียบสองอสุรา	กรกระบินทร์กุมกระบองสองยักษ์
เปลี่ยนผลัดปัดป้องไปมา	ย้ายท่าทำนองว่องไว ฯ
๑ ลูกพาลีมิกำลังหัวหาญ	ประจัญบานบันบุกรุกไล่
ขึ้นเหยียบยันฟันสี่เสนาน	ล้มดินสิ้นใจบรรลัยลาญ ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2544, น.131)

องคตฆ่าเพตรา

๑ บัดนั้น	เพตราฤทธิไกรใจหาญ
กระเด็นไปจากคอกชาธาร	ขุนมารผุดลุกขึ้นยืนยัน
กรหนึ่งกวัดแกว่งคทาธร	สำแดงฤทธิ์รุทรแผ่นดินสั่น
ไกรธาขบเขี้ยวเคี้ยวฟัน	กุมภัณฑ์ทะยานเข้าราวี ฯ
๑ เท้าซ้ายนั้นเหยียบเข้าขวา	มือคว้าฉวยคอกระปีศรี
กลอกกลับจับกันในทันที	ต่างแหว่งต่างตีวุ่นไป ฯ
๑ บัดนั้น	หลานท้าวหมั่นขวานทหารใหญ่
หลบหลีกเคล้าคล่องว่องไว	โลดไล่โจมตีจับพัลวัน
แผ่นโผนโจนเหยียบบ่า	กรหนึ่งเงื้อง่าพระขรรค์
กวัดแกว่งพิฆาตฟาดฟัน	กุมภัณฑ์สุดสิ้นชีวี ฯ

๑ ครั้นเสร็จซึ่งล้างขุนมาร หลานท้าวหม่อมวานเรื่องศรี
 ตัดเอาเศียรเกล้าอสุรี แล้วเลิกโยธีกกลับมา ฯ
 (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 4, 2557, น.235)

ภาพที่ 17 องคตฆ่าเพตรา

ที่มา : ผู้วิจัย

องคตฆ่าวายุภักซ์

๑ บัดนั้น	ท้าวพญาวานรแก้วกล้า
เห็นวายุภักซ์อสุรา	ไม่ต่อศึกดาหนีไป
ในที่ฟางพื้นอัมพร	ซ่อนอยู่ยังกลีบเมฆาใหญ่
ต่างตนสำแดงฤทธิไกร	ทะยานไล่ติดตามอสุรี
แยกกันลดเลี้ยวเที่ยวหา	ก็เห็นกายายักษ์
นิลพัทธ์กับลูกพาลี	แกว่งตรีภาดถมเข้าโรมราญ ฯ
๑ สองนายรบชิดติดพัน	กลับกลอกแทงฟันสังหาร
เศียรขาดตกพื้นสุธาธาร	ขุนมารสุดสิ้นชีวา ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 4, 2557, น.513)

ภาพที่ 18 องคตและนิลพัทฆ่าวายักษ์ตาย

ที่มา : ผู้วิจัย

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า เมื่อองคตถูกยักษ์ปิกหลันเข้าถีบและเข้ารบกันจนยักษ์ปิกหลันสู้ไม่ไหวแล้ว องคตจึงได้บอกว่าตัวชื่อองคตเป็นทหารพระราม กำลังจะยกพลไปปราบยักษ์ที่ลงกา เมื่อคำลงก็หยุดพักนอนหลับไม่คิดว่าตรงนี้จะถีนของยักษ์ปิกหลัน แล้วจึงถามชื่อของยักษ์ปิกหลันบ้าง เมื่อรู้ความจากยักษ์ปิกหลัน องคตจึงช่วยลูบหลังให้ยักษ์ปิกหลันในบทพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 1 และตัดคอยักษ์ปิกหลัน ในบทพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 2 องคตเข้ารบกับสี่เสนายักษ์ สองเท้าจับสองยักษ์ อีกสองมือจับยักษ์อีกสองตนเหวี่ยงขึ้นไปบนยอดปราสาท แล้วฟาดลงมาหัวขาดตัวขาดตายเกลื่อน องคตเข้ารบกับเพตราเหี้ยบบ่าเจ้าพระขรรค์แล้วฟันลงไป เพตราตายลง แล้วตัดเอาเศียรเพตรากลับไป องคตและนิลพัทเห็นวายักษ์ไม่สู้หนีไป ก็แยกกันไปตามจับ ครั้นจับได้ก็รุมแทงจนเศียรขาดตกลงพื้นดินตาย

2.3.5 เป็นนักการทูต

องคตทำหน้าที่เป็นนักการทูต พระรามให้องคตไปเจรจาแก้ปริศนาของกุมภกรรณ และให้ไปเจรจากับทศกัณฐ์เพื่อขอส่งนางสีดาคืน

องคตแก้ปริศนากุมภกรรณ

๑ ครั้นว่าไม่เห็นอธิบาย

จึงกราบทูลองค์พระจักรี

ลึกลับสุดที่จะแก้ไข

ขอให้องคตผู้ปรีชา

ดันปลายปริศนา

ข้านี้ขัดสนพันปัญญา

จนจิตจนใจหนักหนา

ออกไปเจรจาด้วยขุนมาร

ล่อลวงไต่ถามโดยอุบาย
เห็นจะไม่เสียเกียรติพระอวตาร

๑ เมื่อนั้น

ฟังคำทูลตอบเห็นชอบที่
อันซึ่งข้อความปริศนา
เห็นเป็นโวหารเลี้ยวลด
ที่จะทั่วไปแก่หมู่ปราชญ์
ตัวท่านผู้ปรีชาไว
กับกุมภกรรณขุนมาร
อย่าให้มันรู้มารยา

ซึ่งขึ้นเชิงแยบคายโวหาร
ยืนนานชั่วฟ้าธาดรี
พระกฤษณรุักษ์เรื่องศรี
ภูมิจึงตรัสแก่งคต
เราพิจารณาทั้งสี่บท
กำหนดแต่งว่าประสาใจ
อันชาญฉลาดนั้นหาไม่
จงรีบออกไปเจรจา
ให้วิตถารในข้อปริศนา
ฟังดูว่าจะประการใด ๆ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.279-380)

๑ แล้วกล่าววจาอันสุนทร

บัดนี้สมเด็จพระจักรี
เจรจาด้วยท่านผู้สัปบุรุษ
พระองค์ผู้ทรงปรีชา
ซึ่งพระดำริตรให้เห็น
ท่านแคล้งประดิษฐ์ด้วยปรีชาญ
ไม่เป็นภูมิปริศนาแท้
ข้อความของท่านประการใด

ดูกรกุมภกรรณยักษ์
ภูมิตรัสใช้เรามา
ให้สิ้นสุดในข้อปริศนา
ผ่านฟ้าทราบสิ้นทุกประการ
ว่าเป็นสำนวนโวหาร
ก็แจ้งวิตถารแต่โดยใจ
แก่ผู้จะคิดแก้ไข
จงว่าไปจะเทียบเปรียบกัน ๆ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.381)

๑ เมื่อนั้น

ได้ฟังน้องท้าวเย่สักร
ตบมือชี้หน้าแล้วร้องเย้ย
อ้างอวดว่ามีปัญญา
แล้วมาเจรจาหลู่
อันพระหริวงศ์ทรงชัย
จึงใช้พิเภกออกมาว่า
ยังกลับอหังการพาที

ลูกพญาพาลีชาญสมร
วานรสำรวลไปมา
ว่าเหวยกุมภกรรณยักษ์
ผู้เป็นปริศนาประสาใจ
ดังใครหารู้เท่าไม่
มีพระทัยเมตตาปราณี
หวังประทานชีวายักษ์
จะต่อสู้ด้วยองค์พระสีกร

สำหรับจะถึงแก่ความตาย
ว่าแล้วสำแดงฤทธิ์รอน

เศียรจะขาดจากกายด้วยแสงศร
เหาะขึ้นอัมพรกลับมา ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.382)

ภาพที่ 19 องค์กรแก้ปริศนาภูมิภรณ์

ที่มา : ผู้วิจัย

องค์กรสื่อสาร

๑ เมื่อนั้น
ฟังคำปรึกษาเสนี
จึงมีบัญชาประกาศิต
จะเห็นใครซึ่งมีปรีชาชาญ

๑ บัดนั้น
ชูลีกรสนองพระบัญชา
เห็นแต่กระป๋องคต
ประกอบทั้งกำลังฤทธิ์
ทั้งสติปัญญาก็สามารถ
มาตรถึงทศกัณฐ์ขุนยักษ์
โกฏิแสนแน่นเข้ามาราญรอน
ไม่ขายเบื่องบาทภูโนย

๑ เมื่อนั้น
ได้ฟังสุครีพผู้ปรีชา

พระอวตารทรงสวัสด์รัศมี
ต้องที่ชนบุราณการ
แก้ลูกพระอาทิตย์ใจหาญ
ถือสารเข้าไปเจรจา ฯ

สุครีพผู้มียศลา
ซึ่งจะถือสาราพระจักรี
โอรสพาลีเรื่องศรี
ไม่เกรงอสุรีทศพัคตร์
ถ้อยคำองอาจแหลมหลัก
มันจักดันตั้งชิงไป
เห็นพอวานรจะสู้ได้
ขอให้จำทูลโองการ ฯ
พระทรงภพโลกทุกสถาน
ผ่านฟ้าขึ้นชมด้วยสมคิด

จึงตรัสเรียกลูกพาลี	เข้ามาแล้วมีประกาศิต
ท่านผู้วงศ์สาธุราถ	ทศทิศยอมเกรงเดชา
จงเป็นราชทูตทูลสาร	ไปว่าชนแก่ท้าวຍักข
ฟังดูสุรพาลา	ฝ่ายมันจะว่าประการใด
ตรัสแล้วสั่งสัตพลี	ผู้มีปัญญาอัชฌาสัย
จงแต่งสารแจ้งการแต่เดิมไป	สงให้องค์คตพานร ๖

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.287-288)

๑ เสร็จแล้วจึงกล่าววาจา	ดูกรพญายักษ์
ตัวเราเป็นทูตพระจักรี	ผู้โมลีโลกสถาวร
คือองค์พระนารายณ์อวตาร	จะล้างหมู่มารด้วยแสงศร
บัดนี้ยกพวกพลากร	ข้ามฝั่งสาครสมุทรมา
ตั้งอยู่ยังเขามรกด	พระทรงยศปราณียักข
จึงให้เราถือสารา	เข้ามาเจรจาโดยธรรม ๖

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.295)

๑ เมื่อนั้น	องค์ฤทธิแรงแข็งขัน
หวัร่อว่าเหวทศกัณฐ์	จะเคาะพอภวันท์ด้วยอันใด
เป็นกษัตริย์ขัตติยาก็จริงอยู่	แต่จะเป็นเจ้าภูก็หาไม่
อย่าทำถ้อยศัศดิ์ให้หนักไป	จะพากันบรลัยทั้งเมืองมาร
จงก้มเกล้าเคารพอภิวาท	รับรสพจนารถราชสาร
ตั้งดื้อถือตัวไม่ต้องการ	ว่าพลางทางอ่านอักษรไป ๖

๑ ในสารพระหริวงค์ทรงสั่ง	สถิตยั้งฝั่งเกษียรสมุทรใหญ่
ฤๅษีเทวาสุราลัย	เชิญให้อวตารมาลาญยักข
ทรงพระนามรามศมิงโมฬี	ผ่านศรีอยุธยาอาณาจักร
เสด็จออกสร้างพรตทศพัคตร์	ไปลักอัศรชวยามาธาณี
พระจึงยกพวกตามข้ามสมุทร	มายั้งหยุดเหยียบบนครของยักข
แม่นจะลุลยลงกาสะกนาที	ก็จะเป็นภัสรมธุลีเหล็กกลาญ
แต่งองค์พระทรงฤทธิ์คือนุกุล	จึงให้ทูตจำทูลราชสาร
แม่นไม่ส่งองค์สิดาเยาวมาลย์	จะสังหารชีวันให้บรลัย ๖

(พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2544, น.129)

ภาพที่ 20 องค์กรสื่อสาร

ที่มา : ผู้วิจัย

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า เมื่อกุมภกรณนั้นมาลงถามปริศนา พระราม พวกลวานรในพลับพลาไม่มีใครตอบปริศนานั้นได้ เหล่าเสนาจึงทูลบอกพระรามว่าองค์ผู้มีปัญญาไว้ พระรามจึงใช้ให้องค์ออกมาตอบแก้ไขปริศนากุมภกรณ บอกว่ากุมภกรณนั้นอวดอ้างว่ามีปัญญาผูกปริศนามาหลบหลู่ พระรามทรงมีเมตตาไว้ชีวิตกุมภกรณ เมื่อองค์สามารถแก้ปริศนากุมภกรณได้ด้วยปัญญา มาแล้วเยาะเย้ยกุมภกรณ แล้วกลับพลับพลา เมื่อครั้งพระรามปรึกษาเหล่าพลวานร และถามสุครีพถึงผู้ที่จะสามารถถือสารเข้าไปกรุงลงกาได้ สุครีพทูลว่าเห็นแต่องค์ลูกพาลีที่มีสติปัญญา วาจาองอาจ หล้าแหลม กำลังฤทธิ์ไม่กลัวทศกัณฐ์ ขึ้นทศกัณฐ์จะเข้าสู้รบองค์ก็จะสู้ได้ พระรามจึงสั่งให้องค์เป็นทูตถือสาร และให้สัตพลีแต่งสารให้องค์เข้าไปกรุงลงกา เมื่อเข้าถึงกรุงลงกา องค์ไม่กลัวเหล่าเสนายักษ์และทศกัณฐ์ และเปิดสารของพระรามอ่านออกไปให้ทศกัณฐ์ส่งคืนนางสีดา ก็เกิดการทำสงครามกัน

2.3.6 การเป็นอุปราช

เมื่อพระรามพระราชทานความดีความชอบ ให้เป็นพระยาอินทราภาพอุปราชเมืองขีดขิน

.....

อันองค์โอรสพาลี

ผู้เดียวถือสารพระจักรา

โต้ตอบกับท้าวทศพัคตร์

จับตัวจะฆ่าให้วายปราณ

แล้วไปเอาพานพรหมเศ

.....

ขุนกระบี่องอาจแก้วกล้า

เข้าไปลงกากรุงมาร

โกรธนักใช้สั้ทหารหาญ

กลับผลาญทั้งสี่เสนี

มารับเกศอินทราชิตยักษี

ใช้ไหนก็ไม่เสียที

มีชัยแก่พวกไพริน

ชื่อพระยาอินทรนุภาพศักดิ์ดา

ฝ่ายหน้าพระนครชิดจีน

ให้มงกุฎกนกทลมนีนิล

สังวาลแก้วโกมินชวลิต

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 3, 2557, น.546)

.....
ฝ่ายพระยาอินทรนุภาพฤทธิ

.....
ความชอบก็มีหนักหนา

ล้างพิษีบรรลัยจักรอสุรา

ฆ่าเพตราม้วยบรรลัย

ครั้งศรเหราฤทธิธรม

ก็ผลาญพลราหูไม่นับได้

แก่องค์พระสัตรุดไว้

ควรให้สร้อยสนสังวาลวัลย์

ทั้งมงกุฎกนกดอกไม้มัด

สำหรับกษัตริย์รังสรรค์

กับเครื่องอุปโภคทั้งนั้น

สารพันตามมีบำเหน็จกร

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 4, 2557, น.294)

ภาพที่ 21 พระรามปูนบำเหน็จ

ที่มา : ผู้วิจัย

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า หลังเสร็จศึกแรกพระรามให้บำเหน็จความดีความความชอบ แก่องคต พระราชทานชื่อ พระยาอินทรนุภาพ เป็นฝ่ายหน้าหรืออุปราชเมืองชิดจีน ให้มงกุฎกนกทลมนีนิล และสังวาลแก้วโกมินทร์ หลังเสร็จศึกหลัง องคตนั้นก็มีความชอบมากมาย ล้างพิษีบรรลัยจักร ฆ่าเพตรา ช่วยพระสัตรุดได้ พระรามพระราชทานสร้อยสังวาล มงกุฎ ต่างหู ดอกไม้มัดอย่างกษัตริย์ และเครื่องอุปโภคต่างๆ

2.3.7 การเป็นเกียกาย

เกียกาย หมายถึง กองเสปียง หัวหน้าแห่งกองเสปียง ซึ่งในการจัดทัพในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ องค์นี้มีบทบาทเป็นเกียกายในการจัดทัพ

พระลักษณรบกำป็น

๑ เกณฑ์ให้คำแห่งหนุมาน	คุมพลทหารเป็นทัพหน้า
กองชั้นเกรศรทมาลา	เกียกายลูกพญาพาลี
ทัพหลวงโยธาล้วนสามารถ	องอาจตั้งพยุราชสีห์
ยุกกระบัตรนั้นสัตพลี	กองหนุนกระบี่สุรกานต์
นิลนันทกองหลังรังท้าย	ไพร่นายล้วนมีกำลังหาญ
โยธาทัพน้องพระอวตาร	เลือกล้วนชำนาญในการยุทธ์
แต่ละตนลำพองคะนองศึก	ห้าวฮึกทั้งห้าสิบสมุทร
พร้อมด้วยเครื่องสรรพอาวุธ	อุตุลุดคอยเสด็จยาตรา ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.527-528)

ศึกสหัสเดชะ

๑ เกณฑ์ให้คำแห่งวายุบุตร	ถือพลสิบสมุทรเป็นกองหน้า
เกียกายหลานอมรินทรา	โยธานำสมุทรวานร
กองหลวงนั้นพระจักรภุช	ทวยหาญสิบสมุทรชาญสมร
เลือกล้วนกระบี่ฤทธิรอน	กรกุมเครื่องสรรพอาวุธ
ยุกกระบัตรกระบี่นรินทร์นิลนันท	คุมพลวานรห้าสมุทร
กองหลังนั้นคือโคมุท	คุมพวกพลยุทธ์เสมอกัน
พร้อมทั้งปีกซ้ายปีกขวา	เสือป่าแมวมองด้วยยัน
สามทอกเจ็ดทอกครบครัน	เลือกสรรแต่ล้วนตัวดี
ศักดิ์ดาเพียงพลิกแผ่นดินทราย	ไพร่นายอุตุลุดอิงมี
เทียมทั้งจรธันมณี	คอยพระจักรีเสด็จจร ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 3, 2557, น.49-50)

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า องค์ได้รับหน้าที่ให้เป็นหัวหน้าแห่งกองเสปียง ในการจัดทัพเมื่อครั้งพระลักษณออกศึกรบกับกำป็น และศึกสหัสเดชะ

2.3.8 การเป็นยกกระบัตร

ยกกระบัตร หมายถึง ตำแหน่งข้าราชการสังกัดกระทรวงวัง มีหน้าที่ออกไปประจำอยู่ตามหัวเมืองเพื่อสอดส่องอรรถคดี ตำแหน่งเจ้าพนักงานเกี่ยวกับอรรถคดี ตรงกับพนักงานอัยการ หรืออัยการ ในปัจจุบัน ยกบัตร หรือ พนักงานรักษาพระอัยการ ซึ่งในการจัดทัพในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ องค์มโหฬารเป็นยกกระบัตรในการจัดทัพ

ศึกทศกัณฐ์ ครั้งที่ 2

๑ จัดเอากระบี่นรินทร์นิลนันท	คุมพลเจ็ดสมุทรเป็นทัพหน้า
เกียกกายลูกพระพายเทวา	โยธาสิบสมุทรวานร
ทัพหลวงนั้นยี่สิบสมุทร	ชำนาญยุทธ์ห้าวหาญชาญสมร
ยกกระบัตรรองศตฤทธิรอน	คุณนิกรนับสิบสมุทรไท
กองหลังเจ็ดสมุทรทวยหาญ	ศรีชมพูนเป็นนายใหญ่
ปีกป้องกองชั้นกองชัย	จัดไว้ครบถ้วนกระบวนยุทธ์
ล้วนถือซึ่งเทพศาสตรา	กวัดแกว่งไปมาอุตุลุด
ต่างแผลงสำแดงฤทธิ์ฤทธิ์	คอยพระจักรภุจจรลี ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 3, 2557, น.105)

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า องค์ได้รับหน้าที่ให้เป็นยกกระบัตร ในการจัดทัพเมื่อครั้งพระรามจัดเตรียมทัพศึกทศกัณฐ์ ครั้งที่ 2

2.3.9 การเป็นกองชั้น

กองชั้น หมายถึง กองทหารปืนใหญ่ ซึ่งในการจัดทัพในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ องค์มโหฬารเป็นกองชั้นในการจัดทัพ

ศึกพระลักษมณ์รบอินทรชิต ทำลายพิธีกุมภินิยา

๑ จัดเอาตำแหน่งหนุมาน	คุมทหารขี่เสือเป็นทัพหน้า
กองชั้นองคตผู้ศักดิ์ดา	โยธาขี่แรดราวี
เกียกกายวานรนิลนันท	หมู่พลพันชีคชสีห์
ทัพหลวงโยธาล้วนตัวดี	ขี่มึงสัสสิงโตสุกร
ยกกระบัตรกระบี่ชมพูน	พลทหารนั้นขี่ไกรสร
กองหนูนิลเอกฤทธิรอน	พวกวานรนั้นขี่ชุมพา

ขามพรวราชเป็นกองหลัง	โยธี่สี่มะมั่งเสียงผา
กรกมเครื่องสรรพสาตรา	เริงรำล่ำพองคะนองฤทธิ์
เตรียมทั้งพิชัยรุทร	ขององค์ท่านท้าวโกสิต
ประทับกับเกยแก้วชลิต	คอยน้องพระจักรกฤษณ์จรลี ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 2, 2557, น.590-591)

จากบทพระราชนิพนธ์กล่าวว่า องค์ได้รับหน้าที่ให้เป็นกองชั้น ในการจัดทัพศึกพระลักษมณ์
รบอินทรชิต ทำลายพิธีกุมภินิยา

จากบทพระราชนิพนธ์ สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่สำคัญ เป็นทหารเอกของพระรามคู่กับหนุ
มาน การเป็นน้อง องค์ตถสถานจะเป็นน้องชายของหนุมาน ออกทำการรับราชการอาสาเคียงคู่กับหนุ
มาน รับอาวุธศึกสัทธาสูร และล่อลวงกล่อดวงใจทศกัณฐ์ การเป็นหลาน ไปกับหนุมานเพื่อช่วยสุครี
พตอนที่เสียท่ากุมภกรรณขณะถอนตัว การเป็นทหารที่ดี อาสารับราชการด้วยความซื่อสัตย์
จงรักภักดี ทำงานอย่างเต็มความสามารถ การเป็นนักรบ ที่เก่งกล้าสามารถทำการรบกับใครก็ได้
ชัยชนะ ทั้งรบยักษ์ปักหลั่น ฆ่าสีเสนาักษ์ ฆ่าเพตรา ฆ่าวายุักษ์ เป็นนักรบหุด ทำหน้าที่เจรจาแทน
พระราม แก่ปรีศนาของกุมภกรรณ สื่อสารขนางสีดาคืนจากทศกัณฐ์ การเป็นอุปราช ได้รับความดี
ความชอบสมญานามว่า พระยาอินทรนุภาพ อุปราชเมืองขีดขิน การเป็นเกียกกาย หัวหน้าแห่งกอง
เสบียง ศึกพระลักษมณ์รบกำป็น ศึกสหัสเดชะ การเป็นยกกระบัตร พนักงานรักษาพระอัยการ ในศึก
ทศกัณฐ์ และการเป็นกองชั้น กองทหารปืนใหญ่ศึกพระลักษมณ์รบอินทรชิต ทำลายพิธีกุมภินิยา

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับบทบาทองค์ในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ ท่านได้ให้
ความเห็นที่เป็นองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ทางการศึกษา ว่า

ส่วนใหญ่จะมีหน้าที่ปกป้องพระราม มีตำแหน่งเป็นนายกอง เป็นผู้ช่วยข้างกายหนุมานทุก
ตอน หลังจากพาลีตายแล้ว สุครีพนำถวายตัวแก่พระราม เมื่อพระรามให้หนุมานและชมพูพานไป
สำรวจทางที่จะไปลงกาและชัยภูมิ ทั้งถวายแหวนนางสีดา ได้ให้องค์ไปด้วย พบยักษ์ปักหลั่นตามทาง
เกิดรบกัน ยักษ์ยอมแพ้ องค์ไต่ถามเมื่อทราบความว่าเดิมเป็นเทวดารับใช้ของพระอิศวร ทำชู้กับ
นางฟ้า จึงถูกสาปให้เป็นยักษ์อยู่เฝ้าสระโบกขรณี เมื่อใดพวกทหารพระรามได้ลุบกายแล้วจึงจะพ้นคำ
สาป องค์ถึงลุบกาย ปักหลั่นจึงพ้นคำสาปกลับไปเป็นเทวดาดังเดิม บทบาทเด่นอีกตอน คือพระราม
ยกพลไปตั้งชัยภูมิที่เขามรกต พระรามใช้ให้องค์ไปเป็นทูตเจรจามาเมืองให้ทศกัณฐ์ส่งนางสีดาคืน
ได้โต้ตอบกับทศกัณฐ์หลายครั้ง ทศกัณฐ์โกรธมากสั่งให้สีเสนาจับฆ่าเสีย ทว่าองค์กลับฆ่าสีเสนายักษ์
ตายหมด แล้วกลับไปรายงานพระราม บทบาทที่สำคัญขององค์คือ ตอนหนุมาน องค์รับอาสา

พระรามไปช่วยสุครีพพระเจ้าน้ำที่ถูกกุมภกรรณไปถอนต้นรังใหญ่ที่ทวีปอุดร เกิดเสียท่าถูกกุมภกรรณทำร้าย ทั้งสองขุนกระบี่สามารถตามไปช่วยกันรุมกุมภกรรณพ่ายแพ้หนีกลับไปเผ้าทศกัณฐ์ บทบาทอีกตอนตามหนุมานไปล่อลวงกล่อดวงใจทศกัณฐ์จากฤๅษีโคบุตรโดยรับมานิรมิตเอาของปลอมคืนให้ฤๅษีโคบุตร บทบาทอีกตอนที่เรียกอาวุธจากเทวดารับไว้ในศึกมังกรกัณฐ์ หรือทำหน้าที่ไปทำลายพิธิขุบศรเหราพตของยักษ์บรรลัยจักร เสร็จศึกลงกาแล้วพระรามสมญาศักดิ์เป็นพระยาอินทรรูปภาพตำแหน่งอุปราชเมืองขีดขิน (วิโรจน์ อยู่สวัสดิ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2566)

เป็นทหารเอกตัวหนึ่งรองจากหนุมาน ไม่ว่าจะศึกไหนก็ต้องเป็นหนุมานองคต เซาน ถอนต้นรัง หนุมานองคตก็เข้าไปช่วยสุครีพ หรือตอนรบยักษ์หล่น ของรัชกาลที่ 1 ไม่ได้สังหาร เป็นการลูบหลัง ของรัชกาลที่ 2 องคตสังหารประหารยักษ์ปักหล่นให้ไปเกิด องคตรบเก่ง ทำอะไรก็เก่ง เป็นคนสนิทคู่ใจหนุมาน (สุรัตน์ เอี่ยมสอาด, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2566)

สิ่งที่องคตปฏิบัติในขณะที่อยู่ในกองทัพพระราม การแสดงโขนเป็นทพหน้าคู่กับหนุมานในการจัดทัพการแสดงโขน แต่ทัพในวรรณกรรมรามเกียรติ์เป็นได้หลายๆ จุดในการจัดทัพมหาพิชัยสงคราม ฉะนั้นแสดงว่าองคตเป็นลิงที่มีความสามารถ บทบาทโดดเด่น เป็นลิงที่เก่ง ยักษ์ตัวไหนก็ฆ่าองคตไม่ตาย องคตเป็นส่วนหนึ่งของพาลีผู้เป็นพ่อ ได้รับอิทธิพลที่พระอิศวรมอบกำลังให้พาลีครั้งหนึ่ง ก็มีส่วนมาทำให้องคตด้วยทำให้บทบาทเค้าเป็นที่มีความคล่องแคล่วว่องไวแข็งแรง (กิตติพงษ์ ไตรพงษ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2566)

องคตเป็นพญาวานร มีบทบาทในการจัดทัพ ออกรบ กับฝ่ายยักษ์อยู่เสมอ ในขณะเดียวกันก็มีบทบาทสำคัญ ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเก่งกล้าสามารถ และมีอิทธิฤทธิ์โดยการใช้สติปัญญา การใช้วาทะและการใช้พลังกำลังในการสู้รบจนมีชัยชนะแก่ข้าศึกศัตรูฝ่ายยักษ์ได้หลายครั้ง ได้แก่ ตอนสืบทอดตำแหน่งเดินทางมาร่วมกับหนุมาน และชมพูพาน จนพบกับยักษ์ปักหล่นซึ่งถูกพระอิศวรสาปลงมาเผ้าสระโบกขรณี และได้สู้รบกัน และได้ช่วยลูบกายให้ปักหล่นพ้นคำสาปเป็นเทวดากลับสู่สวรรค์ ตอนองคตสื่อสาร ทำหน้าที่เป็นทูตเพื่อเจรจาขอนางสีดาคืนจากทศกัณฐ์ ในครั้งนั้นได้เนรมิตกายให้ใหญ่โต พังประตูเมือง นิมนต์ขนดหางให้เป็นที่นั่งสูงเทียมบัลลังก์ทศกัณฐ์และไม่ยกมือไหว้ทศกัณฐ์ ทศกัณฐ์โกรธ ใช้เสนายักษ์เข้ารบแต่องคตก็สังหารเสนายักษ์ตายหมด ตอนแก้ปริศนากุมภกรรณ พระรามมีบัญชาให้องคตมาแก้ปริศนาที่กุมภกรรณตั้งไว้ ได้แก่ “ช้างงารี ชีชายโหด อีหญิงโหด ชายทรชน” องคตรับปัญหามากี่สำแดงฤทธิ์ขนดหางให้สูงเทียมราชรถของกุมภกรรณ แต่ไม่ทันได้ไขปัญหา

กุมภกรรณก็เฉลยออกมาทั้ง 4 ประเด็น และให้องคตกลับไปเชิญพระรามออกมารบ ตอนสุครีพถอนต้นรัง เมื่อกุมภกรรณออกอุบายหลอกลวงให้สุครีพถอนต้นรังจนหมดแรง พอกลับมาจับสุครีพหนีบรักแร้กลับไปลงกา และทัพแตกลงหนีกระจายกลับไปพลับพลา ความทราบถึงพระราม จึงสั่งให้ หนุมาน องคตตามมาช่วยสุครีพทำการสู้รบจนกุมภกรรณพ่ายแพ้หนีกลับเข้าลงกา หนุมาน

และองค์จึงได้พาสุครีพกลับไปพลับพลา ตอนทำลายพิธิลับหอกโมกขศักดิ์ ได้ร่วมกันคิดวิธีการทำลายพิธิลับหอกโมกขศักดิ์ โดยหนุมานแปลงกายสุนัขเฝ้า องค์แปลงกายเป็นอีกา เมื่อกุมภกรณได้กลิ่นเน่าเหม็นไม่สามารถทำพิธิลับหอกต่อไปได้ พิธิจึงไม่สำเร็จสมความตั้งใจของกุมภกรณ ตอนศึกแสงอาทิตย์ ได้อาสาแปลเป็นพี่เลี้ยงของแสงอาทิตย์ ชื่อพิจิตรไพร่ ไปล่อลวงเอาแว่นแก้วสุรกานต์มาจากพระพรหม แล้วนำมาทำลาย จึงทำให้แสงอาทิตย์แพ้ศึก ตอนศึกสัทธาสูร ได้วางอุบายรับอาวุธของเทวดาที่สัทธาสูรจะเรียกจากเทวดามาทำร้ายศัตรู เมื่อรับมาแล้วจึงโยนลงมาสังหารเสนายักษ์ของสัทธาสูรตายหมด และหนุมานสังหารสัทธาสูรตาย ตอนศึกอินทรชิต ได้ขึ้นไปทูลขอพานแว่นฟ้าจากพระพรหมารองรับเศียรของอินทรชิตไม่ให้ตกลงมาถึงพื้นดินได้ ตอนหนุมานอาสา หนุมานได้ทูลพระรามขององค์ให้มาทำภารกิจในครั้งนี้ด้วย โดยหนุมานและองค์ไปวางอุบายเพื่อล่อลวงเอาดวงใจมาจากพระฤๅษีโคบุตรพระอาจารย์ของทศกัณฐ์มาได้ เมื่อทศกัณฐ์ออกรบกับพระราม พระรามแผลงศรถูกทศกัณฐ์ หนุมานขี้ดวงใจจนทศกัณฐ์สิ้นชีวิต ตอนศึกเพตรา พระพรตด้บัญชาให้องค์คุมพลไปทำศึกกับอสูรพัตรหรืออสูรเพตราเสนายักษ์ กรุงมลิวันของท้าวจักรวรรดิ และสังหาร อสูรเพตราสิ้นชีวิต (สมชาย พ่อนราตี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2566)

จากการศึกษาบทบาทขององค์ สรุปได้ว่า องค์มีบทบาทเป็นทหารเอกของพระรามเคียงคู่กับหนุมาน เป็นน้องชายที่รักกันมาก ทำการรับอาสารับอาวุธศึกสัทธาสูร ล่อลวงกล่อดวงใจทศกัณฐ์ช่วยสุครีพผู้เป็นน้าจากการเสียทำให้กุมภกรณ อาสารับราชการด้วยความซื่อสัตย์ จงรักภักดีรบยักษ์ปิกหลัน ฆ่าสี่เสนายักษ์ ฆ่าเพตรา ฆ่าวายุภักษ์ แก้ปริศนาของกุมภกรณ สื่อสารขอนางสีดาคืนจากทศกัณฐ์ เป็นเกียกกาย หัวหน้าแห่งกองเสบียง เป็นยกกระบัตร พนักงานรักษาพระอัยการเป็นกองชั้น กองทหารปืนใหญ่ เสร็จศึกสงคราม ได้รับพระราชทานความดีความชอบพระราชทานมงกุฎคุณทูลนิล สังวาลแก้วโกมินทร์ ต่างหู ดอกไม้ทัดอย่างกษัตริย์ และพระราชทานสมญานามว่าพระยาอินทรรูปภาพ อุปราชเมืองขีดขิน

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับลักษณะเด่นของตัวองค์เป็นอย่างไร ท่านได้ให้ความเห็นที่เป็นองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ทางการศึกษา ว่า

เป็นลิง 1 พักตร์ มีกายสีเขียว แต่งตัวตามอย่างกษัตริย์ สวมมงกุฎสามกลีบ (มงกุฎยอดน้ำเต้า) ปากหุบ มีพระขรรค์เป็นอาวุธ ภายหลังได้เป็นพระยาอินทรรูปภาพ ตำแหน่งภายในเมืองขีดขิน พร้อมมงกุฎ ทูลนิล สังวาลแก้ว และทรงเครื่องอย่างกษัตริย์ทุกประการ (วิโรจน์ อยู่สวัสดิ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2566)

มีความสามารถในการรบ มีทักษะในการพูดตอนไปสื่อสาร มีอัตลักษณ์คือเป็นลิงพญาตัวเดียวที่ปากหุบ สวมมงกุฎยอดสามกลีบ (สุรตน์ เอี่ยมสอาด, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2566)

มีลักษณะเด่นที่หน้าเป็นสีเขียวตามลักษณะของพ่อ และมีปากหุบเป็นสิงพญาปากหุบตัวเดียว มีมงกุฎที่ไม่เหมือนใครเรียกว่ามงกุฎสามกลีบ เป็นเอกลักษณ์ขององค์โดยเฉพาะ ใครเห็นลักษณะนี้ก็จะทราบได้ว่าเป็นองค์ (กิตติพงษ์ ไตรพงษ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2566)

ลักษณะเด่นขององค์ 1.สีกายเป็นสีเขียวคล้ายกับพาลี มีอาวุธคือพระขรรค์ 2.ลักษณะหน้าเป็นวานรปากหุบและเป็นพญาวานรตัวเดียวที่มียอดไม่เหมือนใคร คือยอดสามกลีบ 3.เป็นผู้ที่ทำงานรอบคอบและไม่ค่อยมีความผิดพลาดบกพร่อง 4.เป็นลิงที่มีวาทศิลป์ที่ดี 5.มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อพระราม มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เชื้อฟุ้งและเคารพผู้ใหญ่ 6.มีความกล้าหาญ เป็นลิงที่สวมมงกุฎหรือที่เรียกว่า ลิงยอด ที่มีความปราดเปรียว และคล่องแคล่วว่องไว (สมชาย พื่อนราตี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2566)

จากการสัมภาษณ์ลักษณะเด่นของตัวองค์ สรุปได้ว่า สีกายเป็นสีเขียว เป็นสิงพญาปากหุบ สวมมงกุฎยอดสามกลีบเพียงตัวเดียว มีพระขรรค์เป็นอาวุธ มีวาทศิลป์ที่ดี มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดี มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความกล้าหาญ มีสติปัญญาหลักแหลม มีปฏิภาณไหวพริบ แข็งแรง ปราดเปรียว คล่องแคล่วว่องไว รักพี่รักน้อง เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กล้าตัดสินใจ สมกับเป็นชายชาติทหาร จากการศึกษาบทบาทและลักษณะเด่นขององค์ยังเห็นชัดว่า องค์มีบทบาทสำคัญและบุคลิกลักษณะเฉพาะตน อีกทั้งจากการศึกษายังพบว่า ตัวละครองค์ยังไม่มีกรำเดี่ยวในการแสดง โขน จึงเป็นเหตุให้ศึกษาวิธีและองค์ประกอบกรำเดี่ยวโขนต่อไป

2.4 การกรำเดี่ยวของโขนลิง

แนวคิดและวิธีการแสดงโขนลิง เป็นการศึกษาการบวนการออกแบบท่าทางของโขนตัวลิง ในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ พบว่าแนวคิดและวิธีการแสดงโขนมี แนวคิดที่คณาจารย์ 9 แนวคิด ดังนี้ แนวคิดเชิงธรรมชาติวิทยาของลิง ต้นแบบคือลิงแสม แนวคิดศาสนาฮินดูซึ่งกล่าวถึงลักษณะความสง่างาม และภูมิฐานของความเป็นเทพ แนวคิดเชิงทฤษฎีการเลียนแบบเรขศิลป์เกิดกระบวนการท่าหลักของโขนลิงที่แสดงออกในลักษณะเรขศิลป์ได้อย่างชัดเจน แนวคิดเชิงทฤษฎีการเคลื่อนไหวกระบวนท่าทางเฉพาะของโขนลิง สามารถวิเคราะห์ในเชิงนาฏยประดิษฐ์ได้อย่างชัดเจน แนวคิดเชิงทฤษฎีการสร้างสรรค์มีองค์ประกอบทางศิลปะของโขนลิงที่สามารถสัมผัสได้ แนวคิดเชิงวิจิตรศิลป์ปรากฏ กระบวนท่าต่างๆ ในภาพศิลปกรรม ภาพจิตรกรรมฝาผนัง และภาพฉลุตัวหนังใหญ่ แนวคิดเชิงวรรณกรรม บทพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ของไทยเป็นเนื้อหาหลักในการแสดงโขน แนวคิดเชิงรับราชการเป็นอุดมการณ์ ความจงรักภักดี การรับใช้ของทหาร และแนวคิดเชิงศิลปะการแสดงดั้งเดิมพบ กระบวนท่าพื้นฐานที่ส่งผลต่อกระบวนท่าโขนลิง ทำให้เกิดการแสดงโขนลิงที่มีความวิจิตรงดงามตามแบบนาฏยศิลป์โขนลิง นับเป็นภูมิปัญญาของโบราณจารย์ที่คิดประดิษฐ์ สร้างสรรค์ ด้วยความ

อุสาหะ มีกระบวนท่ามากมาย และมีความยากลำบากซึ่งผู้เรียนจะต้องฝึกฝนอย่างจริงจัง ตั้งแต่เยาว์วัย ฝึกอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ผู้เรียนต้องตั้งใจ มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ การแสดงออกท่าทางของโขนลิง นับเป็นนาฏยประดิษฐ์ที่ทรงคุณค่า มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เป็นสิ่งที่โบราณจารย์ตั้งใจที่จะสร้างสรรค์ด้วยจิตอันบริสุทธิ์ นับเป็นสมบัติอันล้ำค่าของประเทศชาติที่คนไทยควรรู้สึกรัก และหวงแหน ศิลปะอันประเสริฐจากอดีต สู่ปัจจุบัน และจะคงอยู่ต่อไป ศิลปะพิสุทธ์ซึ่งก่อกำเนิดด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นไทย สืบทอดสู่เยาวชนรุ่นแล้วรุ่นเล่า เสน่ห์แห่งโขนลิงก็ยังคงอยู่ เป็นนาฏยกรรมที่อมตะชั่วนิรันดร์ (ไพโรจน์ ทองคำสุข, 2549, น.407)

การรำเดี่ยวฉุยฉายของตัวลิงเป็นการรำอวดฝีมือ ด้วยเพลงฉุยฉายของตัวลิง ที่เป็นการอวดความงามของเครื่องแต่งกาย การแสดงอารมณ์ความรู้สึกภาคภูมิใจในความงามของเครื่องแต่งกาย นั้นๆ หรือการแสดงอารมณ์ความรู้สึกภาคภูมิใจในความงามของการแปลงกายจากตัวละครหนึ่งไปตัวละครหนึ่งได้อย่างสวยงาม หรือแปลงกายได้อย่างแนบเนียน เพื่อที่จะไปเกี่ยวพาราสีตัวละครผู้หญิง เพื่อที่จะไปชื่นชมธรรมชาติ ทั้งอีกรูปแบบที่ปรากฏนั้นเป็นการเล่าเรื่องราวประวัติส่วนตัวละครโดยย่อ รวมไปถึงการบอกลักษณะตัวละครดังกล่าวนี้ๆ ว่ามีลักษณะอย่างไร มีรูปพันธ์ เชื้อชาติ ผิวกาย อาวุธ ประจำตัว บทบาทสำคัญของตัวละครนั้นๆ ที่ปรากฏในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ (ศิลา ผ่องบุรุษ, 2566, น.49)

การฉุยฉายของตัวลิงนั้นตั้งแต่ปรากฏหลักฐานด้านตัวบทประพันธ์ และการแสดงที่มีการเผยแพร่แล้ว ฉุยฉายของตัวลิง โดยเฉพาะฉุยฉายหนุมานทรงเครื่อง ในรายวิชาปฏิบัตินาฏศิลป์ 2 นั้น ได้ถูกบรรจุลงในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง สาขานาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) คณะศิลปศึกษา และหลักสูตรศิลปบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง สาขานาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2542-2546 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (5 ปี) สาขานาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) คณะศิลปศึกษา และหลักสูตรศิลปบัณฑิต (4 ปี) สาขานาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ปีการศึกษา พุทธศักราช 2547-2551 (ศิลา ผ่องบุรุษ, 2566, น.80) จัดการศึกษาตามหลักสูตร จนปัจจุบัน หลักสูตรปรับปรุง ปีการศึกษา พุทธศักราช 2567 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (4 ปี) สาขานาฏศิลป์ศึกษา (โขนลิง) คณะศิลปศึกษา และหลักสูตรศิลปบัณฑิต (3 ปี) สาขานาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

การแสดงรำเดี่ยวโขนลิงปัจจุบันมีหลายชุดการแสดง ที่อยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอน สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สร้างสรรค์เพื่อการศึกษา สร้างสรรค์เพื่องานวิจัย สร้างสรรค์เพื่อทำ

ผลงานเลื่อนวิทยะฐานะหรือขอตำแหน่งทางวิชาการ เพลงที่ใช้เป็นหลักมักใช้เพลงฉุยฉาย ชมตลาด
ลงสรโทน เช่น

1. ชุมนุมฉุยฉาย	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นายกรี วรเศริน (ศิลปินแห่งชาติ)
2. ทำวมหาชมพูแต่งตัว	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นายสุรัตน์ เอี่ยมสอาด
3. ฉุยฉายพาลี	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นายประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว (ศิลปินแห่งชาติ)
4. พญาไวยวงศามหาสุรเดช	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ ดร.นิวัฒน์ สุขประเสริฐ
ดร.ชนัย วรรณะลี
5. สุครีพทรงเครื่อง	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นายซัซ สุวรรณเบญจางค์
6. ฉุยฉายหนุมานทรงเครื่อง	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นายกรี วรเศริน (ศิลปินแห่งชาติ)
7. ฉุยฉายหนุมานชมสวน	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ ดร.สมชาย พื่อนรำดี
8. ฉุยฉายหนุมานชมอุทยาน	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นายสุรเดช เผ่าช่างทอง
9. พระยาอนุชิตทรงเครื่อง	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นายกรี วรเศริน (ศิลปินแห่งชาติ)
10. ฉุยฉายพระยาอนุชิตจักรกฤษณ์พิพรรธพงศา	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นายโสฬส มงคลประเสริฐ
11. หนุมานลงสร	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นายกรี วรเศริน (ศิลปินแห่งชาติ)
12. ฉุยฉายนิลพัท	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นายสุรัตน์ เอี่ยมสอาด
13. ฉุยฉายมัจฉานุ	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นายภูษณ พื่อนรำดี
14. ฉุยฉายอสุรผัด	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นายพงษ์พิศ จารุจินดา
15. ฉุยฉายบุตรหนุมาน	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก ราชบัณฑิต
16. วันยุวิก มัจฉานุทรงเครื่อง	ผู้ประดิษฐ์ทำรำ นักศึกษาโชนสิงโชนยักษ์ ชั้นปีที่ 4

รหัส 62 รุ่นมาคอว์ ปีการศึกษา 2565

ภาควิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา

สรุปได้ว่า ท่าทางของโชนตัวลิง ในการแสดงโชนเรื่องรามเกียรติ์ ต้นแบบคือลิงแสมที่มีความ
สง่างาม เนื้อหาหลักรับราชการเป็นอุดมการณ์ ความจงรักภักดี การรับใช้ของทหารอย่างชัดเจน
กระบวนท่าโชนลิงมีความวิจิตรงดงามตามแบบนาฏศิลป์โชนลิง นับเป็นภูมิปัญญาของโบราณจารย์
ที่คิดประดิษฐ์ สร้างสรรค์ ด้วยความอุสาหะ นาฏยประดิษฐ์ที่ทรงคุณค่า มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง
นับว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่าของประเทศไทย การรำเดี่ยวของโชนลิง เป็นการรำอวดฝีมือเฉพาะโชนลิง ที่
บ่งบอกถึงความสวยงามเครื่องแต่งกาย ความชื่นชมจากการเปล่งกาย การจะไปเกี่ยวพาริสี การบอก
ถึงประวัติ บทบาทหน้าที่ของตัวละคร รวมไปถึงลักษณะรูปร่าง เชื้อชาติ อาวุธประจำกาย การเดี่ยว
โชนลิงปัจจุบันอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และ
ยังมีรำเดี่ยวเพื่อสร้างสรรค์ในการกิจสำคัญๆ เช่น เพื่อการศึกษา เพื่อการวิจัย เพื่อทำผลงานเลื่อนวิทยะ

ฐานะหรือขอตำแหน่งทางวิชาการ การร่ำเดี่ยวของโขนลิงในปัจจุบันใช้เพลง ฉุยฉาย ชมตลาด ลงสรง โทน เป็นหลัก

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวคิดในการสร้างสรรค์ร่ำเดี่ยวของโขนลิง ท่านได้ให้ความเห็นที่เป็นองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ทางการศึกษา ว่า

แนวคิดในการสร้างสรรค์ร่ำเดี่ยวของโขนลิงนั้น ต้องคำนึงถึงรูปแบบที่คิดออกมา แล้วจะเทียบของเดิม หรือของสาขาอื่นนั้นควรเป็นรูปแบบที่คิดออกมาแล้วเป็นที่เข้าใจ ได้เป็นแนวคิดที่ใหม่ และอยู่ในกรอบไม่น่าเกลียด ถึงแม้บางท่าจะซ้ำบ้าง ทว่าคิดออกมาก่อนเพื่อสร้างวิพากย์กัน ทั้งยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น ต้องใจกว้างและประณีตประนอมเพื่อประโยชน์ต่อสิทธิของผู้คิดสร้างสรรค์ อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการสร้างสรรค์ท่าร่ำ ลีลา เนื้อหาที่ประพันธ์ออกมา ต้องสอดคล้องกับทุกส่วนทางนาฏศิลป์และดนตรี (วิโรจน์ อยู่สวัสดิ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2566)

แนวคิดมีเยอะทั้งเรื่องการแต่งตัว การกล่าวถึงตัวละคร อุปนิสัยของตัวละคร เกี่ยวพาราสี สามารถนำมาสร้างแนวคิดในการแสดงได้ทั้งหมด (สุรัตน์ เอี่ยมสอาด, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2566)

ต้องการสร้างท่าร่ำและสามารถนำท่าร่ำนั้นไปเผยแพร่ต่อไปได้ ฉะนั้นการสร้างสรรค์ท่าร่ำเดี่ยวจะต้องสามารถทำให้คนดูรู้สึก อยากจะเรียน อยากจะร่ำ อยากจะดู แล้วอยากจะดำเนินรอยตาม ก็จะเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการร่ำเดี่ยวของแต่ละคนแต่ละชุดที่เค้าสร้างสรรค์ขึ้นมา ในอนาคตมีตัวละครโขนลิงอีกหลายตัวที่เหมาะสมจะมาทำร่ำเดี่ยว ถึงพญาตัวอื่นๆในวรรณกรรมที่บอก ว่าได้รับพระราชทานยศ เครื่องทรงองค์มังกุญทั้งหลายเหล่านั้น สามารถนำมาสร้างสรรค์ร่ำเดี่ยว ประเภทฉุยฉายหรือประเภทลงสร ซึ่งมีความวรรณกรรมรามเกียรติ์ รัชกาลที่ 1 ปรากฏไว้มิว่าจะตอนกลางหรือตอนท้ายก็แล้วแต่ เราสามารถนำมาเป็นสร้างสรรค์ร่ำเดี่ยวเฉพาะตัวลิง อย่างเช่นที่สร้างสรรค์ไปแล้วก็มีนิลพัททรงเครื่อง ก็ดึงมาจากวรรณกรรมรามเกียรติ์ ว่าได้รับพระราชทานเนื่องจากไปปราบศึกต่างๆ พระรามเลยปูนบำเหน็จให้ แม้จะเป็นแค่หมาอุปราชก็ได้รับเครื่องทงมงกุญ ก็นำมาสร้างสรรค์เป็นร่ำเดี่ยวได้ ทำวามหาชมพูก็สร้างสรรค์เป็นร่ำเดี่ยวได้ ในปัจจุบันทำวามหาชมพูมีแค่ชมตลาด เราสามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นลงสรโทน ซึ่งมีบทบาทกระบวนการร่ำซึ่งพลิกแพลงสวยงามได้อีก และไม่จำเป็นต้องลงสรหรือแต่งตัว อาจเป็นร่ำเดี่ยวเกี่ยวกับประกอบกรอาสาในรามเกียรติ์ได้ (กิตติพงษ์ ไตรพงษ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2566)

แนวคิดต้องเริ่มจาก 1 ศึกษาวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เพื่อเป็นแนวทางในการคิดการสร้างสรรค์ 2 กำหนดกรอบคุณลักษณะ อาจจะเป็นบทบาท หรือการแต่งกาย หรือลักษณะเพศพันธ์ของตัวโขนลิงที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ร่ำเดี่ยว 3 ศึกษาเรื่องการจัดท่าเพื่อให้ง่าย มีความสอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างสรรค์และการนำไปใช้ในการแสดง 4 ศึกษาเรื่องกระบวนการท่าร่ำที่จะใช้

ในการสร้างสรรค์ ว่าจะนำมาจากทำรำที่มีอยู่เดิมในแม่ท่าลิง ในการรำเพลงหน้าพาทย์ ในการรำตรวจพล ในการรำตีบท ใช้บท หรือสร้างสรรค์ทำรำขึ้นใหม่ 5 การสร้างสรรค์ ต้องมีความแปลกใหม่ และเป็นการแสดงที่ไม่เคยปรากฏบนเวที หรือทำซ้ำผู้อื่นทั้งกระบวนการทำรำ เพลงร้อง ทำนองดนตรี

สรุปจากการสัมภาษณ์ แนวคิดในการสร้างสรรค์รำเดี่ยวของโชนลิง ได้ว่า แนวคิดการสร้างสรรค์รำเดี่ยวโชนลิงนั้น ต้องคำนึงถึงรูปแบบที่คิดออกมา แล้วจะเทียบของเดิม หรือของสาขาอื่นนั้นควรเป็นรูปแบบที่คิดออกมาแล้วเป็นที่เข้าใจ ได้เป็นแนวคิดที่ใหม่ และอยู่ในกรอบการสร้างสรรค์ทำรำ ลีลา เนื้อหาที่ประพันธ์ออกมา ต้องสอดคล้องกับทุกส่วนทางนาฏศิลป์และดนตรี อาจกล่าวถึงตัวละคร อุปนิสัย การเกี่ยวพาราสี หรือการนำบทวรรณกรรมมาสร้างสรรค์ และจะต้องสร้างสรรค์มีขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัยอย่างเป็นระบบ ไม่สร้างสรรค์จนหลุดนอกกรอบจนเกินงาม มีการเผยแพร่เป็นที่ยอมรับ

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสร้างสรรค์รำเดี่ยวของโชนลิง ท่านได้ให้ความเห็นที่เป็นองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ทางการศึกษา ว่า

บุคลิกของผู้ฝึกนั้นมีความเหมาะสมหรือถนัดจะเป็นตัวละครในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ ประกอบด้วยกิริยาท่าทางลีลา สติปัญญา มาดเหมาะกับตัวละครตัวนั้นๆ ทั้งเป็นที่ยอมรับกับหมู่คณะสาขาที่ตนเรียน ทั้งมีความเฉลียวฉลาด (วิโรจน์ อยู่สวัสดิ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2566)

การรำเดี่ยวข้อสำคัญเน้น ต้องการโชว์ฝีมือของผู้รำ รองลงมาคือเนื้อหา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งตัวหรือเรื่องประวัติความเป็นมาของตัวละครตัวนั้น เท่าที่การรำเดี่ยวของโชนลิงมีมาในเรื่องของการแต่งตัวก็จะมีฉุยฉาย ชมตลาด ลงสรงโทน นอกนั้นเพลงที่ใช้ในการรำเดี่ยวยังไม่มีเพลงอื่น เท่าที่บอกอันดับแรกต้องเป็นการโชว์ฝีมือของผู้รำ โชว์เนื้อหาของชุดที่รำไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งตัวที่ดี หรือเป็นเรื่องของประวัติตัวละครนั้นก็ดี (สุรัตน์ เอี่ยมสะอาด, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2566)

จะยึดจากพื้นฐานท่ารำและความหมาย โดยจะต้องพิจารณาจากบทที่ได้รับ เมื่อได้รับบทมาแล้ว เพลงที่ใส่ ดนตรี มีเพลงรับใหม่ การตีบทจากคำประพันธ์ สร้างสรรค์ทำรำจากบท จากคำประพันธ์ โดยอิงความเป็นจริง ความถูกต้องของภาษาท่า ตีบทประกอบคำประพันธ์ให้ยึดภาษานาฏศิลป์เป็นหลัก แล้วมีการสร้างสรรค์ทำรำให้อยู่ในกระบวนการรำเดี่ยว เป็นลักษณะเฉพาะ หรือลักษณะพิเศษของการรำเดี่ยวที่เราสร้างสรรค์ขึ้น (กิตติพงษ์ ไตรพงษ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2566)

องค์ประกอบของการสร้างสรรค์ของการรำเดี่ยวของโชน ประกอบด้วย 1 การคัดเลือกนักแสดง 2 การประพันธ์เพลงและวางทำนองดนตรี 3 การออกแบบเครื่องแต่งกายได้แก่ พัสตราภรณ์

ถนิมพิมพาภรณ์ และศิริภรณ์(หัวโขน) 4 ลำดับขั้นตอนการแสดง 5 กระบวนการประดิษฐ์ทำรำ 6 โอกาสที่นำไปใช้และการเผยแพร่ (สมชาย พ็อนราตี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2566)

สรุปจากการสัมภาษณ์ องค์ประกอบของการสร้างสรรค์รำเดี่ยวของโขนลิง ได้ว่า การสร้างแนวความคิดการสร้างสรรค์ หาข้อมูลต่างๆ ประพันธ์บท ประพันธ์เพลง คัดเลือก ออกแบบเครื่องแต่งกาย พัสตราภรณ์ ถนิมพิมพาภรณ์ และศิริภรณ์ วางลำดับขั้นตอนการแสดง รูปแบบการแสดง การประดิษฐ์ทำรำ เน้นความเป็นจริง ความถูกต้องของภาษาท่า ตีบทประกอบคำประพันธ์ให้ยึดภาษานาฏศิลป์เป็นหลัก การนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ โอกาสที่นำไปใช้และการเผยแพร่ การเก็บข้อมูลเป็นระบบรูปเล่ม

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและโอกาสสำหรับการรำเดี่ยวโขนลิง ท่านได้ให้ความเห็นที่เป็นองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ทางการศึกษา ว่า

ข้อมูลการคิดสร้างสรรค์ว่าตัวละครที่จะนำมาสร้างสรรค์นั้น จะนำไปใช้ในส่วนใดตอนใดของท้องเรื่อง หรือมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการคิดเป็นเอกเทศเฉพาะตัวละครนั้นๆ อย่างไรก็ดี ก็ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม อยู่ในกรอบของนาฏศิลป์โขน ซึ่งมีจารีต ประเพณี รูปแบบของการแสดงมาแต่โบราณ (วิโรจน์ อยู่สวัสดิ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 พฤศจิกายน 2566)

แล้วแต่โอกาสในการนำไปใช้ ถ้าไม่ได้เป็นการแสดงที่ไม่เป็นเรื่องเป็นราว เป็นชุดๆ ก็สามารถนำไปใช้แสดงคล้ายๆ วิพิธทัศนา หรือถ้าเป็นเรื่องเป็นราว ตอนสมัยครูรอกำกับการแสดง เรื่องนิลพัท ก็เป็นฉุยฉายนิลพัทออกมาโชว์ก่อน เล่าประวัติความเป็นมา อุปนิสัย เหมือนเป็นการเบิกโรงปะหน้าการแสดง ก่อนที่จะทำการแสดงชุดใหญ่ ส่วนตัวครูรอกเองจะให้มีการแสดงปะหน้าลักษณะแบบนี้ก่อน อย่างเช่นการแสดงโขนชุดใหญ่ โขนหนุมานชาญสมร ก็จะเอาหนุมานทุกตัวตั้งแต่หนุมานเด็ก โตมาๆ จนถึงจบ เป็นการบรรยายไปก่อนให้คนดูได้รู้ก่อนเหมือนโฆษณาก่อนการแสดง อันนี้คือโอกาสที่สามารถนำไปใช้การแสดงได้ (สุรัตน์ เอี่ยมสะอาด, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 พฤศจิกายน 2566)

เราจะรำเพื่ออวดฝีมือและต้องอยู่ในเรื่องราวที่เป็นการแสดงโขนด้วย ตัวอย่างเช่น ฉุยฉาย ทศกัณฐ์ลงสวนนั้นก็อยู่ในเรื่องราวของโขนที่ทศกัณฐ์จะไปหานางสีดา การสร้างสรรค์รำเดี่ยวจะต้องสร้างสรรค์รำซึ่งใช้ประกอบหรือสามารถเพิ่มไปในการแสดงโขนได้ ให้เป็นการรำเฉพาะและแสดงฝีมือในการแสดงโขนตอนนั้นๆ (กิตติพงษ์ ไตรพงษ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 พฤศจิกายน 2566)

สรุปจากการสัมภาษณ์ ความเหมาะสมและโอกาสสำหรับการรำเดี่ยวโขนลิง ได้ว่า โอกาสการนำไปใช้แสดงขึ้นอยู่กับความเหมาะสมการรำเดี่ยวโขนลิงนั้นๆ อาจแสดงเป็นเอกเทศ อยู่ในการแสดงเป็นชุดเป็นตอน หรือการแสดงเบิกโรงปะหน้าการแสดงชุดใหม่

จากการศึกษา การรำเดี่ยวของโขนลิง สรุปได้ว่า ท่าทางของโขนตัวลิง ในการแสดง โขนเรื่องรามเกียรติ์ ต้นแบบคือลิงแสมที่มีความสง่างาม เนื้อหาหลักรัชการเป็นอุดมการณ์ ความจงรักภักดี การรับใช้ของทหารอย่างชัดเจน กระบวนท่าโขนลิงมีความวิจิตรงดงามตามแบบนาฏศิลป์ โขนลิง นับเป็นภูมิปัญญาของโบราณจารย์ที่คิดประดิษฐ์ สร้างสรรค์ ด้วยความอุสาหะ นาฏยประดิษฐ์ที่ทรงคุณค่า มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง นับว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่าของประเทศชาติ การรำเดี่ยวของโขนลิง เป็นการรำอวดฝีมือเฉพาะโขนลิง ที่บ่งบอกถึงความสวยงามเครื่องแต่งกาย ความชื่นชมจากการแปลงกาย การจะไปเกี่ยวพาริสี การบอกถึงประวัติ บทบาทหน้าที่ของตัวละคร รวมไปถึงลักษณะรูปร่าง เชื้อชาติ อาวุธประจำกาย การเดี่ยวโขนลิงปัจจุบันอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และยังมีรำเดี่ยวเพื่อสร้างสรรค์ในภารกิจสำคัญๆ เช่น เพื่อการศึกษา เพื่อการวิจัย เพื่อทำผลงานเลื่อนวิทยฐานะหรือขอตำแหน่งทางวิชาการ การรำเดี่ยวของโขนลิงในปัจจุบันใช้เพลง ฉุยฉาย ชมตลาด ลงสรงโทน เป็นหลัก การแสดงรำเดี่ยวของโขนลิงมีทั้งที่อยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอน ใช้เพื่อการศึกษา ใช้เพื่อการวิจัย ใช้เพื่อเป็นผลงานทางวิชาการ ขอเลื่อนวิทยฐานะ หรือเพื่อใช้ขอตำแหน่งทางวิชาการ การรำเดี่ยวโขนลิงส่วนให้จะใช้เพลงหลักเป็น เพลง ฉุยฉาย ชมตลาด ลงสรงโทน ตัวละครโขนลิงที่มีการสร้างสรรค์รำเดี่ยวแล้ว เช่น ชุมชุมฉุยฉาย ท้าวมหาชมพูแต่งตัว ฉุยฉายพาลี พญาไวยวงศามหาสุรเดช สุครีพทรงเครื่อง ฉุยฉายหนุมาน ทรงเครื่อง ฉุยฉายหนุมานชมสวน ฉุยฉายหนุมานชมอุทยาน พระยาอนุชิตทรงเครื่อง ฉุยฉายพระยาอนุชิตจักรกฤษณ์พิพรรธพงศา หนุมานลงสรง ฉุยฉายนิลพัท ฉุยฉายมัจฉานุ ฉุยฉายอสุรผัด ฉุยฉายบุตรหนุมาน วันยุวิก มัจฉานุทรงเครื่อง เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ตัวละครโขนลิงที่มีความสำคัญอีก 1 ตัว มีตำแหน่งเป็นลิงพญา คือ องคต ซึ่งองคตมีบทบาทสำคัญมากมาย ออกศึกรบอาสาเคียงคู่หนุมานตลอด และได้รับพระราชทานสมญานามว่า พระยาอินทรรูป อนุราชเมืองขีดขิน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจสร้างสรรค์รำเดี่ยวของตัวละครองคต โดยมีแนวคิดที่ประพันธ์บท ประพันธ์ทำนองเพลง ตลอดจนรูปแบบการแสดง เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ศิระะ ขึ้นใหม่ โดยอิงจากภาพองค์จิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม อีกทั้งกระบวนท่ารำประดิษฐ์ขึ้นใหม่จากหลักการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยและหลักนาฏยประดิษฐ์

5. แนวคิดที่ใช้ในการสร้างสรรค์

ในเรื่องของทฤษฎีการสร้างสรรค ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมไว้พอสังเขป ดังนี้

5.1 แนวคิดเรื่องศิลปะการเต้นรำ

พิรพงศ์ เสนไชย กล่าวเรื่องประเภทของการเต้นรำ ในหนังสือนาฏยประดิษฐ์ ว่า

การเต้นศิลปะการเต้นรำที่ปรากฏในนาฏศิลป์บนโลกนี้ ประกอบด้วย 3 ลักษณะใหญ่ ดังนี้

1. เต้นรำเดี่ยว ลักษณะพิเศษของการเต้นรำเดียวนั้น ถือได้ว่าเป็นการแสดงความสามารถพิเศษผู้เต้นรำเป็นอย่างดี เพราะผู้เต้นรำจะต้องสำแดงกลเม็ดเด็ดพรายสะกดให้ชมให้เกิดอารมณ์และพลังพิเศษคล้ายตามการแสดงของผู้เต้นรำ ความจำเป็นเลิศในกระบวนท่า ความแตกฉานในประสบการณ์ศิลป์ทั้งหลายการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าหากเกิดสิ่งไม่พึงประสงค์ จะถูกชดช้อยขึ้นมาด้วยไหวพริบปฏิภาณอันชาญฉลาดของผู้เต้นรำ เพราะขณะดำเนินการแสดงนี้ผู้ชมอาจล่วงรู้หรือไม่รู้ถึงข้อผิดพลาดของผู้เต้นรำก็ได้ แต่นั่นหมายถึงผู้เต้นรำ จะต้องแสดงความต่อเนื่องได้อย่างลงตัว หรือแทบจะทำให้คนดูจับผิดไม่ได้ว่า จุดใด คือข้อบกพร่อง (The show must go on)

ดังนั้นผู้ที่มีคุณสมบัติจะลุกขึ้นมาแสดงความสามารถเดี่ยวได้นั้น ควรเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติดังนี้

1. ฉลาด (Genius) หมายถึง การจดจำ และความแม่นยำในทุกกระบวนท่า
2. แตกฉาน (Intelligent) หมายถึง ความรำลึกในวิญญานแห่งนาฏศิลป์ได้ รู้ว่าตัวเองเต้นเป็นใคร รับบทการแสดงเป็นใคร กำลังเต้นในสถานการณ์ในเรื่องอย่างไร ที่ไหน และเต้นรำไปเพื่ออะไร กล่าวคือเป็นผู้ที่สามารถตีบทแตกกระจุยในบทบาทที่ได้รับ

3. กล้าหาญ (Bravura) การตัดสินใจอย่างมาดมั่นบนเวที
4. ร่างกายพร้อม (Healthful) ความสมบูรณ์ของสภาพสรีระภายในและภายนอก

2. เต้นรำคู่

การเต้นรำคู่ เป็นศิลปะการเต้นที่ต้องอาศัยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวความสัมพันธ์ระหว่างนักเต้นที่ต้องอาศัยความเข้าใจในทุกๆ ด้าน ของคู่เต้นไม่ว่าเป็นอารมณ์ พลัง การสอดประสาน การสนับสนุนซึ่งกันและกัน รวมถึงการเดินไปให้พร้อมเพรียงอีกด้วย

1. เต้นรำคู่ ระหว่างชายและหญิง
2. การเต้นรำคู่ ระหว่างชายและชาย
3. การเต้นรำคู่ ระหว่างหญิงและหญิง

3. เต้นรำหมู่ หรือระบำหมู่

การเต้นรำหมู่ หรือระบำหมู่ที่มีจำนวนผู้เต้นมากกว่า 2 คนขึ้นไป อาจจะปรากฏจำนวนผู้เต้นที่เป็นจำนวนคู่ หรือจำนวนคี่ก็ได้ มิได้หมายถึงศิลปะการเต้นที่ต้องอาศัยความพร้อมเพรียงเท่านั้น แต่ยังหมายถึงความสัมพันธ์ ความเป็นเอกภาพของอารมณ์การของกลุ่มด้วย

1. เต้นรำหมู่กลุ่มชายล้วน เช่น นาฏศิลป์ตะวันตก สมัยใหม่ Modern Dance
2. เต้นรำหมู่กลุ่มหญิงล้วน เช่น โรแมนติกบัลเลต์ เรื่องลาซีลฟิด
3. เต้นรำหมู่ผสม จากการแสดง Modern Ballet ชุด Piano Pieces

(พีรพงศ์ เสนไชย, 2546, น.28-35)

5.2 แนวคิดเรื่องนาฏยประดิษฐ์

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ กล่าวเรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ในหนังสือหลักการแสดงนาฏยศิลป์ปริทรรศน์ ว่า นาฏยประดิษฐ์ หมายถึง การคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์ แนวคิดรูปแบบกลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ที่แสดงโดยผู้คนเดียวหรือหลายคน ทั้งนี้รวมถึงการปรับปรุงผลงานในอดีต นาฏยประดิษฐ์ จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรึกษา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ่ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบอื่นๆ ที่สำคัญ ในการทำให้นาฏยศิลป์ชุดหนึ่งสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547, น.225)

การกำหนดองค์ประกอบอื่นๆ นอกจากรูปแบบนาฏยศิลป์ชุดใหม่แล้ว นักนาฏยประดิษฐ์ต้องกำหนดแนวคิด หรือรูปแบบขององค์ประกอบอื่นๆ ที่ใช้ในการแสดง เช่น ผู้แสดง รูปแบบ เครื่องแต่งกาย รูปแบบฉาก รูปแบบเพลง แสง เสียง ฯลฯ การกำหนดสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญในเบื้องต้น เพราะนักนาฏยประดิษฐ์ต้องทำงานกับคนอื่นๆ ที่มีความชำนาญเฉพาะทาง นักนาฏยประดิษฐ์ต้องทำให้คนเหล่านั้นเข้าใจ แนวคิดและรูปแบบนาฏยศิลป์ชุดที่ตนคิดขึ้นให้ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ และบอกความประสงค์ในด้านปริมาณ และด้านคุณภาพให้ละเอียด เพื่อเขาเหล่านั้นจะได้ทำการออกแบบ และจัดทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ได้ใกล้เคียงกับสิ่งที่นักนาฏยประดิษฐ์ต้องการให้มากที่สุด ในขณะเดียวกัน นักนาฏยประดิษฐ์ก็ต้องรับฟังเงื่อนไข ปัญหา และข้อเสนอแนะของเขาเหล่านั้นตั้งแต่ต้น เพื่อให้การทำงานมีอุปสรรคซึ่งขัดขวางการสร้างสรรค์น้อยที่สุด และงานจะมีเอกภาพเพราะเป็นผลงานร่วมกันของฝ่ายที่มีรูปแบบเข้ากันได้เป็นอย่างดี

นักนาฏยประดิษฐ์ ต้องกำหนดรูปร่าง หน้าตา บุคลิก และความสามารถของผู้แสดง เพื่อเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้แสดงให้เหมาะสม เพราะการคัดเลือกผู้แสดงได้ถูกต้อง ทำให้การแสดงสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง นักนาฏยประดิษฐ์ต้องกำหนดรูปแบบ ชนิด และแนวทางของดนตรี เพื่อให้สามารถคัดเลือก หรือแต่งเพลง และทำเสียงต่างๆ ให้เหมาะสมกับการใช้นาฏยศิลป์ นอกจากนี้ นักนาฏยประดิษฐ์ต้องกำหนดรูปแบบและแนวทางของฉากและเครื่องแต่งกายให้ตอบสนองและส่งเสริมการแสดงอย่างเหมาะสม การที่นักนาฏยประดิษฐ์ต้องกำหนดรูปแบบแนวทางขององค์ประกอบเหล่านี้ อย่างชัดเจนก็เพื่อให้ผู้ร่วมงานทุกคนเข้าใจ และสร้างผลงานสนองความต้องการด้านการแสดงได้ดีมีคุณภาพและมีเอกภาพ (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547, น.233-234)

นาฏยประดิษฐ์ของไทย มีจารีตมาช้านาน และมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ 1. ท่ารำ 2. การแปรแถว และ 3. การตั้งซุ่ม

1. ท่ารำ ท่ารำของไทย แบ่งออกได้เป็น 3 แบบ คือ ท่าระบำ ท่าละคร และท่าเต้น

1.1 ท่าระบำ เป็นการทำท่างามๆ ให้คนดูพอเป็นเค้าของความหมายตามคำร้อง ตัวอย่างนาฏยประดิษฐ์ในลักษณะของท่าระบำที่ดีเด่นที่สุดชุดหนึ่ง คือ ระบำดาวดึงส์ ในละครดึกดำบรรพ์

เรื่องสังข์ทอง ตอนตีกลี นักร่ายประดิษฐ์ คือ หม่อมเข้ม ภูษธร หม่อมในเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์

1.2 ท่าละคร เป็นท่ารำที่กำหนดไว้ให้แต่ละท่ามีความหมายเฉพาะ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ท่าแสดงอารมณ์ เช่น รัก โกรธ เศร้า ท่าแสดงกิริยา เช่น ทำยิงธนู ท่าเคียดคู่ ท่าช่วยเหลือ และท่าแสดงปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ลมพัด ดอกไม้บาน ท่าละคร หรือท่ารำตีบทนี้มีคุณลักษณะเป็นท่าเลียนแบบธรรมชาติ คือ ทำท่าปกติของมนุษย์ให้มีท่าที่มากขึ้น เช่น ท่ารัก เก้าอี้มือทั้งสองไขว้กันแนบออก แต่กรายมือให้เป็นการฟ้อนรำ เป็นต้น ดังนั้น ท่าตีบทของนาฏศิลป์ไทย จึงเข้าใจง่าย

1.3 ท่าเต้น นาฏศิลป์ไทย อาจดูเด่นในการใช้มือรำท่าทางต่างๆ แต่ในความเป็นจริง นาฏศิลป์ไทยมีท่าเต้นเป็นจำนวนไม่น้อย และวิธีการเคลื่อนไหวของ ขาและเท้า ทั้งชนิดที่ใช้ได้โดยทั่วไป หรือกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เช่น การเต้นของยักษ์หรือลิง ท่าเต้นเหล่านี้ก็เช่นเดียวกันกับท่ารำ คือสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในนาฏประติษฐ์ของไทยสมัยใหม่ได้ในวงกว้าง

2. การแปรแถว การแปรแถวในนาฏศิลป์ไทยค่อนข้างจำกัด เป็นการแปรแถวที่ไม่สลับซับซ้อนมากนักอาจเป็นไปได้ว่านักร่ายประติษฐ์ไทย เน้นการประติษฐ์ท่ารำเดี่ยวมากกว่าการแปรแถว การแปรแถวแบบหลักๆ ในนาฏประติษฐ์ของไทย ได้แก่ แถวหน้ากระดานขนาน แถวหน้ากระดานทแยงมุม แถวตอนลึก แถวตอนคู่ แถวยืนปากผายหรือปากผนัง วงกลมชั้นเดียว วงกลมซ้อน

สำหรับการแปรขบวนในแถวนั้น ได้แก่การเดินหน้าถอยหลัง การเดินตามกัน การเดินสวนกัน การเดินสลับกัน และการเดินเข้าออกศูนย์กลาง

3. การตั้งขั้ม การตั้งขั้มของนาฏประติษฐ์ของไทย นิยมจัดให้ผู้แสดงจับกลุ่มเป็นขั้มรูปสามเหลี่ยม โดยทำให้สองข้างของแกนกลางเหมือนกันทั้งซ้ายขวา หากมีหลายกลุ่มก็จะจัดกลุ่มกลางให้ใหญ่เป็นกลุ่มหลัก และกลุ่มย่อยสองข้างมีจำนวนเท่ากันและท่าทำเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม การตั้งขั้มของโขน ที่เรียกว่า ขึ้นลอย ซึ่งประกอบด้วย พระ ยักษ์ ลิง ตั้งแต่สองตัวขึ้นไปจนถึงจับกลุ่มเป็นขั้มใหญ่นั้น มีลักษณะสองข้างของแกนกลางไม่เหมือนกัน แต่ดูสมดุลกัน นับเป็นการตั้งขั้มในนาฏประติษฐ์ของไทยที่งดงาม และมีเอกลักษณ์โดดเด่น และเริ่มมีนักร่ายประติษฐ์รุ่นใหม่ นำความคิดไปพัฒนาเพื่อใช้ในผลงานของตน

เมื่อพิจารณานาฏประติษฐ์ของไทยให้ลึกซึ้ง จะพบว่า ท่ารำไทยมีปริมาณมากมาย อีกทั้งมีการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์การใช้ท่ารำต่างๆ แต่ละท่าไว้ค่อนข้างตายตัว ทั้งเปิดโอกาสให้ใช้ภูมิปัญญาของนักร่ายประติษฐ์คิดออกแบบให้หลากหลายออกไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เช่น การแปรแถว และการตั้งขั้ม แม้จะนิยมคิดในแนวให้สองข้างเหมือนกัน แต่มิได้มีข้อจำกัดในเรื่องนี้ ดังเช่น การขึ้นลอยในโขน ก็เป็นการออกแบบตั้งขั้มให้สองข้างไม่เหมือนกันได้อย่างสวยงาม นาฏประติษฐ์ของไทยในอดีต มีความร่ำรวยในจารีต และภูมิปัญญา ซึ่งสามารถอ่านวนประโยชน์ให้นักนาฏประติษฐ์

ของไทยในปัจจุบัน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับปัจจุบันสมัยได้อย่างไม่มีข้อจำกัด นับว่านาฏยประดิษฐ์ของไทยมีคุณค่าสูงส่งมากชนิดหนึ่งในโลก (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547, น.251-255)

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรณีการไล่กระโทก และคณะ (2561) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง บทบาทของคต : กรณีศึกษากระบวนการทำรำเพลงปี่กลอง ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของคตในวรรณกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา พบว่าองคตมีบทบาทฐานะการเป็นทหารที่คอยเชื่อฟังคำสั่งผู้บัญชา บทบาทฐานะการเป็นเพศฆมาต และบทบาทการเป็นทูต บทบาทของคตในวรรณกรรมสมัยกรุงธนบุรีไม่ปรากฏบทบาทที่สำคัญขององคต บทบาทของคตในวรรณกรรมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พบว่า องคตมีบทบาทฐานะการเป็นทหารที่คอยเชื่อฟังคำสั่งผู้บัญชา เป็นนักรบผู้กล้าหาญ เป็นผู้ที่มิพละกำลัง บทบาทฐานะการเป็นทูต บทบาทฐานะการเป็นเกียกกาย บทบาทฐานะการเป็นยกกระบัตร บทบาทฐานะการเป็นอุปราช และบทบาทฐานะการเป็นเพศฆมาต

ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทย รำเดี่ยว ชุดนฤฉายพระยาอนุชิตจักรกฤษณ์พิพิธธพงศา ผลการศึกษาพบว่า มีแนวความคิดการออกแบบการแสดง การประดิษฐ์ท่ารำจากประสบการณ์การ แสดงของผู้วิจัยและจากการสัมภาษณ์ศิลปินแห่งชาติและผู้เชี่ยวชาญ ประกอบกับแรงบันดาลใจ โดยใช้ หลักการประดิษฐ์กระบวนการทำรำ 2 ประการ ดังนี้ 1.การรำตีบทตามคำร้องเพื่อสื่อความหมายและ อารมณ์ 2.การรำตามทำนองเพลงในกระบวนการทำรำเพลงหน้าพาทย์ โดยใช้พื้นฐานท่ารำแม่ท่าลิง ในการประดิษฐ์ท่ารำสำหรับการแสดงชุดนี้ ลักษณะของกระบวนการทำรำจะแสดงถึงความเข้มแข็ง สง่างาม ของพญาลิงที่เป็นกษัตริย์ ซึ่งสื่อความหมายถึงการชื่นชมความวิจิตรงดงามของเมืองนพบุรี โดยใช้ วงปีพาทย์ไม่แข่งบรรเลงประกอบการแสดง ผู้แสดงจะแต่งกายด้วยชุดยืนเครื่องลึงสีขาวขลิบแดง สวมศีรษะโขนลึงชฎายอดชัย ตามรูปแบบของการแสดงโขน

ศิลา ผ่องบุรุษ (2566) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง แนวคิดการประดิษฐ์รำนฤฉายของตัวลิง ผลการศึกษาพบว่า การรำเดี่ยวนฤฉายของตัวลิงเป็นการรำอวดฝีมือ ด้วยเพลงนฤฉาย เป็นการอวดความงามของเครื่องแต่งกาย การแสดงอารมณ์ความรู้สึกภาคภูมิใจในความงามของเครื่องแต่งกายนั้นๆ หรือการแสดงอารมณ์ความรู้สึกภาคภูมิใจในความงามของการแปลงกายจากตัวละครหนึ่งไปอีกตัวละครหนึ่งได้อย่างสวยงาม หรือแปลงกายได้อย่างแนบเนียน เพื่อที่จะไปเกี่ยวพาราสีตัวละครผู้หญิง เพื่อที่จะไปชื่นชมธรรมชาติ ทั้งอีกรูปแบบที่ปรากฏนั้นเป็นการเล่าเรื่องราวประวัติตัวละครโดยย่อ รวมไปถึงการบอกลักษณะดั่งนั้นๆ ว่ามีลักษณะอย่างไร มีรูปพันธุ์ เชื้อชาติ ผิวกาย อาวุธประจำกาย บทบาทสำคัญของตัวละครนั้นๆ ที่ปรากฏในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์

ดังนั้นการสร้างสรรค์ นาฏประดิษฐ์ ชุก องคตยศยง นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นมาบุคลิก
 บทบาทขององคต องค์ประกอบแนวคิดการรำเดี่ยวของโชนลิง แนวคิดที่ใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปะ
 การเต้นรำและหลักนาฏยประดิษฐ์ และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวล เพื่อรวบรวมและสร้างสรรค์
 รูปแบบการแสดงอย่างเป็นระบบ กระทั่งสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ชุก องคตยศยง ได้ โดยเรียบเรียง
 รายละเอียดขั้นตอนการสร้างการแสดงชุดดังกล่าวในบทถัดไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งานและองค์ประกอบการแสดง

การสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์การแสดง โดยใช้หลักนาฏยประดิษฐ์ สู่กระบวนการวิจัย มีวิธีดำเนินการสร้างสรรค์ตามระเบียบวิธีวิจัยที่ออกแบบให้มีความเหมาะสมกับงานวิจัย รายละเอียดดังนี้

3.1 แรงแบบตาลใจในการสร้างสรรค์

3.2 วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งาน

3.3 องค์ประกอบการแสดง

1. แรงแบบตาลใจในการสร้างสรรค์

การแสดงรำเดี่ยวของโขนลิง อาจจะใช้เพื่อทางการศึกษา เพื่อใช้ในการวิจัย เพื่อใช้เป็นผลงานทางวิชาการขอเลื่อนวิทยฐานะ หรือการนำไปใช้เพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการ ที่สำคัญมีบางชุดที่อยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนในปัจจุบัน การรำเดี่ยวโขนลิงส่วนให้จะใช้เพลงหลักเป็นเพลง ฉุยฉาย ชมตลาด ลงสรทอน ตัวละครโขนลิงที่มีการสร้างสรรค์รำเดี่ยวแล้ว เช่น ชุมนุมฉุยฉาย ทำวามหาชมพู แต่งตัว ฉุยฉายพาลี พญาไวยวงศาตามหาสุรเดช สุครีพทรงเครื่อง ฉุยฉายหนุมานทรงเครื่อง ฉุยฉายหนุมานชมสวน ฉุยฉายหนุมานชมอุทยาน พระยานุชิตทรงเครื่อง ฉุยฉายพระยานุชิตจักรกฤษณ์ พิภพรพงศา หนุมานลงสร ฉุยฉายนิลพัท ฉุยฉายมัจฉานุ ฉุยฉายอสุรผัด ฉุยฉายบุตรหนุมาน วันยุวิก มัจฉานุทรงเครื่อง เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ตัวละครโขนลิงที่มีความสำคัญอีก 1 ตัว มีตำแหน่งเป็นลิงพญา คือ องค์กร เป็นบุตรของนางมณฑาทิพย์ พาลี กษัตริย์ผู้ครองเมืองขีดขิน ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นคือ เป็นลิงพญาสายสีเขียว ปากหุบ สวมยอดมงกุฎสามกลีบ ซึ่งในบรรดาลิงไม่มีผู้ใดที่สวมมงกุฎยอดสามกลีบ มีรูปร่างผิวพรรณดีแต่กำเนิด สมกับเป็นลูกกษัตริย์ ท่วงท่าองอาจ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเก่งกาจ มีสติปัญญาปฏิภาณไหวพริบดีไตร่ตรอง เป็นลิงหนุ่มห้าวหาญ แข็งแรง ว่องไว เป็นผู้มีลักษณะดี มีลักษณะเป็นนักรบผู้กล้าหาญ วาจาองอาจหลักแหลม ผู้มีลักษณะกายเป็นเอกลักษณ์ ผู้ที่มีความรู้ในเวทย์มนต์สามารถนิมิตกายให้โตใหญ่ แปลงกายได้ ม้วนหางเป็นบัลลังก์นั่งได้ ซึ่งองค์กรมีบทบาทสำคัญมากมาย ออกศึกรับอาสาเคียงคู่หนุมานตลอด ทำการรับอาสารับอาวุธศึกสหัสสูร ล่อลวงกล่อดวงใจทศกัณฐ์ ช่วยสุครีพผู้เป็นน้าจากการเสียทำให้กุมภกรรณ อาสารับราชการด้วยความซื่อสัตย์ จงรักภักดี ระบายพิษภัย ชำสี้แสนายักษ์ ชำเพตตรา ชำวายักษ์ แก้วปรีดาของกุมภกรรณ สื่อสารขอนางสีดาคืนจากทศกัณฐ์ เป็นเกียกกาย หัวหน้าแห่งกองเสบียง เป็นยกกระบัต

พนักงานรักษาพระอัยการ เป็นกองชั้น กองทหารปืนใหญ่ เสร็จศึกสงคราม ได้รับพระราชทานความดีความชอบพระราชทาน มงกุฎคุณทูลนิล สังวาลแก้วโกมินทร์ ต่างหู ดอกไม้ทัดอย่างกษัตริย์ และพระราชทานสมญานามว่า พระยาอินทรรุภาพ อุปราชเมืองซีตชิน และได้รับพระราชทานสมญานามว่า พระยาอินทรรุภาพ อุปราชเมืองซีตชิน จากการศึกษาความเป็นมาและวรรณกรรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจสร้างสรรค์รำदैยของตัวละครองค์ โดยมีความคิดที่ประพันธ์บท ประพันธ์ทำนองเพลง ตลอดจนรูปแบบการแสดง เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ศิระษะ ขึ้นใหม่ โดยอิงจากภาพองค์จิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม อีกทั้งกระบวนการทำรำประดิษฐ์ขึ้นใหม่จากหลักการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยและหลักนาฏยประดิษฐ์ เพื่อให้คนทั่วไปได้รู้จักตัวละครองค์มากขึ้น

3.2 วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งาน

การศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ตยสยง มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับกระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ตยสยง ประกอบด้วย ความเป็นมา บุคลิก บทบาท การรำदैยของโชนลิง หลักนาฏยประดิษฐ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ห้องสมุดคณะศิลปศึกษา ศูนย์รักศิลป์ หอสมุดกลางสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ฯลฯ

2. ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ตยสยง โดยศึกษาขั้นตอนการสร้างสรรค์งาน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแนวคิดและรูปแบบการแสดง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างสรรค์บท สร้างสรรค์ทำนองเพลง

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกผู้แสดง

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบและประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ศิระษะโชน

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบสร้างสรรค์กระบวนการทำรำ

ขั้นตอนที่ 6 นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 7 เผยแพร่การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ตยสยง สู่สาธารณชน

และถ่ายทอดสู่หลักสูตรการเรียนการสอน

3. ดำเนินการบันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

4. ประมวลผลจากการสัมภาษณ์และพัฒนางาน นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ตยสยง

5. จัดทำรูปเล่ม

ตารางที่ 1 แผนการดำเนินงาน

ลำดับ	กิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารด้านต่าง ๆ	←→											
	สัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างสรรค์งาน ด้านนาฏศิลป์หรือนาฏยศิลป์		←→										
	วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์				←→								
	สร้างสรรค์งานนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยตยง				←→								
	จัดสัมมนากลุ่ม Focus Group							←→					
	ประมวลผลจากการสัมมนาและพัฒนางานนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยตยง								←→				
	จัดทำรูปเล่ม											←→	

นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยตยง เป็นการรื้อฟื้นฝีมือของโขนลิง ที่สื่อถึงองค์เมื่อเสร็จศึกษารามเกียรติ์ พระรามปูนบำเหน็จพระราชทานความดีความชอบ เป็นพระยาอินทรรูปภาพ กระบวนท่ารำเป็นการอธิบายถึงบทบาทความสำคัญขององค์ในเรื่องราวรามเกียรติ์ โดยประพันธ์บท ทำนองเพลงตลอดจนเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ศิระห์ขึ้นใหม่ อ้างอิงจากภาพวาดองค์จิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยมีองค์ประกอบของการแสดงดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแนวคิดและรูปแบบการแสดง

จากความเป็นมา บุคลิกและบทบาทสำคัญขององค์ในวรรณกรรมเรื่องราวรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 และบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 นำข้อมูลมาพิจารณาถึงลักษณะการแต่งกายขององค์ที่ปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ หลังจากที่พระรามพระราชทานความดีความชอบ ปูนบำเหน็จให้ องค์เป็นพระยาอินทรรูปภาพ กล่าวถึงบทบาทสำคัญขององค์ และองค์ในฐานะทหารเอกของพระราม ซึ่งองค์เป็นลิงพญากายสีเขียว ปากหุบ สวมยอดมงกุฎสามกลีบ ซึ่งในบรรดาลิงไม่มีผู้ใดที่สวมมงกุฎยอดสามกลีบ โดยมีแนวคิดที่ประพันธ์บท ประพันธ์ทำนองเพลง ตลอดจนรูปแบบการแสดงเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ศิระห์ ขึ้นใหม่ โดยอิงจากภาพองค์จิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตน

ศาสตราจารย์สุภากร สอนธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยแบ่งรูปแบบการแสดงผลงานต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 แสดงถึงการกล่าวถึงเครื่องแต่งกายขององค์

ช่วงที่ 2 แสดงถึงบทบาทสำคัญขององค์ในเรื่องราวเกียรติยศ

ช่วงที่ 3 แสดงถึงกระบวนการทำเครื่องประดับหน้าพระพักตร์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างสรรค์บท สร้างสรรค์ทำนองเพลง

แนวคิดการประพันธ์บท ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบทละคร เรื่องราวเกียรติยศ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 และ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 และเข้าปรึกษา อาจารย์เกษม ทองอร่าม ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญการจัดทำบทโขน-ละคร และการพากย์โขน เพื่อให้อาจารย์เกษม ทองอร่าม ประพันธ์บทการแสดง

โดยเครื่องแต่งกายขององค์ที่นำมาประกอบการประพันธ์บท ดังนี้

เครื่องแต่งกายที่พาล้อมรอบให้

๑. เมื่อนั้น

ครั้นแสงส่องฟ้าธาตุรี

จึงให้แต่งองค์พระโอรส

ทองกรสมกรเป็นนาคา

พญาพานรินทร์เรืองศรี

ก็เสด็จจากที่ไสยา

อลงกตด้วยทิพย์ภูเขา

พาหุรัดอำมรงค์สังวาล ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 1, 2557, น.139)

เครื่องแต่งกายที่พระราชมหาราชทานความดีความชอบ ให้เป็นพระยาอินทรนุภาพ

.....
อันองค์โอรสพาลี

ผู้เดียวถือสารพระจักรา

โต้ตอบกับท้าวทศพัศตร์

จับตัวจะฆ่าให้วายปราณ

แล้วไปเอาพานพรหมเศ

ใช้ไหนก็ไม่เสียที

ชื่อพระยาอินทรนุภาพศักดิ์ดา

ให้มิ่งกุญชรทรมณีนิล

.....
ขุนกระบี่องอาจแก้วกล้า

เข้าไปลงกากรุงมาร

โกรธนักใช้สีทหารหาญ

กลับผลาญทั้งสี่เสนี

มารับเกศอินทรชิตยักษี

มีชัยแก่พวกไพริน

ฝ่ายหน้าพระนครชิดจีน

สังวาลแก้วโกมินขวลิต

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 3, 2557, น.546)

.....
 ฝ่ายพระยาอินทราภาพฤทธิ
 ล้างพีธีบรรลัย์จักรอสุรา
 ครั่งศรเหราฤทธิธรม
 แก้องค์พระสัตรุดไว้
 ทิ้งมงกุฎกฤษณาลดดอกไม้ทัด
 กับเครื่องอุปโภคทั้งนั้น

.....
 ความชอบก็มีหนักหนา
 ฆ่าเพตราม้วยบรรลัย์
 ก็ผลาญพลราหูไม่นับได้
 ควรให้สร้อยสนสังวาลวัลย์
 สำหรับกษัตริย์รังสรรค์
 สารพันตามมีบำเหน็จกร

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 4, 2557, น.294)

บทบาทสำคัญขององค์ในวรรณกรรมรามเกียรติ์

1. บทบาทตอนองค์สื่อสาร
2. บทบาทตอนแก้ปริศนาภูมิภรณ์
3. บทบาทตอนทำลายพิธีลัษโหมกขศึกดีภูมิภรณ์
4. บทบาทตอนศึกแสงอาทิตย์
5. บทบาทตอนฆ่าเภตรา
6. บทบาทตอนรบยักษ์ปักหลั่น
7. บทบาทตอนขอพานแว่นฟ้า
8. บทบาททองขึ้น
9. บทบาทยกกระบัตร์
10. บทบาทเกียกกาย

ภาพที่ 22 ปรัชญาอาจารย์เกษม ทองอร่าม ประพันธ์บท

ที่มา : ผู้วิจัย

แนวคิดการประพันธ์ทำนองเพลง ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการแสดง เข้าปรึกษา อาจารย์วัชรกร บุญเพ็ง อาจารย์ภาควิชาดุริยางคศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา เพื่อวางแผนทางการประพันธ์ทำนองเพลงใหม่ทั้งหมด จำนวน 4 เพลง ประพันธ์ทำนองเพลงโดย อาจารย์วัชรกร บุญเพ็ง ดังนี้

1. เพลงร้าวพานรินทร์ ทำนองเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่จากหลักคิดเค้าโครงเพลงร้าว โดยใช้จินตนาการให้ดูมีอำนาจ ทรงพลัง ใช้หน้าทับเพลงร้าว
 2. เพลงอินทราสา ทำนองเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่จากหลักคิดเค้าโครงเพลงกระบี่ลีลา จากแนวคิดของอาจารย์ศิลป์ ตราโมท ที่ท่านได้ประพันธ์ เพลงสิงโต ในการแสดงระบำชสีห์ ใช้หน้าทับเพลงลา
 3. เพลงสวาทพระจักรินทร์ ทำนองเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่จากจินตนาการของผู้ประพันธ์ โดยนึกถึงความกระชับ คล่องแคล่วของไขนลึง จังหวะจึง กระชับ ดูสง่างาม ใช้หน้าทับเพลงกราวนอก
 4. เพลงกบิลอินทรรูปภาพ ประพันธ์ทำนองเพลงขึ้นใหม่จากหลักคิดของเพลงร้าวในบาทสกุณี นำมาเป็นโครงสร้าง ใช้หน้าทับเพลงเสมอ
- ชื่อเพลงทั้ง 4 เพลงนี้ อาจารย์เกษม ทองอร่าม ให้ความอนุเคราะห์ประพันธ์ชื่อ

ทั้งหมด

ภาพที่ 23 ปรัชญาอาจารย์วัชรกร บุญเพ็ง ประพันธ์ทำนองเพลง

ที่มา : ผู้วิจัย

วงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยตยง คือวงปี่พาทย์เครื่องคู่ วงปี่พาทย์เครื่องคู่ ใช้เครื่องดนตรีแต่ละชนิดมาประสมวงเป็นคู่ ปี่นอกคู่กับปี่ใน ระนาดเอกคู่กับระนาดทุ้ม ซออู้คู่กับซออู้ใหญ่ กลองทัดตัวผู้ (เสียงสูง) คู่กับ กลองทัดตัวเมีย (เสียงต่ำ) ฉิ่ง 1 คู่ ฉาบใหญ่ 1 คู่ แล้วยังมีเครื่องกระทบอื่นๆ เป็นหางเครื่องคือ ตะโพน 1 ใบ โหม่ง 1 ใบ และกลองสองหน้า 1 ใบ (สำเร็จ คำโหม่ง, 2552, น.129)

ภาพที่ 24 วงปี่พาทย์เครื่องคู่

ที่มา : ผู้วิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกผู้แสดง

การคัดเลือกนักแสดงนับว่าเป็นส่วนสำคัญของการแสดงมากๆ เพื่อให้การแสดงสมบูรณ์แบบตามที่ผู้วิจัยสร้างแนวคิดไว้ ดังนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกนักแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยตยง ไว้ดังนี้

1. เพศชาย
2. มีรูปร่างสมส่วน ไม่สูงมาก ไม่เตี้ยมาก และไม่ท้วมจนเกินไป มีช่วงคอพอสมควร เพื่อสวมใส่ชุดแล้วจะได้ดูสง่าสวยงาม มีความคล่องแคล่วว่องไว คล่องตัว
3. มีทักษะทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยเฉพาะทักษะโขนลิงเป็นอย่างดี
4. มีปฏิภาณไหวพริบ มีความจำดี สามารถจดจำทำนองเพลงและบทร้องได้เป็นอย่างดี

นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรศยง เป็นการรำเดี่ยวอวดฝีมือของโขนลิง ฉะนั้นผู้แสดงก็จำเป็นต้องมีทักษะฝีมือการรำรำโขนลิงที่สวยงามเป็นอันดับแรก ในการสร้างสรรค์การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรศยง ครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือก นายณภัทร มาร์ตัน เป็นผู้แสดงแบบ เหมาะสมตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

ภาพที่ 25 ว่าที่ ร.ต. จตุพร รักดี, นายณภัทร มาร์ตัน
ที่มา : ผู้วิจัย

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบและประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ศีรษะโขน

เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการแสดงโขน

นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรศยง เป็นการสร้างเครื่องแต่งกายโขน เครื่องประดับ ศีรษะโขน ขึ้นใหม่ อิงตามบทพระราชนิพนธ์ ตามที่ศึกษา และอิงจากภาพวาดองค์ จิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนเครื่องแต่งกายโขน ปรึกษา คุณเพ็ญศิริ โกมลวณะ นาฏศิลป์อาวุโส (พัสดราภรณ์และเครื่องโรง) สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องแต่งกายโขน เพื่อวางแผนออกแบบเครื่องแต่งกายโขน ที่อิงตามบทพระราชนิพนธ์ และภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และลายปักเครื่องโขนที่เกิดขึ้นใหม่

ภาพที่ 26 ปรีक्षा คุณเพ็ญศิริ โกมลวัญนะ จัดสร้างเครื่องแต่งกายโขน
ที่มา : ผู้วิจัย

ส่วนเครื่องประดับโขน ปรีक्षा คุณณัฐพงษ์ ยลประเวช เจ้าของกิจการ ต่อบางมด เครื่องประดับ ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องประดับไทย เพื่อวางแผนออกแบบเครื่องประดับโขน ที่อิงตามบทพระราชนิพนธ์ และภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดา

ภาพที่ 27 ปรีक्षा คุณณัฐพงษ์ ยลประเวช จัดสร้างเครื่องประดับโขน
ที่มา : ผู้วิจัย

ส่วนศีรษะขององค์ ปรีक्षा คุณอภิชาติ เกิดแจ้งเม้ง ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างศีรษะโขน เพื่อวางแผนออกแบบศีรษะโขนขององค์ ที่อิงตามบทพระราชนิพนธ์ และภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดา

ภาพที่ 28 ปรีक्षा คุณอภิชาติ เกิดแจ้งเม้ง จัดสร้างศีรษะโขนองค์
ที่มา : ผู้วิจัย

การออกแบบเครื่องแต่งกายนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ตยศยง

ภาพที่ 29 เปรียบเทียบเครื่องแต่งกายองค์
ที่มา : ผู้วิจัย

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบสร้างสรรค์กระบวนการทำรำ

นาฏยประดิษฐ์ ชุต องค์กรคตยสง สร้างสรรค์กระบวนการทำรำจากพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยโขนลิ่ง ประกอบด้วย การรำตบตามคำพากย์และคำร้องเพื่อสื่อความหมายและอารมณ์ การรำตามทำนองเพลงในกระบวนการทำรำเพลงหน้าพาทย์ ซึ่งรูปแบบทำรำสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. กระบวนท่าที่มาจากแม่ท่าโขนลิ่ง
2. กระบวนท่ารำเบ็ดเตล็ดโขนลิ่ง
3. กระบวนท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่

ลำดับการแสดงแบ่งเป็น 5 ช่วง

1. เพลงร่ำพานรินทร์ เปิดตัวนักแสดง
2. พากย์ รำใช้บทตามบทพากย์เป็นการชมเครื่องแต่งกาย
3. เพลงอินทราสา รำใช้บทประกอบคำร้องกล่าวถึงบทบาทสำคัญขององคต
4. เพลงสวาทระจกรินทร์ รำใช้บทประกอบคำร้องกล่าวถึงบทบาทสำคัญขององคต
5. เพลงกบิลอินทรนุภาพ การรำประกอบเพลงหน้าพาทย์ หน้าทับเพลงเสมอ

โดยกระบวนการทำรำ นาฏยประดิษฐ์ องค์กรคตยสง จะปรากฏรายละเอียดในบทที่ 4

ขั้นตอนที่ 6 นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏดุริยางคศิลป์ ทั้งภายในและภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อตรวจสอบยืนยันข้อมูลและประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ โดยกำหนดเกณฑ์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านนาฏดุริยางคศิลป์ไทย ไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 9 คน ได้แก่

1. นายประเมษฐ์ บุญยะชัย	ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์- โขน) พุทธศักราช 2563
2. นายไพฑูรย์ เข้มแข็ง	ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ โขน-ละคร) พุทธศักราช 2564
3. นายวิโรจน์ อยู่สวัสดิ์	ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โขนลิ่ง) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
4. ดร.นิวัฒน์ สุขประเสริฐ	ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โขนลิ่ง) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
5. นายเกษม ทองอร่าม	ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โขนลิ่ง) วิทยาลัยนาฏศิลป์
6. นายสุรัตน์ เอี่ยมสะอาด	อดีตนาฏศิลปินทักษะพิเศษ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
7. นายจำลอง ม่วงท้วม	อดีตดุริยางคศิลปินอาวุโส สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

8. นายขรรค์ชัย หอมจันทร์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปะการแสดง
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ ทองนิ่ม ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

ดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2566 ณ ห้อง 203
อาคารคณะศิลปศึกษา ได้รับการประเมินคุณภาพผลงานในระดับ **ดีเด่น** ดังแสดงผลการประเมินใน
ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพผลงานนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรยศยง
จำนวน 9 คน

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น	
		คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
1	แนวคิดการสร้างสร้งงานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์	4.88	ดีเด่น
2	รูปแบบการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	4.66	ดีเด่น
3	การออกแบบเครื่องแต่งกายมีการสร้างสรรค์ได้ความ เหมาะสมกับการแสดง	4.77	ดีเด่น
4	คำพากย์มีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	4.77	ดีเด่น
5	บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	4.66	ดีเด่น
6	การสร้างสรรค์ทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับรูปแบบการ แสดง	4.66	ดีเด่น
7	การออกแบบกระบวนท่ารำมีความเหมาะสมกับบุคลิก ลีลา บทบาทของตัวละคร	4.77	ดีเด่น
8	กระบวนท่ารำในการแสดงมีความงดงาม	4.55	ดีเด่น
9	ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนท่ารำได้เหมาะสมกับ การแสดง	4.66	ดีเด่น
10	ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	5	ดีเด่น
11	ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรยศยง มี ความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพของแนวคิด	4.77	ดีเด่น
12	การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรยศยง นี้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่ เกี่ยวกับการรำเดี่ยววอดฝีมือของโขนลิงได้	4.88	ดีเด่น
คะแนนรวม		4.75	ดีเด่น

ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของผลการประเมินคุณภาพผลงาน นานุยุประดิษฐ์ ชุต องค์กรตยสง จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน มีรายละเอียด ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51-5	ระดับดีเด่น
3.51-4.50	ระดับดีมาก
2.51-3.50	ระดับดี
1.51-2.50	ระดับพอใช้
1.00-1.50	ระดับควรปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 7 เผยแพร่การแสดงผล นานุยุประดิษฐ์ ชุต องค์กรตยสง สู่อารณชน และถ่ายทอดสู่หลักสูตร การเรียนการสอน

นานุยุประดิษฐ์ ชุต องค์กรตยสง ได้เผยแพร่การแสดงผลสู่อารณชน ดังนี้

1. นำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7 The 7th BPI Presentation of Creative Performing Arts วันที่ 15 ธันวาคม 2566 ณ โรงละครศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2. เผยแพร่วิดีโอการแสดงผล นานุยุประดิษฐ์ ชุต องค์กรตยสง จากการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ ผ่านทาง YouTube ช่อง คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ <https://www.youtube.com/watch?v=NP6YwSd27t8>

3. ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) นานุยุประดิษฐ์ ชุต องค์กรตยสง ให้แก่นักศึกษาโขนลิงศิลปศึกษา ภาควิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2566 วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2567 ณ ห้อง 405 อาคารคณะศิลปศึกษา

4. งานจตุรมหาสงกรานต์ Songkran รวมของดีศรีมหาบัณฑิต World best festive destination วันที่ 14 เมษายน 2567 ณ Central World

5. ได้รับการบรรจุ นานุยุประดิษฐ์ ชุต องค์กรตยสง หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง (พ.ศ. 2567) คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ รหัสวิชา 301-24004 วิชาทักษะนาฏศิลป์ไทย 4 (โขนลิง) 3 (0-6-3)

3.3 องค์ประกอบการแสดง

นาฏยประดิษฐ์ ชุต องค์กรคตยสง จากการศึกษ และปรีษาผู้เชี่ยวชาญด้านบทโชน ด้านเพลง ด้านเครื่องแต่งกายโชน ด้านเครื่องประดับไทย ด้านศีระโชน เสร็จสิ้นกระบวนการแล้ว ทำให้การ แสดงจะมีความบูรณมากขึ้น โดยมีองค์ประกอบการแสดง ดังนี้

3.1 บทการแสดง

นาฏยประดิษฐ์ ชุต องค์กรคตยสง

- ปี่พาทย์ทำเพลงร้วพานรินทร์ -

- พากย์ -

สมเด็จพระรามาราชา	ประทานสมัญญา
พระยาอินทรนภาพกาจกรรจ	
ทรงมกุฎสามกลีบแพรวพรรณ	สร้อยสนสังวาลวัลย์
ลวดลายงามจรีสรัดนา	
พาหุรัดทองกรนาคา	อำมรงค์ษัตรา
ดอกไม้ทักทูลสมกาย	
ทรงทิพย์ภูษาพรรณราย	ผ้ายกกระหนกกราย
แลลั่นวิจิตรรูจี	

- ร้องเพลงอินทราสา -

ปฏิบัติภารกิจพระจักรา	เจรจาเป็นทูตถือสารศรี
นิมิตทางม้วนเป็นแท่นมณี	นั่งเทียมองค์อสุรีเจ้าลงกา
ทั้งม้วนหางเท่าเทียมกุ่มภกรณ	นั่งจันรรจฟงข้อปริศนา
อีกจำแลงแปลงกายเป็นอีกา	ล้างศาสตราโมกชศักดิ์กุ่มภกรณ
เมื่อครั้งศึกโรมคัลมาประชิด	องค์พระยาแสงอาทิตย์ฤทธิมหันต์
เป็นพิจิตรไพร่กุ่มภกันท์	ไปล่อลวงแวนสุวรรณจากธาตา
ทั้งปลิดชีพเกตราวายปราณ	สังหารปักษ์ล้นยักขา
ขอพานแวนฟ้าพระพรหมา	รับเศียรอสุราอาธรรม

- ร้องเพลงสวาพระจักรินทร์ -

ตำแหน่งหน้าที่ในกองทัพ	ศึกรับรับอินทรชิตเป็นกองขัน
ยกกระบัตร์ในศึกทศกัณฐ์	เกียกกายศึกกำป็นอสุรี
อัตลักษณ์องค์กรคตยสง	ทหารเอกแห่งองค์พระทรงศรี
รามเกียรติ์กำหนดบทกวี	ยอดกระบี่ราชารามาวตาร

- ปี่พาทย์ทำเพลงกบิลอินทรนภาพ -

3.2 โน้ตเพลง

นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรศยง

อาจารย์วัชรกร บุญเพ็ง ประพันธ์เพลง

เพลง รำพานริน

--- ร	--- ม	--- ล	--- ม	--- ล	--- ช	- ล - ทุ	- ติ ร ม
- ร - ม	--- ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	- ม - ม	--- ร	--- ม
--- ล	--- ม	--- ล	--- ช	- ฝ ม ร	- ม - ช	- ชลท ล	--- ท
--- ทั	- ท - ทั	- ท - ทั	- ท - ทั	- ท - ทั	- ร - ม	- ร - ท	- ล - ท
- ล ช ล	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	--- ม	- ม - ม	- ท - ล
--- ล	- ช ช ฝ	- ล - ช	--- ช	--- ช			

เพลง อินทราสา

ท่อน ๑

- ล ล ล	- ท ฝมร	- ร ร ร	- ร - ช	- ล ล ล	- ท ฝมร	--- ม	- ม ม ม
- ติ ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม	--- ร	- ติ ทุ ล	--- ท	- ทุ ทุ ทุ
- ล - ทุ	- ติ ร ม	- ม ม ม	- ช - ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
--- ม	- รั - ท	--- ล	--- ล	- รั - ท	- ล - ช	- ล ช ช	- ช - ช

ท่อน ๒

- ล ล ล	- ท ฝมร	- ร ร ร	- ร - ช	- ล - ท	- ล - ฝ	ฝ ฝ - ม	ม ม - ร
--- ม	- ม - ม	- ล - ช	- ม - ร	- ร - ร	- ม ดทล	--- ทุ	- ทุ ทุ ทุ
- ล - ทุ	- ติ ร ม	- ม ม ม	- ช - ล	- ร - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท
--- ม	- รั - ท	--- ล	--- ล	- รั - ท	- ล - ช	- ล ช ช	- ช - ช

เพลง สวาทพระจักริน

ท่อน ๑

- - ม ล	ท ต ร์ มี่	- มี่ มี่	- มี่ - มี่	- ม ม ม	- ร - ม	ช ร ม ช	- ม - -
ช ม ร ม	- ช - ล	ท ล ช ล	- ท - -	- ร ร์ ร์	- ท - ล	ท ช ล ท	- ล - -
ท ล ช ม	- ช - ล	ท ล ช ม	ช ร - ม	- - ม ล	ท ต ร์ มี่	- มี่ มี่	- มี่ - มี่

ท่อน ๒

- ต ต ต	- ร์ - ต	- - ร์ ต	ท ต - -	ร ต ท ต	- ร์ - มี่	- - ช ม	ร ม - -
ช ม ร ม	- ช - ล	- - ท ล	ช ม - -	ช ม ร ม	- ช - ล	ท ล ช ล	ท ต ร์ มี่
- - - -	- - - มี่	- มี่ มี่	- มี่ - มี่				

เพลง กบิลอินทรรูปภาพ

- ท ท ท	- ต ท ล	- - - ท	- ท ท ท	- - - -	- ต ท ล	- - - ท	- ท ท ท
- ม ม ม	- ฟ ม ร	- - - ม	- ม ม ม	- - - -	- ฟ ม ร	- - - ม	- ม ม ม
- ล - ท	- ต ร ม	- ช - -	ฟ ม ร - ท	- - - ท	- ท - ท	- มี่ - ร์	- ท - ล
- ร์ - ท	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ท	- - - ท	- ท - ท	- มี่ - ร์	- ท - ล
- ท - ร์	- ท - ล	- - - ช	- - - ร				

ร้ว

- ต ท ล	- - - ท	- ท ท ท	- ล - ท	- ต ร ม	- ร - -	- ม - ม	- ม - ม
- ม - ม	- ม - ม	- ฟ ม ร	- - - ม	- ม ม ม	- ร - ช	- ช ล ท	- ร - -
- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล	- ล - ล				

ซัดทำ

- - ช ฟ	- ช ช ช	ท ช ล ท	- ล ล ล	- - ร์ มี่	- ร ร์ ร์	ท ช ล ท	- ล ล ล
- - ช ฟ	- ช ช ช	ท ช ล ท	- ล ล ล	- - ร์ มี่	- ร ร์ ร์	ท ช ล ท	- ล ล ล
- ร - ม	- ร - ท	- ล - ท	- ล ช ล	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช	- ช - ช
- - - ม	- ม - ม	- ท - ล	- - - ล	- ช ช ฟ	- ล - ช	- - - ช	- - - ช

รายชื่อผู้บรรเลง

ปี่ใน	นายธรรมศักดิ์	ศรีขาว	ระนาดเอก	นายครรชน	ยี่งเลิศ
ระนาดทุ้ม	นายวิวรรธน์	ตรีเพชร	ฆ้องวงใหญ่	นายณัฐวัตร	ธรรมเจริญ
ฆ้องวงเล็ก	นายจุลจักร	ไชยจักร	ฉิ่ง	นายณัฐวัฒน์	ทิพย์โชติรัตน์
กรับ	นายณัฐดนัย	ตั้งวงศ์วิโรจน์	ฉาบเล็ก	นายธัญพงศ์	สุขชื่น
ตะโพน	นายอนุพงศ์	สินชนะ	กลองทัด	นายรพีวิทย์	เรืองอยู่
ซำร้อง	นายเตชธรรม	สุทธิปัญญา	พากย์โขน	นายธนกร	ชินประดิษฐ์

3.3 เครื่องแต่งกาย นาฏยประดิษฐ์ องค์กรคตยสง

ภาพที่ 30 เครื่องแต่งกาย นาฏยประดิษฐ์ องค์กรคตยสง
ที่มา : ผู้วิจัย

การออกเป็นเครื่องแต่งกายแบบยืนเครื่องโขน ประกอบด้วย

ศิราภรณ์	1. ศีรษะองคต	2. อุบะดอกไม้ทัด
พัสดราภรณ์	3. เสื่อ	4. สนับเพลา
	5. กรองคอ	6. ผ้านุ่ง
	7. ห้อยหน้า	8. ห้อยข้าง
	9. ปิดก้น	10. หางลิ้ง
	11. รัตสะเอว	
ถนิมพิพาภรณ์	12. พาหุรัด	13. ข้อมือ
	14. ทับทรวง	15. สังวาลย์
	16. เข็มขัด	17. ปะวะหล่ำ
	18. แหวนรอบ	19. แหวน
	20. ข้อเท้า	

มีรายละเอียดดังจะเสนอต่อไปนี้ต่อไป

1. ศีรษะองคต การออกแบบศีรษะ ตามภาพจิตรกรรมฝาผนัง มีสีเขียวตามกายขององคต มีเคราแพะ ยอดมงกุฎสามกลีบ เขียนลายที่หน้าเป็นขนลิง สวมใส่ต่างหู ใส่ตามบทพระราชนิพนธ์ที่ว่า “ทั้งมงกุฎ ภูณทลดอกไม้ทัดสำหรับกษัตริย์รังสรรค์”

ภาพที่ 31 ศีรษะองคต

ที่มา : ผู้วิจัย

2. อุบะดอกไม้ทัด เป็นอุบะดอกไม้ทัดเย็บแบบ ใส่ตามบทพระราชนิพนธ์ที่ว่า “ทั้งมงกุฎ ภูณทลดอกไม้ทัดสำหรับกษัตริย์รังสรรค์”

ภาพที่ 32 อุบะดอกไม้ทัด

ที่มา : ผู้วิจัย

3. เสื้อ ตัวเสื้อเป็นผ้าสีเขียว ปักเป็นลายขลิบด้วยด้ายสีทอง พาดูรัดและข้อมือปักด้วยด้ายเงินสอดทอง
ข้อมือปักเป็นลายเกล็ดพญานาค บทพระราชนิพนธ์ที่ว่า “ทองกรสวมกรเป็นนาคา”

ภาพที่ 33 เสื้อ
ที่มา : ผู้วิจัย

4. สนับเพล่า สีเขียวขลิบทอง ปักลายด้วยด้ายทองสอดเงิน

ภาพที่ 34 สนับเพล่า
ที่มา : ผู้วิจัย

5. กรองคอ สีเหลืองสอดแดงตามจิตรกรรมฝาผนัง ปักด้วยด้ายสีทองสอดเงิน

ภาพที่ 35 กรองคอ

ที่มา : ผู้วิจัย

6. ผ้านุ่ง เป็นผ้าไหมเทียมสีเขียวปักลายทองลายเชิง

ภาพที่ 36 ผ้านุ่ง

ที่มา : ผู้วิจัย

7. ห้อยหน้า สีเขียวขลิบทอง ปักลายด้วยดินทองสอดเงิน ปักลายพิเศษเป็นลายหน้าองค์

ภาพที่ 37 ห้อยหน้า

ที่มา : ผู้วิจัย

8. ห้อยข้าง สีเขียวขลิบทอง ปักลายด้วยดินทองสอดเงิน

ภาพที่ 38 ห้อยข้าง

ที่มา : ผู้วิจัย

9. ปิดกัน สีเขียวขลิบทอง ปักลายด้วยดินทองสอดเงิน

ภาพที่ 39 ปิดกัน

ที่มา : ผู้วิจัย

10. หางลิง สีเขียวผ้าเดียวกับเสื้อและสนับเพลา ปลายมี.....สีทอง

ภาพที่ 40 หางลิง

ที่มา : ผู้วิจัย

11. รัตสะเวย สีเขียวขลิบทอง ปักลายด้วยดิ้นทองสอดเงิน

ภาพที่ 41 รัตสะเวย

ที่มา : ผู้วิจัย

12. พาหุรัต ทำด้วยแผ่นโลหะสีทองรองด้วยผ้ากำมะหยี่สีแดง ออกแบบลายใหม่

ภาพที่ 42 พาหุรัต

ที่มา : ผู้วิจัย

13. ข้อ่มือ ทำด้วยแผ่นโลหะสีทองรองด้วยผ้ากำมะหยี่สีแดง ออกแบบลายใหม่เป็นลายเกล็ดพญานาค บทพระราชนิพนธ์ที่ว่า “ทองกรสมกรเป็นนาคา”

ภาพที่ 43 ข้อ่มือ

ที่มา : ผู้วิจัย

14. ทับทรวง ออกแบบให้เป็นทับทรวงทอง สอดด้วยพลอยสีแดงล้อมรอบ พลอยเขียวเด่นตรงกลาง

ภาพที่ 44 ทับทรวง

ที่มา : ผู้วิจัย

15. สิ้งวาลย์ ออกแบบเป็นลายสร้อยสน (ลายคดกริช) และตามบทพระราชนิพนธ์ ที่ว่า “ควรให้สร้อยสนสิ้งวาลย์” ประดับด้วยดอกสีเขียวยสอดแดง

สร้อยสน น. หมายถึง สร้อยที่ทำเป็นลายคดกริช (มานิต มานิตเจริญ, 2554, น.832)

ภาพที่ 45 สิ้งวาลย์

ที่มา : ผู้วิจัย

16. เข็มขัด เป็นเข็มขัดแบบถักสีทอง หัวเข็มขัดประดับพลอยสีแดงล้อมรอบ พลอยเขียวเด่นตรงกลาง

ภาพที่ 46 เข็มขัด

ที่มา : ผู้วิจัย

17. ปะวะหล่ำ ออกแบบให้เม็ดปะวะหล่ำเขียวสลับทอง เพื่อให้เข้ากับสีขององคต

ภาพที่ 47 ปะวะหล่ำ

ที่มา : ผู้วิจัย

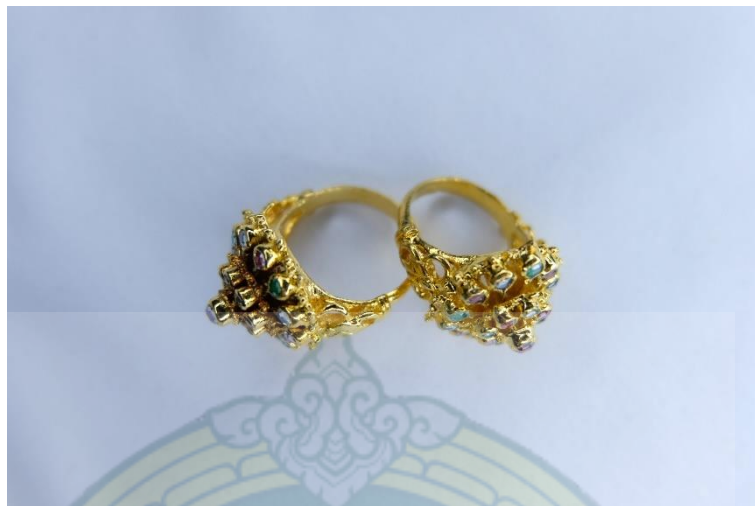
8. แหวนรอบ ขนาดของข้อมือและข้อเท้า

ภาพที่ 48 พาหุรัด

ที่มา : ผู้วิจัย

19. แหวน แหวนสวยงามตามความเหมาะสมของผู้แสดง

ภาพที่ 49 แหวน

ที่มา : ผู้วิจัย

20.ข้อเท้า เป็นข้อเท้าห้าวบัว สีทอง

ภาพที่ 50 รัตสะเอาว

ที่มา : ผู้วิจัย

อุปกรณ์ประกอบการแสดง
พระขรรค์ ปิดทองประดับเพชร

ภาพที่ 51 พระขรรค์
ที่มา : ผู้วิจัย

เครื่องดนตรี ปี่พาทย์เครื่องคู่ ประกอบด้วย

ประกอบด้วยเครื่องดนตรี

1. ปี่ใน แต่เดิมเครื่องเป่าไทยประเภทปี่มักเรียกสั้นๆ ว่า “ปี่” เพราะปี่ที่นำมาจากต่างชาติ ส่วนใหญ่มีชื่อเรียกต่อท้ายขยายความที่มาด้วย เช่น ปี่มอญ ปี่ขวา ส่วนปี่ที่ไทยประดิษฐ์สร้างขึ้นเอง นั้นจะเรียกว่า ปี่ หลังจากมีวงดนตรีขนาดใหญ่ขึ้นปี่ที่เป่าเพียงเลาเดียวก็ดั่งไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีหลายขนาดเช่นเดียวกับการสร้างขลุ่ยหลิบและขลุ่ยอู้นั่นเอง แต่ว่าการสร้างปี่หลายขนาดนั้นสร้างตามระดับเสียงที่เหมาะสมกับวงที่บรรเลงอยู่ จึงทำให้มีการแบ่งประเภทปี่ออกไปให้ชัดเจน โดยเรียกชื่อตามลักษณะของวงนั้นๆ เช่น ปี่ใน ใช้เป่าวงปี่พาทย์ประกอบการแสดงที่บรรเลงภายในอาคาร จำพวก โขนละครและระดับเสียงในของใน (พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์, 2554, น.50)

ภาพที่ 52 ปี่ใน
ที่มา : อักษรเจริญทัศน์

2. ระนาดเอก ระนาดเอกเป็นเครื่องดนตรีที่วิวัฒนาการมาจากกรับ โดยการนำเอากรับที่มีขนาดเล็กบ้าง ใหญ่บ้าง สั้นบ้าง ยาวบ้าง นำมารวมกันเป็นชุด จึงมีระดับเสียงที่แตกต่าง ระนาดเอกนี้นักดนตรีนิยมเรียกกันสั้น ๆ ว่า “ระนาด” เริ่มมีการนำเอาระนาดเอกมาประสมในวงดนตรีในสมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนประกอบของระนาดเอก มีอยู่ด้วยกัน 2 ส่วนใหญ่ คือ รางและผืนระนาด (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2542, น.42)

ภาพที่ 53 ระนาดเอก
ที่มา : อักษรเจริญทัศน์

3. ระนาดทุ้ม เป็นเครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 มีระดับเสียงทุ้มต่ำ ทั้งนี้ เพื่อคู่กับ ระนาดเอกซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงสูง ส่วนที่เป็นรายนั้นจะมีลักษณะที่แตกต่าง จากระนาดเอก กล่าวคือ ขอบของรางระนาดเอกจะขนานกัน ทั้งด้านล่างและด้านบน สำหรับระนาดทุ้มนั้นด้านล่างจะตรง ส่วนด้านบนจะเว้า และประการสำคัญระนาดทุ้มมี 4 เท้า ด้วยรักจึงมีความแก่ ส่วนระนาดเอกมีเท้าเดียว (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2542, น.45)

ภาพที่ 54 ระนาดทุ้ม
ที่มา : อักษรเจริญทัศน์

4. ฆ้องวงใหญ่ เป็นเครื่องดนตรีที่วิวัฒนาการมาจากฆ้องเดี่ยว ฆ้องคู่ และฆ้องราง ลักษณะของฆ้องวงใหญ่ ประกอบด้วย วงฆ้องและลูกฆ้อง วงฆ้องทำด้วยหวายโป่ง 4 อัน ด้านบน 2 อัน และด้านล่าง 2 อัน ขดให้เป็นวงกลมขนานกันไป โดยเว้นที่สำหรับนักดนตรี เข้าไปนั่งบรรเลง ขนาดความใหญ่ของวงจะมีขนาดที่นักดนตรีสามารถนั่งขัดสมาธิได้สบายๆ ฆ้องวงใหญ่ประกอบด้วยลูกฆ้องทั้งหมด 16 ลูก โดยเรียงจากลูกที่มีขนาดใหญ่สุดอยู่ทาง ด้านซ้ายมือของผู้บรรเลง จนกระทั่งถึงลูกเล็กสุดอยู่ทางด้านขวามือของผู้บรรเลง ไม้ตีฆ้อง ทำด้วยหนังนำมาตัดเป็นวงกลมและเจาะตรงกลาง ฆ้องวงหนึ่งใช้ไม้ตี 2 อัน โดยถือข้างละมือ (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2542, น.48)

ภาพที่ 55 ฆ้องวงใหญ่

ที่มา : อักษรเจริญทัศน์

5. ฆ้องวงเล็ก ฆ้องวงเล็ก เป็นเครื่องดนตรีที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ลักษณะโดยทั่วไปกับฆ้องวงใหญ่แต่มีขนาดเล็กกว่าเล็กน้อย มีลูกฆ้องจำนวน 18 ลูก นักดนตรีไทยนิยมเรียก ฆ้องวงเล็กสั้น ๆ ว่า “ฆ้องเล็ก” และเรียกฆ้องวงใหญ่ว่า “ฆ้องใหญ่” (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2542, น.48)

ภาพที่ 56 ฆ้องวงเล็ก

ที่มา : อักษรเจริญทัศน์

6. ตะโพน ในหนังสือเก่าเรียกว่า “สะโพน” มีรูปร่างลักษณะ และวิธีการจิ้งร้อยเชือกคล้าย มฤทิงค์ของอินเดีย มี 2 ชนิดด้วยกัน คือ ตะโพนไทยและ ตะโพนมอญ ตะโพนทั้ง 2 ชนิด มีรูปร่าง ลักษณะที่เหมือนกัน แต่แตกต่างกันตรงที่ตะโพน มอญมีขนาดใหญ่กว่าตะโพนไทย ตะโพนมอญมีความ ยาวประมาณ 70 เซนติเมตร ส่วน ตะโพนไทยยาวประมาณ 50 เซนติเมตร ลักษณะตะโพนเป็นกลอง ชนิดซึ่งหน้า 2 หน้า ตรง กลางป่องเล็กน้อย หน้าทั้ง 2 หน้าจะกว้างประมาณ 22 เซนติเมตร หน้า ตะโพนนิยมทำ ด้วยหนังวัว หนังแกะ รอบๆ หุ่นตะโพนมีหนังที่ใช้สำหรับเร่งเสียงเรียกว่า “หนังเรียด” ทำด้วยหนังวัว และที่หน้ากลองจะทาด้วยรัก เพื่อที่สำหรับติดขี้กลอง การติดขี้กลองตะโพน จะติด น้อยมาก ส่วนมากมักจะติดเฉพาะหน้า “เท่ง” เพราะหน้ามัดเป็นหน้าที่มีเสียงสูง หากติดแล้วจะทำให้ เสียงต่ำลง ส่วนตะโพนมอญนั้นจะติดขี้กลองทั้ง 2 หน้า แต่ละหน้า ติดขี้กลองจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อ ต้องการให้เสียงต่ำเพื่อเหมาะกับการที่จะนำไปบรรเลงร่วมกับ ปี่มอญ ซ้องมอญซึ่งมีระดับเสียงอยู่ใน ลักษณะเดียวกัน (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2542, น.54)

ภาพที่ 57 ซ้องวงเล็ก
ที่มา : อักษรเจริญทัศน์

7. กลองทัด กลองทัด เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบจังหวะ หุ้มด้วยหนังทั้ง 2 หน้า หนังที่ พวงนิยมใช้ ใช้หนังนิ่มใช้หนังวัว หนังควาย ส่วนที่เป็นรูปทรงของกลองเรียกว่า “หุ่น” หุ่นนี้จะ ชุดด้วยไม้ เช่น ไม้มะขามและไม้ก้ามปู เป็นต้น ส่วนที่ใช้เป็นที่สำหรับเร่งเสียงให้ดังเรียกว่า “หมุด” เมื่อ กรับ หมุดจะทำด้วยไม้หรือกระดูก ก่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี กลองทัดที่ใช้บรรเลง บเสภาจะ ร่วมในวงดนตรีไทยมีอยู่เพียงใบเดียว ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ก็ได้มีการนำกลองทัดมาเพิ่มในการบรรเลงร่วมวงจากใบเดียวเป็น 2 ใบ โดยมีชื่อเรียกต่างกัน ว่า “ตัว ผู้” และ “ตัวเมีย” ตัวผู้จะมีเสียงสูง เมื่อตีจะมีเสียงดัง “ตุ้ม” และตัวเมียจะมีเสียงต่ำ เสียงดัง “ต้อม” ในเวลาบรรเลงนักดนตรีจะต้องตี “ซีกกลอง” เพื่อที่จะให้เสียงกลองมีความ นุ่มนวลน่าฟังยิ่งขึ้น ซีก กลองนี้จะติดตรงกลางของหน้ากลองด้านล่างตรงบริเวณจุดดำที่ทา ด้วยรัก ตัวกลองจะตั้งตะแคงขอบ ที่หมอน ด้านที่ติดซีกกลองหมอนจะทำด้วยผ้าพันเป็นวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 7 นิ้ว และมีขาหยั่งสอดติดเป็นตัวยึดกับทุกกลองที่อยู่ติด กับหุ่นกลอง โดยให้หน้ากลองอีกข้างหนึ่งตะแคง ลาดมาทางผู้ตี ไม้ตีจะมี 2 อัน ทำด้วยไม้ไผ่ ข้อต้นและข้อสั้น ยาวประมาณ 50-54 เซนติเมตร (เฉลิม ศักดิ์ พิภูลศรี, 2542, น.53)

ภาพที่ 58 กลองทัด
ที่มา : อักษรเจริญทัศน์

8. ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรีที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณของชาวเอเชีย สำหรับ ประเทศไทยปรากฏพบหลักฐานการนำฉิ่งมาใช้ในการบรรเลงแล้วตั้งแต่ในสมัยสุโขทัย ฉิ่งเป็น เครื่องดนตรีที่ทำด้วยทองเหลืองมีลักษณะคล้าย ๆ กับฝาขนมครก แต่ไม่มีจุกที่จับ วงดนตรี ไทยทุกวงจะต้องใช้ฉิ่งเป็นผู้บรรเลงควบคุมจังหวะ เปรียบเสมือนเป็นวาทยกร (Conductor) เช่นในดนตรีตะวันตกนั่นเอง ฉิ่งทำเสียงได้ 2 เสียง คือ “จิง” และ “ฉิ่ง” เสียง “ฉับ” เป็น เสียงกังวาน เกิดจากการตีแล้วเปิดมือ ส่วน “ฉับ” เกิดจากการตีแล้วปิดมือ จัดเป็นเสียงตีบ (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2542, น.50)

ภาพที่ 59 ฉิ่ง
ที่มา : อักษรเจริญทัศน์

บทที่ 4

นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยคยง

การสร้างสรรค์องค์ประกอบต่างๆ บทประพันธ์ ทำนองเพลง เครื่องแต่งกาย โขน เครื่องประดับ โขน ศีรษะ โขนองคต ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ทั้งหมดครบถ้วนตามกระบวนการแล้ว ลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะนำเสนอ กระบวนท่ารำ นาฏยประดิษฐ์ ชุดองค์กรคตยคยง ดังนี้

4.1 กระบวนท่ารำนาฏยประดิษฐ์ ชุดองค์กรคตยคยง

4.2 วิเคราะห์กระบวนท่ารำนาฏยประดิษฐ์ ชุดองค์กรคตยคยง

4.1 กระบวนท่ารำนาฏยประดิษฐ์ ชุดองค์กรคตยคยง

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำนาฏยประดิษฐ์ ชุดองค์กรคตยคยง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
1		ทำนอง เพลงร่ำพานรินทร์ วิธีปฏิบัติ กระโดดหมุนตัวออกจากเวที ยืน เท้าซ้ายเหยียดตึง น้ำหนักอยู่เท้าขวา กำมือซ้ายตั้งข้อมือขึ้น มือขวาลูบแขนซ้ายลงไป หน้ามองมือซ้าย
2		ทำนอง เพลงร่ำพานรินทร์ วิธีปฏิบัติ ขยับยืนเท้าขวาเหยียดตึง น้ำหนักอยู่เท้าซ้าย กำมือขวาดังข้อมือขึ้น มือซ้ายลูบแขนขวา หน้ามองมือขวา

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
3		ทำนอง เพลงร้วพานรินทร์ วิธีปฏิบัติ หย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยี่ยม ขาขวาหลบเหยี่ยม มือทั้งสองจับตาทิศของทั้งสองข้าง หน้ามองทางซ้าย
4		ทำนอง เพลงร้วพานรินทร์ วิธีปฏิบัติ เฉียงตัวมาด้านหน้า หย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยี่ยม ขา ขวาหลบเหยี่ยม มือขวาเข้าอก มือซ้ายจับปากของศีรษะไขน หน้ามองมาด้านหน้า
5		ทำนอง เพลงร้วพานรินทร์ วิธีปฏิบัติ ยื่น เท้าซ้ายเหยียดตั้ง น้ำหนักอยู่เท้าขวา มือทั้งสองจับไปด้านข้างของยอดส่วนบนมงกุฎสาม กลีบ หน้ามองทางซ้าย
6		ทำนอง เพลงร้วพานรินทร์ วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้ายหลบ เหยี่ยม มือขวาเข้าอก มือซ้ายตั้งวงลิงที่หน้าขา หน้ามองตรง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
7		พากย์ สมเด็จพระรามราชา วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกเท้าขวาแบะเข้ามาด้านหน้า มือทั้งสองทำวงล้อแก้วหงายออกข้างลำตัว หักข้อมือ ทั้งสองข้างลง หน้ามองตรง
8		พากย์ ประทานสมัญญา วิธีปฏิบัติ เฉียงตัวมาด้านหน้า หย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขา ขวาลบเหลี่ยม มือทั้งสองแบมือออกขนานกัน อยู่ระดับหน้า หน้ามองตรง
9		พากย์ พระยาอินทรนภาพ วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาขวา ยกเท้าซ้ายแบะเข้ามาด้านหน้า มือขวาตั้งวงลงไปด้านข้างขวาระดับศีรษะ มือซ้ายจับ เข้าขาตัวระดับอก หน้ามองตรง
10		พากย์ กาจณกรรจ์ วิธีปฏิบัติ ตะลึงตีกแล้วกระโดดลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขาขวาลบเหลี่ยม มือขวาจับข้างลำตัว ระดับหน้าขา มือซ้ายตั้งวงลง ออกด้านข้างซ้ายระดับศีรษะ หน้ามองมือขวา

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
11		(รับตะโพน) วิธีปฏิบัติ ใช้ท่าซ้ำ เป็นการทวนคำตามความหมายของคำที่ปฏิบัติไป
12		พากย์ (เพี้ย) วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ขาขวากระดกไปด้านหลังทางขวา มือซ้ายจีบไปทางซ้ายระดับหน้า มือขวาเข้าอก หน้านามองมือซ้าย
13		พากย์ ทรงมงกุฎ วิธีปฏิบัติ เฉียงตัวมาด้านหน้า หย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขา ขวาหลบเหลี่ยม มือทั้งสองข้างสัมผัสบริเวณปลายยอดมงกุฎสามกลีบ หน้านามองตรง
14		พากย์ สามกลีบ วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหลี่ยม ขาซ้ายหลบ เหลี่ยม มือขวาจีบ มือซ้ายตั้งวงลิงหางย้อมือขึ้น มือทั้งสอง ข้างปลายยอดมงกุฎสามกลีบ หน้านามองตรง เอียงศีรษะทางขวา

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
15		พากย์ แพรพรรณ วิธีปฏิบัติ ขยับลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลื่อม ขาขวาเลเหลื่อม มือซ้ายจับ มือขวาตั้งวงลิงหางไข่มือขึ้น มือทั้งสองข้างปลายยอดมงกุฎสามกลีบ หน้ามองตรง เอียงศีรษะทางซ้าย
16		พากย์ สร้อย วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกขาขวาหนีบน่อง มือขวาจับเข้าหาตัวระดับอก ที่สังวาลย์ มือซ้ายตั้งวงลิงที่หน้าขา หน้ามองทางขวา
17		พากย์ สน วิธีปฏิบัติ ยัดกระทบลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหลื่อม ขาซ้ายเลเหลื่อม มือขวาจับเข้าหาตัวระดับอกที่สังวาลย์ แล้วลูบลงมา มือซ้ายตั้งวงลิงที่หน้าขา หน้ามองตามมือขวา
18		พากย์ สังวาลวัลย์ วิธีปฏิบัติ ขยับลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลื่อม ขาขวาเลเหลื่อม มือซ้ายจับเข้าหาตัวระดับอกที่สังวาลย์ แล้วลูบลงมา มือขวาตั้งวงลิงที่หน้าขา หน้ามองตามมือซ้าย

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
19		พากย์ ลวดลายงามจรัส วิธีปฏิบัติ เก็บชอยเท้า กล่อมตัวเป็นเลขแปด ม้วนมือจีบสลับกัน หน้ามองมือจีบสลับซ้าย-ขวา
20		พากย์ รัตนา วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขาขวาหลบเหลี่ยม มือซ้ายตั้งวงลิงออกด้านข้างระดับศีรษะ มือขวาจีบหงาย ตั้งข้อมือขึ้น งอแขน ข้างลำตัวขวา หน้ามองมือจีบ
21		(รับตะโพน) วิธีปฏิบัติ ใช้ท่าซ้ำ เป็นการทวนคำตามความหมายของคำที่ปฏิบัติไป
22		พากย์ (แพ้ย) วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกขาขวาหนีบน่อง มือซ้ายตั้งวงลิงหงายข้อมือ ระดับเหนือศีรษะ มือขวาตั้งวงลิง ที่หน้าขา หน้ามองทางซ้าย

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
23		พากย์ พายุรัต วิธีปฏิบัติ ยึดกระทบบลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้ายหลบเหยี่ยม มือขวาจับที่ต้นแขนซ้าย มือซ้ายตั้งวงลิงที่หน้าขา หน้ามองทางซ้าย เอียงศีรษะทางขวา
24		พากย์ ทองกร วิธีปฏิบัติ ขยับลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยี่ยม ขาขวาลบเหยี่ยม มือขวากำมือตั้งขึ้นระดับอก มือซ้ายจับข้อมือขวา หน้ามองมือขวา เอียงศีรษะทางซ้าย
25		พากย์ นาคา วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาขวา ยกซ้ายหนีบ่อง มือซ้ายจับเข้าหน้าตัวระดับหน้า มือขวาตั้งวงลิงข้างลำตัว หน้ามองมือซ้าย
26		พากย์ อัมรงค์ วิธีปฏิบัติ เก็บขอยเท้าหมุนรอบตัวไปทางซ้าย มือขวาทำมือล่อแก้ว มือซ้ายเข้าอก หน้ามองตามมือขวา

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
27		พากย์ กษัตรา วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้ายลบบเหยี่ยม มือขวาทำมือล่อแก้วตั้งข้อมือขึ้นไปด้านข้างขวา มือซ้ายแบบมือลงมือขวา หน้ามองมือขวา
28		พากย์ ดอกไม้ทัด วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้ายลบบเหยี่ยม มือขวาจับที่อุบะดอกไม้ทัด แล้วคลายจับออก มือซ้ายเข้าอก หน้ามองตรง เอียงศีรษะทางขวา
29		พากย์ กุณทล วิธีปฏิบัติ ขยับลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยี่ยม ขาขวาลบบเหยี่ยม มือซ้ายชี้คว้ามือที่ต่างหู มือขวาทิ้งวงลิงที่หน้าขา หน้ามองทางขวา เอียงศีรษะทางซ้าย
30		พากย์ (เอื่อน) วิธีปฏิบัติ เก็บชอยเท้า กล่อมตัวเป็นเลขแปด

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
31		พากย์ สมกาย วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขาขวาหลบเหลี่ยม มือซ้ายคล้ายมือชี้ เป็นมือล่อแก้วหงายขึ้นระดับ ศีรษะ มือขวาดั้งวงลิงที่หน้าขา หน้ามองตรง เอียงศีรษะทางขวา
32		(รับตะโพน) วิธีปฏิบัติ ใช้ท่าซ้ำ เป็นการทวนคำตามความหมายของคำที่ปฏิบัติไป
33		พากย์ (เพี้ย) วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกขาขวาหนีบนั่ง มือซ้ายจับระดับเอว มือขวาดั้งวงลิงด้านข้างขวา ระดับศีรษะ หน้ามองาทางซ้าย
34		พากย์ ทรงทิพย์ วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกเท้าขวาแบะเข้ามาด้านหน้า มือซ้ายจับเข้าหาตัวระดับเข่า มือขวาดั้งวงลิงระดับ เข่า หน้ามองมือขวา

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
35		พากย์ ภูเขา วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาขวา ยกเท้าซ้ายแบะเข้ามาด้านหน้า มือทั้งสองวาดนิ้วชี้ออกเป็นวงกลมระดับหัวเข่า หน้ามองมือซ้าย
36		พากย์ พรรณราย วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหลังหย่องขวา ขาขวาเต็มเหลี่ยม ขาซ้าย ลบเหลี่ยม มือทั้งสองลูบผ้านุ่ง หน้ามองตรง เอียงศีรษะขวา
37		พากย์ ผ้ายก วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาขวา ยกเท้าซ้ายแบะเข้ามาด้านหน้า มือทั้งจีบจับผ้านุ่ง หน้ามองตรง
38		พากย์ กระหนกกราย วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกเท้าขวาแบะเข้ามาด้านหน้า มือทั้งจีบจับผ้านุ่ง หน้ามองตรง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
39		พากย์ แลลวันวิจิตร วิธีปฏิบัติ เก็บชอยเท้า กล่อมตัวเป็นเลขแปด มือทั้งจีบจับผ้าถุง หน้ามองตรง
40		พากย์ รุจี วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาขวา ยกขาซ้ายหนีบน่อง มือขวาจีบเข้าหาตัวระดับหน้า มือซ้ายจีบหงายเข้าหา ตัวระดับไหล่ซ้าย หน้ามองมือขวา
41		(รับตะโพน) วิธีปฏิบัติ ใช้ท่าซ้ำ เป็นการทวนคำตามความหมายของคำที่ปฏิบัติไป
42		พากย์ (แพ้ย) วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกขาขวาหนีบน่อง มือซ้ายตั้งวงลิ้งระดับหน้าทางซ้าย มือขวาตั้งวงลิ้ง หงายมือ ข้างลำตัวข้างขวา หน้ามองมือซ้าย

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
43		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ปฏิบัติ วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยียด ขาซ้ายหลบ เหยียด มือขวาเข้าอก มาซ้ายแบบมือหงายลงแขนตั้ง หน้ามองมือซ้าย
44		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ภารกิจ วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ขาขวาใช้ส้นเท้าแตะพื้นเปิดปลายเท้า มือขวาเข้าอก มือซ้ายตั้งวงเล็บระดับหน้าทางซ้าย หน้ามองมือซ้าย
45		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง พระจักรา วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาขวา ยกเท้าซ้ายแบะเข้ามาด้านหน้า มือทั้งสองย่อแกว่งตั้งมือขึ้นข้างลำตัวทั้งสองข้าง หน้ามองตรง
46		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เจริจา วิธีปฏิบัติ ยืดกระทบไปข้างหน้าลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยียด ขาซ้ายหลบเหยียด มือซ้ายเข้าอก มือขวากีบออกจากปาก หน้ามองตรง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
47		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เป็นทูต วิธีปฏิบัติ ยัดตัว ยืน น้ำหนักอยู่ขาขวา มือขวาคล้ายมือจับโบกออกไป มือซ้ายเข้าอก หน้ามองตามมือขวา
48		ทำนอง เพลงอินทราสา วิธีปฏิบัติ ท่าขึ้น หย่องขวา ขาขวาเต็มเหลี่ยม ขาซ้ายหลบเหลี่ยม มือทั้งสองเข้าอก มือขวาอยู่ข้างบน หน้ามองตรง
49		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ถือ วิธีปฏิบัติ กระทบไปข้างซ้ายลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขาขวาหลบเหลี่ยม มือซ้ายกำมือหักเข้าหาตัวระดับหน้า มือขวาเข้าอก หน้ามองมือซ้าย
50		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง สารศรี วิธีปฏิบัติ หย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขาขวาหลบเหลี่ยม มือซ้ายกำมือหักเข้าหาตัวระดับหน้า มือขวากำมือ แล้วทำท่าดึงจากมือซ้ายลงมา หน้ามองมือซ้าย

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
51		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง นิมิตรทาง วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้ายลบบเหยี่ยม มือซ้ายเข้าอก มือขวาแบมือ โยกมือขึ้น
52		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ม้วนเป็น วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหลังหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้ายลบบเหยี่ยม แล้วยืดยุบเก็บหมุนรอบตัวทางขวา มือขวาเข้าอก มือซ้ายซ้อนทางขึ้น หน้ามองตรง
53		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง แทนมณี วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้ายลบบเหยี่ยม มือขวาเข้าอก มือซ้ายซ้อนทางขึ้น หน้ามองทางซ้าย
54		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง นั่งเทียมองค์ วิธีปฏิบัติ กระโดดขึ้นหน้าหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้ายลบบเหยี่ยม มือประสานกัน ท่าพร้อม หน้ามองตรง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
55		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง อสุรี วิธีปฏิบัติ ยืนเท้าขวาเหยียดตึง น้ำหนักอยู่เท้าซ้าย มือขวาเข้าอก มือซ้ายชี้ไปด้านหลัง หน้ามองตรง
56		ทำนอง เพลงอินทราสา วิธีปฏิบัติ เก็บ ซอยเท้า มือขวาจับคว่ำด้านข้างขวาระดับเอว มือซ้ายตั้งวงลิง หงายด้านข้างซ้ายระดับเอว หน้ามองทางขวา
57		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เจ้าลงกา วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาขวา ยกขาซ้ายหนีบนั่ง มือซ้ายตั้งวงลิงตั้งขึ้นระดับไหล่ทางซ้าย มือขวาตั้งวง ลิงหงายมือด้านข้างขวาระดับเหนือศีรษะ หน้ามองมือขวา
58		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ทั้งม้วนหาง วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขาขวาลบ เหลี่ยม มือซ้ายเข้าอก มือซ้ายจับหางขึ้น หน้ามองทางขวา

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
59		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เทาเทียม วิธีปฏิบัติ ยี่ดยุบ เก็บซอຍเท้า กล่อมตัวเป็นเลขแปด มือซ้ายเข้าอก มือซ้ายจับหางขึ้น หน้ามองทางขวา
60		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง กุมภกรรณ วิธีปฏิบัติ ยี่ดกระทบไปด้านหน้าห้อยซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยี่ยม ขาขวาหลบเหยี่ยม มือทั้งสองต้งนิ้วชี้เข้าหากัน ทำยักซ์ หน้ามองตรง
61		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง นั่งจันรรจ์ วิธีปฏิบัติ ยี่ดกระทบไปด้านข้างห้อยซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยี่ยม ขาขวาหลบเหยี่ยม มือซ้ายชี้ที่ปาก มือขวาเข้าอก หน้ามองทางซ้าย
62		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ฟังข้อ วิธีปฏิบัติ ขยับลงห้อยขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้ายหลบเหยี่ยม มือซ้ายเข้าอก มือขวาเกาคาง หน้ามองทางซ้าย

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
63		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ปรีศนา วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหลังหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยียด ขาขวา ลบเหยียด แล้วยืดยุบหมุนตัวทางซ้าย มือซ้ายเข้าอก มือขวาล่อแก้วม้วนมือออก หน้ามองตรง
64		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง อิกจำแลงแปลงกาย วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหลังหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยียด ขาซ้าย ลบเหยียด แล้วยืดยุบหมุนตัวทางขวา มือทั้งสองจีบคว่ำขนานกับลำตัว แล้วค่อยๆ คล ลายมือขึ้น หน้ามองตรง
65		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เป็นอีกา วิธีปฏิบัติ ยืดกระทบลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยียด ขาขวาลบ เหยียด มือทั้งสองแบมือออกขนานกับไหล่ ท่าบิน หน้ามองทางซ้าย
66		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ล้างศา วิธีปฏิบัติ เปลี่ยนเป็นหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยียด ขาซ้ายลบ เหยียด มืออุ้งนัยระดับอก หน้ามองตรง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
67		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ตรา วิธีปฏิบัติ ยกขาขวากระทีบลง มือถูแล้วกระชากออกจากกัน หน้ามองตรง
68		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง โมกษศักดิ์ วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาขวา ยกขาซ้ายหนีบน่อง มือซ้ายตั้งวงลิงที่หน้าขา มือขวากำมือชูขึ้นระดับหน้า หน้ามองมือขวา
69		ทำนอง เพลงอินทราสา วิธีปฏิบัติ เดินเตาะกันแบบยักซ์ หมุนไปทางซ้าย มือทั้งสองกำหลวมๆ ออกด้านข้างลำตัว หน้ามองรอบตัว
70		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง กุมภกรรณ วิธีปฏิบัติ ยัดกระทบ ขาขวาเต็มเหลี่ยม ขาซ้ายเหยียดตึงตั้งข้อ เท้าขึ้น มือทั้งสองตั้งวงลิงหงายมือออกไปด้านข้างระดับ เหนือศีรษะ หน้ามองทางซ้าย

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
71		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เมื่อครั้งศึกโรมคัล วิธีปฏิบัติ ยึดกระทบลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลื่อม ขาขวาหลบเหลื่อม มือซ้ายเข้าอก มือขวากำมือท่าเงื่อ ระดับศีรษะทางขวา หน้ามองทางซ้าย
72		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง มาประชิด วิธีปฏิบัติ กระโดดหมุนตัวทางขวา หันหลัง ลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหลื่อม ขาซ้ายหลบเหลื่อม แล้วหมุนตัว มือทั้งสองแบมือตั้งขึ้นท่าเรียก หน้ามองตามมือซ้าย
73		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง องค์พระยาแสงอาทิตย์ วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกเท้าขวาแบะเข้ามาด้านหน้า มือขวาดั้งวงลิงที่หน้าขา มือซ้ายตั้งวงลิงหงายขึ้น ระดับเหนือศีรษะ หน้ามองตรง
74		ทำนอง เพลงอินทราสา วิธีปฏิบัติ ท่าขึ้น หย่องขวา ขาขวาเต็มเหลื่อม ขาซ้ายหลบเหลื่อม มือขวาดั้งวงลิงที่หน้าขา มือซ้ายตั้งวงลิงหงายขึ้น ระดับเหนือศีรษะ หน้ามองตรง

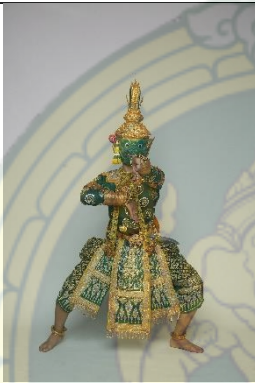
ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
75		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ฤทธิ วิธีปฏิบัติ กระต๊อบขาซ้ายลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขา ขวาหลบเหลี่ยม มือทั้งสองตั้งวงลิง มือขวาอยู่ระดับศีรษะขวา มือซ้าย ระดับอก หน้ามองทางซ้าย
76		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง มหันต์ วิธีปฏิบัติ กระต๊อบขาขวาลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหลี่ยม ขา ซ้ายหลบเหลี่ยม มือทั้งสองตั้งวงลิง มือซ้ายอยู่ระดับศีรษะซ้าย มือขวา ระดับอก หน้ามองทางขวา
77		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เป็นพิจิตรไพร วิธีปฏิบัติ ก้าวเท้าขวาเฉียงลงหลังหย่องขวา ขาขวาเต็มเหลี่ยม ขาซ้ายหลบเหลี่ยม มือซ้ายตั้งวงลิงระดับศีรษะซ้าย มือขวาจับระดับ ชายพก หน้ามองเฉียงทางซ้าย
78		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง กุมภภัณฑ์ วิธีปฏิบัติ เท้าทั้งสองลงวงเต็มเหลี่ยม มือทั้งสองตั้งวงยักษ์ที่หน้าขา หน้ามองตรง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
79		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ไปล่อลวง วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหลังหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยียด ขาขวา ลบเหยียด แล้วยืดยุบหมุนตัวทางซ้าย มือซ้ายเข้าอก มือขวาล่อแก้วม้วนมือออก หน้ามองตรง
80		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง แว่นสุวรรณ วิธีปฏิบัติ ยืดกระทบลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยียด ขาซ้ายลบ เหยียด มือซ้ายเข้าอก มือขวาล่อแก้วตั้งขึ้นระดับหน้า หน้ามองมือขวา
81		ทำนอง เพลงอินทราสา วิธีปฏิบัติ เก็บขอยเท้า กล่อมตัว มือขวาล่อแก้วม้วนมือไปมา มือซ้ายเข้าอก หน้ามองมือขวา
82		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง จากธาดา วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกขาขวาหนีบนั่ง มือทั้งสองล่อแก้ว มือซ้ายหงายข้อมือขึ้นระดับเหนือ ศีรษะ มือขวาตั้งขึ้นระดับอก หน้ามองมือซ้าย

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
83		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ทั้งปลิดชีพ วิธีปฏิบัติ ยัดกระทบลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลื่อม ขาขวาหลบเหลื่อม มือซ้ายเข้าอก มือขวากำมือเงื้อมระดับไหล่ หน้ามองทางซ้าย
84		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เภตตรา วิธีปฏิบัติ ขยับหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลื่อม ขาขวาหลบเหลื่อม มือซ้ายชี้ไปทางซ้ายระดับหน้า มือขวาดึงวงลิงมรา หน้าขา หน้ามองมือซ้าย
85		ทำนอง เพลงอินทราสา วิธีปฏิบัติ ท่าขึ้น หย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลื่อม ขาขวาหลบเหลื่อม มือทั้งสองเข้าอก หน้ามองทางซ้าย
86		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง วายปราณ วิธีปฏิบัติ กระโดดเฉียงลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหลื่อม ขาซ้ายหลบเหลื่อม มือทั้งสองแบออกข้างลำตัว หน้ามองเฉียงขวา

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
87		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง สังหาร วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้ายหลบเหยี่ยม มือขวาจับพระขรรค์เงื้อมือขึ้นระดับศีรษะ มือซ้ายจับที่ชายพก หน้ามองตรง เอียงศีรษะขวา
88		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ปักหลั่น วิธีปฏิบัติ กระโดดลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยี่ยม ขาขวาลบเหยี่ยม มือขวาจับพระขรรค์ตั้งมือขึ้นระดับอก มือซ้ายแบบมือตั้งวงระดับศีรษะ หน้ามองตรง เอียงศีรษะซ้าย
89		ทำนอง เพลงอินทราสา วิธีปฏิบัติ ก้าวเท้าขวาหันทางขวา กระดกเท้าซ้ายไปด้านหลัง มือซ้ายแบตั้งวงขึ้นระดับหน้า มือขวาถือพระขรรค์หงายมือขึ้น หน้ามองมือซ้าย
90		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ยักษา วิธีปฏิบัติ ก้าวเท้าซ้ายลงวาง หย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยี่ยม ขาขวาลบเหยี่ยม มือขวาจับพระขรรค์ท่าฟัน มือซ้ายจับที่ชายพก หน้ามองตรง แล้วหมุนตัวทางขวา เก็บพระขรรค์

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
91		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ขอพานแว่นฟ้า วิธีปฏิบัติ ยึดกระทบลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยียด ขาซ้ายหลบเหยียด มือขวาตั้งวงลิงหงายขึ้นระดับศีรษะ มือซ้ายเข้าอก หน้ามองมือขวา
92		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง พระพรหมา วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกเท้าขวาแบะเข้ามาด้านหน้า มือทั้งสองตั้งวงลิงออกด้านข้างระดับศีรษะ ท่าบัวบาน หน้ามองตรง
93		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง รับเศียรอรุรา วิธีปฏิบัติ ยึดกระทบลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยียด ขาซ้ายหลบเหยียด มือทั้งสองแบมือออกขนานกัน อยู่ระดับหน้า หน้ามองตรง แล้วหมุนตัวไปทางซ้าย
94		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง อาธรรม วิธีปฏิบัติ ซอยเท้าเก็บ มือขวาเข้าอก มือซ้ายเคาะนิ้ว แล้วฟาดนิ้ว หน้ามองตรง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
95		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ตำแหน่งหน้าที่ วิธีปฏิบัติ กระโดดขึ้นหน้าหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้าย ลบเหยี่ยม มือประสานกัน ท่าพร้อม หน้ามองตรง
96		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ในกองทัพ วิธีปฏิบัติ ยัดกระทบลง หย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยี่ยม ขาขวา ลบเหยี่ยม มือขวาเข้าอก มือซ้ายวาดนิ้วออกไป ท่าโยธา
97		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ศีกรับอินทรชิต วิธีปฏิบัติ ยัดกระทบเฉียงลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยี่ยม ขา ขวาลบเหยี่ยม มือซ้ายเข้าตั้งวงลิงที่หน้าขา มือขวากำมือเงี้ยวระดับ ศีรษะ หน้ามองทางซ้าย
98		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง เป็นกองขัน วิธีปฏิบัติ กระทืบพันคว่ำมือ ยืนด้วยขาซ้าย ยกเท้าขวาแบะเข้า มาด้านหน้า มือทั้งสองตั้งวงลิง มือซ้ายอยู่ระดับศีรษะ มือขวาอยู่ ที่หัวเข่า หน้ามองตรง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
99		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ยกกระบัตรในศึก วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกเท้าซ้ายแบะเข้ามาด้านหน้า มือทั้งสองแบบมือออกด้านข้างขนานลำตัว
100		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ทศกัณฐ์ วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกเท้าขวาแบะเข้ามาด้านหน้า มือทั้งสองตั้งวงลิง ขนานลำตัว มือขวาหงายมือ ซ้ายตั้งมือ
101		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง เกียกกายศึกกำปั่น วิธีปฏิบัติ ตะลิกติก หมุนตัวทางขวา แล้วเก็บชอยเท้า มือขวาจับคว่ำ มือซ้ายตั้งวงลิงหงายมือนำด้านข้างซ้าย หน้ามองทางซ้าย
102		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง อสุรี วิธีปฏิบัติ กระโดดเฉียงลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้าย ลบเหยี่ยม มือทั้งสองตั้งวงลิง มือขวาอยู่ที่หน้าขา มือซ้ายอยู่ ระดับศีรษะ หน้ามองตรง

103		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง อัครลักษณ์องคต วิธีปฏิบัติ นั่งลงเฉียงตัว ตั้งขาซ้าย ขาขวากระดกหลัง มือขวาเข้าอก มือซ้ายจีบระดับหน้า หน้ามองมือซ้าย แล้วยกคอ
104		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ยศยง วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกเท้าขวาแบะเข้ามาด้านหน้า มือทั้งสองตั้งวงลิง มือซ้ายหงายมืออยู่ระดับศีรษะ มือขวาอยู่ที่หัวเข่า หน้ามองตรง
105		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ทหารเอกแห่งองค์ วิธีปฏิบัติ ยึดกระทบลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขาขวาหลบเหลี่ยม มือซ้ายตั้งวงลิงหงายมือระดับศีรษะ มือขวาเข้าอก หน้ามองมือซ้าย
106		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง พระทรงศรี วิธีปฏิบัติ กระโดดเฉียงขึ้นหย่องขวา ขาขวาเต็มเหลี่ยม ขาซ้ายหลบเหลี่ยม มือพนมมือลิงที่ข้างศีรษะด้านซ้าย หน้ามองเฉียงขวา

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
107		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง รามเกียรติ์ วิธีปฏิบัติ ยึดกระทบลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้ายหลบเหยี่ยม มือขวาแบมือไว้มีระดับหน้า มือซ้ายเข้าอก หน้ามองทางขวา
108		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง กำหนด วิธีปฏิบัติ ยึดกระทบลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหยี่ยม ขาขวาลบเหยี่ยม มือทั้งสองแบมือประสานกันระดับอก หน้ามองทางซ้าย
109		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง บทกวี วิธีปฏิบัติ ยึดกระทบลงหย่องขวา ขาขวาเต็มเหยี่ยม ขาซ้ายหลบเหยี่ยม มือซ้ายแบหงายมือ มือขวาจับบนมือซ้ายแล้ววาดออกไป หน้ามองตามมือขวา
110		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ยอดกระบี่ราชา วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาขวา ยกขาซ้ายหนีบนั่ง มือขวาเกาคาง มือซ้ายกำมือไว้ที่หลังต้นขา หน้ามองตรง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
111		ทำนอง เพลงสวาทพระจักรินทร์ คำร้อง รามาวตาร วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาซ้าย ยกเท้าขวาแบะเข้ามาด้านหน้า มือทั้งสองล่อแกวออกด้านข้างระดับศีรษะ ท่าบัว บาน หน้ามองตรง
112		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ตะลิกตีก กระโดดเฉียงขึ้นทางซ้าย เต็มเหลี่ยม มือทั้งสองตั้งวงลิง มือขวาอยู่ที่หน้าขา มือซ้ายหงาย ขึ้นระดับเหนือศีรษะ หน้ามองมือซ้าย
113		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ตะลิกตีก กระโดดเฉียงขึ้นทางขวา เต็มเหลี่ยม มือขวาจับแขนตั้งระดับไหล่ มือซ้ายตั้งวงลิงระดับ ศีรษะ หน้ามองมือขวา
114		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ตะลิกตีก กระโดดไปทางซ้าย เต็มเหลี่ยม มือขวาตั้งวงลิงแขนตั้งระดับไหล่ มือซ้ายตั้งวงลิง หงายมือระดับศีรษะ หน้ามองมือซ้าย

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
115		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ตะลึงตึก กระโดดเฉียงลงทางซ้าย เต็มเหลี่ยม มือขวาตั้งวงลิงหงาย งอแขนระดับเอว มือซ้ายตั้งวง ลิงที่หน้าขา หน้ามองเฉียงขวา
116		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ตะลึงตึก กระโดดเฉียงลงทางขวา เต็มเหลี่ยม มือซ้ายตั้งวงลิงหงาย งอแขนระดับเอว มือขวาตั้งวง ลิงที่หน้าขา หน้ามองเฉียงซ้าย
117		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ กระแทบกลับ หย่องขวา ขาขวาเต็มเหลี่ยม ขาซ้ายลบ เหลี่ยม มือขวาเข้าอก มือซ้ายตั้งวงลิงหงายมือระดับศีรษะ หน้ามองด้านหลัง
118		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ทำขึ้น ยืนด้วยขาขวา ยกขาซ้ายหนีบน่อง มือขวาเกาะข้อมือซ้าย หน้ามองด้านหลัง แล้วหมุนตัวทางขวา

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
119		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนภาพ วิธีปฏิบัติ เก็บชอยเท้า มือขวาเกาข้อมือซ้าย หน้ามือทางซ้าย
120		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนภาพ วิธีปฏิบัติ ยัดกระทบลงหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขาวาลบเหลี่ยม มือขวาเข้าอก มือซ้ายจับคว่ำระดับหน้า ท่า 2 หน้ามองทางซ้าย ใช้ตัว 9 จังหวะ
121		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนภาพ วิธีปฏิบัติ เก็บชอยเท้า มือขวาเข้าอก มือซ้ายจับคว่ำระดับหน้า ท่า 2 หน้ามองทางซ้าย
122		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนภาพ วิธีปฏิบัติ ขึ้นหย่องซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขาวาลบเหลี่ยม มือขวาเข้าอก มือซ้ายจับคว่ำระดับหน้า ท่า 2 หน้ามองทางซ้าย

123		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ขึ้นห้อยซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขาขวาหลบเหลี่ยม มือขวาเข้าอก มือซ้ายจับคว่ำระดับหน้า ท่า 2 หน้าเหลียวไปและเหลียวกลับ
124		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ขยับ ห้อยขวา ขาขวาเต็มเหลี่ยม ขาซ้ายหลบเหลี่ยม มือซ้ายตั้งวงลิงหงายขึ้นระดับศีรษะ มือขวาเกาศอก ซ้าย หน้ามองมือซ้าย
125		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ท่าขึ้นห้อยซ้าย ขาซ้ายเต็มเหลี่ยม ขาขวาหลบเหลี่ยม มือทั้งสองตั้งวงลิง มือซ้ายอยู่ที่หน้าขา มือขวาอยู่ ระดับศีรษะ หน้ามองทางซ้าย
126		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ขยับกาจับปากโรง ขาขวาเตะปลายเท้า ขาซ้ายวาง เต็มเท้า กาจับปางโรงไปทางขวา 2 จังหวะ มือขวาเกาเข้า มือซ้ายเกาคาง หน้ามองตรง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
127		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ขยับกาจับปากโรง ขาช้ายแตะปลายเท้า ขาขวาวาง เต็มเท้า กาจับปางโรงไปทางซ้าย 2 จังหวะ มือซ้ายเกาเข้า มือซ้ายเกาท้ายทอย หน้ามองทางซ้าย
128		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ กระโดดชโยก 3 ครั้ง ครั้งที่ 3 กระโดดหย่องซ้าย ขา ซ้ายเต็มเหลี่ยม ขาขวาลบเหลี่ยม มือซ้ายเกาเข้า มือซ้ายเกาท้ายทอย หน้ามองทางซ้าย
129		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ขยับหย่องขวา ขาขวาเต็มเหลี่ยม ขาช้ายลบเหลี่ยม มือซ้ายตั้งวงลิงที่หน้าขา มือขวาเกาไหล่ซ้าย หน้ามองทางซ้าย
130		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูปภาพ วิธีปฏิบัติ ท่าขึ้นหย่องซ้าย ขาช้ายเต็มเหลี่ยม ขาขวาลบเหลี่ยม มือทั้งสองตั้งวงอยู่ที่หน้าขา หน้ามองทางซ้าย

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
131		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนภาพ วิธีปฏิบัติ ยืนด้วยขาขวา ยกขาซ้ายหนีบน่อง มือขวาเกาคาง มือซ้ายกำมือไว้ที่หลังต้นขา หน้ามองตรง
132		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนภาพ วิธีปฏิบัติ กระโดดยืนด้วยขาขวา ยกขาซ้ายหนีบน่อง มือขวาดึงวงลิ้งที่หน้าขา มือซ้ายเข้าอก หน้ามองตรง ยัดกระบวบ แล้วซอยเท้าเก็บ เข้าเวที
จบการแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง		

จากกระบวนท่ารำนาฏยประดิษฐ์ ชุดองค์กรคตยสง จะเห็นได้ว่าการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำนั้น มีเป็น กระบวนท่ารำ 128 ท่า และกระบวนซ้ำท่ารำช่วงทำตะโพน 4 ท่า กระบวนท่ารำ 132 ท่าตามช่วงของการแสดง คือ

ช่วงที่ 1 แสดงถึงการกล่าวถึงเครื่องแต่งกายขององค์กรคต

ช่วงที่ 2 แสดงถึงบทบาทสำคัญขององค์กรคตในเรื่องรามเกียรติ์

ช่วงที่ 3 แสดงถึงกระบวนท่ารำเพลงหน้าพาทย์

มีลำดับการแสดง คือ

1. เพลงร่ำพวนรินทร์ เปิดตัวนักแสดง
2. พากย์ รำใช้บทตามบทพากย์เป็นการชมเครื่องแต่งกาย
3. เพลงอินทราสา รำใช้บทประกอบคำร้องกล่าวถึงบทบาทสำคัญขององค์กรคต
4. เพลงสวาทพระจักรินทร์ รำใช้บทประกอบคำร้องกล่าวถึงบทบาทสำคัญขององค์กรคต
5. เพลงกบิลอินทรนภาพ การรำประกอบเพลงหน้าพาทย์ หน้าทับเพลงเสมอ

4.2 วิเคราะห์กระบวนการทำรำนานาฏยประดิษฐ์ ชุดองคตยศยง

กระบวนการทำรำนานาฏยประดิษฐ์ไทยโชนลิง ประกอบด้วย การรำตีบทตามคำพากย์และคำร้องเพื่อสื่อความหมายและอารมณ์ การรำตามทำนองเพลงในกระบวนการทำรำนานาฏยประดิษฐ์ ซึ่งรูปแบบการทำรำนานาฏยประดิษฐ์สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. กระบวนท่าที่มาจากแม่ท่าโชนลิง
 2. กระบวนท่ารำเบ็ดเตล็ดโชนลิง
 3. กระบวนท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่
- แบ่งตามลักษณะของ ลำดับการแสดง ดังนี้

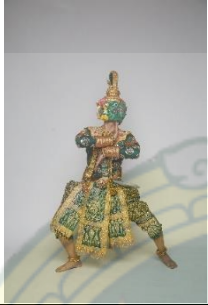
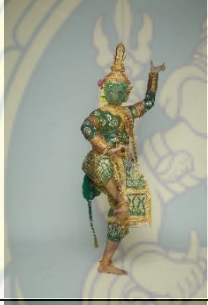
1. เพลงร่ำพวนรินทร์
2. พากย์
3. เพลงอินทราอาสา
4. เพลงสวาทพระจักรินทร์
5. เพลงกบิลอินทรนุภาพ

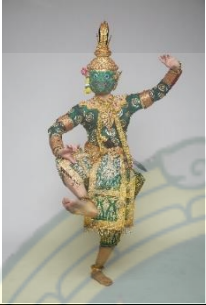
กระบวนท่าที่มาจากแม่ท่าโชนลิง วิโรจน์ อยู่สวัสดิ์ ได้เรียบเรียงไว้ว่า แม่ท่าหรือท่าหลัก ซึ่งนำไปใช้ประกอบในการปฏิบัติท่าทางอื่นๆ บางท่าไม่มีนาฏยศัพท์เรียก เพราะคณาจารย์มิได้บัญญัติชื่อเรียกไว้ บางท่าอาจเป็นนาฏยศัพท์ที่ต้องจดจำและปฏิบัติได้ และมีบางท่าที่มีชื่อเรียกเป็นลำดับที่ เช่น ท่า 1 ท่า 2 ท่า 3 ท่า 4 ท่า 5 นายกรี ตั้งข้อสันนิษฐานว่า เดิมท่าเหล่านี้ไม่มีชื่อกำหนด ต่อมามีการฝึกหัดท่ารำตรวจพล (ออกกราว) ซึ่งเป็นกระบวนท่ารำซ้ำกัน ต่างกันบางท่าซึ่งเป็นท่าหลักที่เรียกกันว่า ท่า 1 ท่า 2 จนถึงท่า 7 ครั้ง ท่าหลักเหล่านี้ซ้ำกันกับแม่ท่าซึ่งไม่มีชื่อกำหนด จึงเรียกชื่อท่าในแม่ท่าตามท่ารำตรวจพลว่า ท่า 1 ท่า 2

เป็นที่ยอมรับกันว่าการฝึกแม่ท่าของโชนลิง ได้กำหนดขั้นตอนไว้ 2 ช่วง คือ “ครั้งแรก” และ “ครั้งท่าหลัง” (กรี วรเศริน, 2555, น.31) มีจำนวน 17 ท่า ดังนี้

ตารางที่ 5 กระบวนท่าที่มาจากแม่ท่าโชนลิง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
1		ทำนอง เพลงร่ำพวนรินทร์

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
2		ทำนอง เพลงอินทราสา
3		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ฟังข้อ
4		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง องค์พระยาแสงอาทิตย์
5		ทำนอง เพลงอินทราสา
6		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ไปล่อลวง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
7		ทำนอง เพลงอินทราสา
8		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง เป็นกองชั้น
9		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ยกกระบัตร์ในศึก
10		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ทศกัณฐ์
11		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง อตลัษณ์องคต

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
12		ทำนอง เพลงสวาทพระจักรินทร์ คำร้อง ยศยง
13		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ
14		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ
15		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ
16		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ

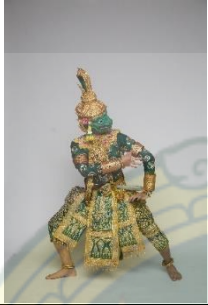
ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
17		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ

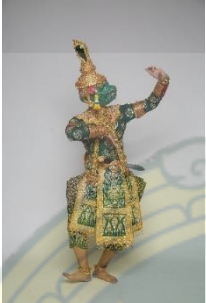
กระบวนท่ารำเบ็ดเตล็ดโขงลิง คือ กระบวนท่ารำที่ไม่ได้อยู่ในกระบวนท่าแม่ท่าโขงลิง แต่อยู่ในการบวบท่ารำในการแสดงโขงลิงอื่นๆ มีจำนวน 71 ท่า ดังนี้

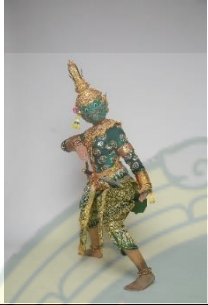
ตารางที่ 6 กระบวนท่ารำเบ็ดเตล็ดโขงลิง

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง วิธีปฏิบัติ
1		ทำนอง เพลงร่ำพานรินทร์
2		ทำนอง เพลงร่ำพานรินทร์
3		ทำนอง เพลงร่ำพานรินทร์

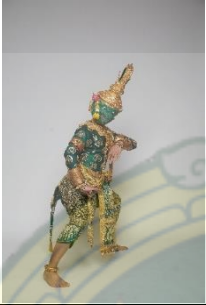
ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
4		พากย์ สมเด็จพระรามราชา
5		พากย์ ประทานสมัญญา
6		พากย์ ทรงมงกุฎ
7		พากย์ สร้อย
8		พากย์ สน

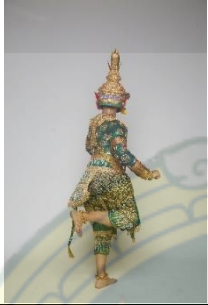
ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
9		พากย์ สังวาลวัลย์
10		พากย์ พาหุรัด
11		พากย์ ทองกร
12		พากย์ รุจี
13		พากย์ (แพ้ย)

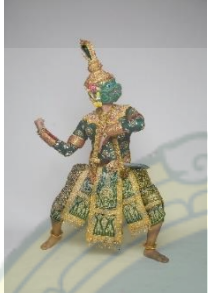
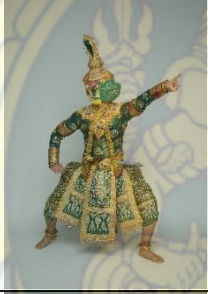
ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
14		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ปฏิบัติ
15		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ภารกิจ
16		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง พระจักรา
17		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เจริจา
18		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เป็นทูต

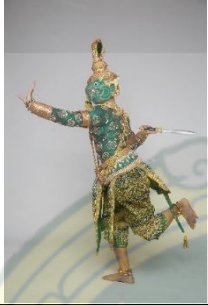
ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
19		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง นิมิตรทาง
20		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ม้วนเป็น
21		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง แท่นมณี
22		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง นั่งเทียมองค์
23		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง อสุรี

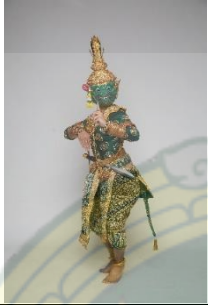
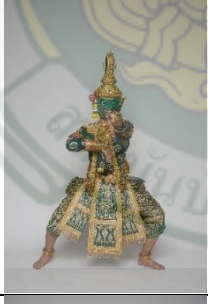
ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
24		ทำนอง เพลงอินทราสา
25		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เจ้าลงกา
26		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ทั้งม้วนหาง
27		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เท้าเทียม
28		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง กุมภกรรณ

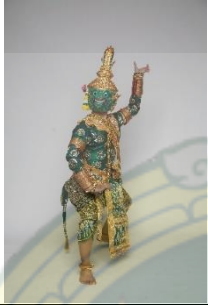
ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
29		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง นั้่งจ่านรร์จ้
30		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ปรีศนา
31		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง อี้กจ่าแลงแปลงกาย
32		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เป็นอี้กา
33		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ล้างศาส

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
34		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ตรา
35		ทำนอง เพลงอินทราสา
36		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง กุมภกรรณ
37		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เมื่อครั้งศึกโรมคัล
38		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง มาประชิด

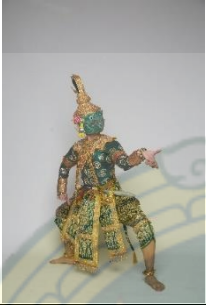
ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
39		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เป็นพิจิตรไพร่
40		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ทั้งปลิดชีพ
41		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง เภตรา
42		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง วายปราณ
43		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง สंहาร

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
44		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ปักหลั่น
45		ทำนอง เพลงอินทราสา
46		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ยักษ์
47		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ขอพานแว่นฟ้า
48		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง พระพรหมา

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
49		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง รับเศียรอรสุรา
50		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง อาธรรม
51		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ตำแหน่งหน้าที่
52		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ในกองทัพ
53		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ศีกรับอินทรีชิต

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
54		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง เกียกกายศึกกำปั่น
55		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง อสุรี
56		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง ทหารเอกแห่งองค์
57		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง พระทรงศรี
58		ทำนอง เพลงสวาพระจักรินทร์ คำร้อง รามเกียรติ์

ลำดับที่	ภาพถ่ายท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
59		ทำนอง เพลงสวาทพระจักรินทร์ คำร้อง กำหนด
60		ทำนอง เพลงสวาทพระจักรินทร์ คำร้อง บทกวี
61		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ
62		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ
63		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ

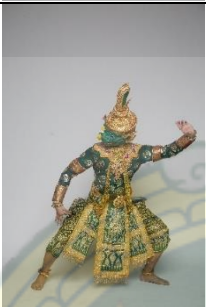
ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
64		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนภาพ
65		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนภาพ
66		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนภาพ
67		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนภาพ
68		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนภาพ

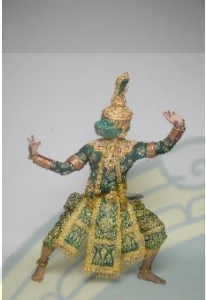
ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
69		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ
70		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ

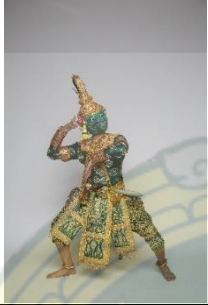
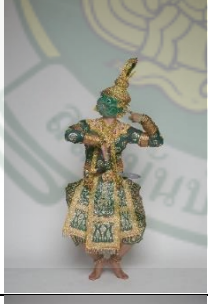
กระบวนท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ คือ กระบวนท่ารำที่ผู้วิจัยสร้างสรรค์กระบวนท่ารำขึ้นใหม่ ภายใต้หลักความเป็นจริงของกระบวนท่ารำโขนลิง โดยผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) ซึ่งไม่ได้อยู่ในกระบวนท่าแม่ท่าโขนลิงและไม่ได้อยู่ในกระบวนท่ารำเบ็ดเตล็ดโขนลิง มี จำนวน 41 ท่า ดังนี้

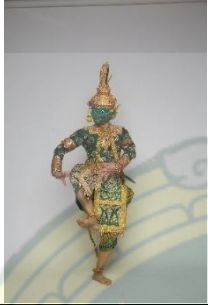
ตารางที่ 7 กระบวนท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
1		ทำนอง เพลงร้วพานรินทร์
2		ทำนอง เพลงร้วพานรินทร์

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
3		พากย์ พระยาอินทรนุภาพ
4		พากย์ กางฉกรรจ์
5		พากย์ (เพี้ย)
6		พากย์ สามกลีบ
7		พากย์ แพรพรรณ

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
8		พากย์ ลวดลายงามจรัส
9		พากย์ รัตนา
10		พากย์ (แพ้ย)
11		พากย์ นาคา
12		พากย์ อัมรงค์

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
13		พากย์ กษัตรา
14		พากย์ ดอกไม้ตัด
15		พากย์ กุณชล
16		พากย์ (เอื่อน)
17		พากย์ สมกาย

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
18		พากย์ (เพี้ย)
19		พากย์ ทรงทิพย์
20		พากย์ ภูษา
21		พากย์ พรรณราย
22		พากย์ ฝ่ายก

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
23		พากย์ กระหนกกราย
24		พากย์ แลล่วนวิจิตร
25		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ถือ
26		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง สารศรี
27		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง โมกขศักดิ์

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
28		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง ฤทธิ
29		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง มหันต์
30		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง กุณภักดิ์
31		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง แว่นสุวรรณ
32		ทำนอง เพลงอินทราสา

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
33		ทำนอง เพลงอินทราสา คำร้อง จากธาดา
34		ทำนอง เพลงสวาทพระจักรินทร์ คำร้อง ยอดกระปี่ราชา
35		ทำนอง เพลงสวาทพระจักรินทร์ คำร้อง รามาวตาร
36		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูป
37		ทำนอง เพลงกบิลอินทรรูป

ลำดับที่	ภาพท่ารำ	ทำนองเพลง/คำพากย์/คำร้อง
38		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ
39		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ
40		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ
41		ทำนอง เพลงกบิลอินทรนุภาพ

จากการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยตยง ได้เกิดการแสดงรำเดี่ยวของโขนลิงชุดใหม่ ขึ้น โดยมีการสร้างสรรค์ใหม่ เช่น เครื่องแต่งกายโขน เครื่องประดับโขน ศิระษะองคต บทการแสดง ทำนองเพลง กระบวนท่ารำที่สร้างสรรค์มีแนวคิดจากพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยโขนลิง ประกอบด้วย กระบวนท่าที่มาจากแม่ท่าโขนลิง จำนวน 17 ท่า กระบวนท่ารำเบ็ดเตล็ดโขนลิง 70 ท่า กระบวนท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ จำนวน 41 ท่า ลักษณะกระบวนท่ารำเป็นการรำตีบทตามคำพากย์และคำร้อง เพื่อสื่อความหมายและอารมณ์ การรำตามทำนองเพลงในกระบวนท่ารำเพลงหน้าพาทย์ จึงเป็นมิติใหม่ของการแสดงรำเดี่ยวของโขนลิง ซึ่งจะเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ชุดอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง นี้ มีวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ เพื่อศึกษาความเป็นมา บุคลิกและบทบาทของคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ เพื่อการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง และถ่ายทอดนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง ซึ่งกระบวนการศึกษามีหลายขั้นตอนดังที่ได้กล่าวไปแล้วตามบทการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุป อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุป

การศึกษาความเป็นมา บุคลิกและบทบาทของคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ พบว่า ความเป็นมาขององค์คต เป็นบุตรของพาลีซึ่งเป็นกษัตริย์ครองเมืองขีดขินขณะนั้น โดยมีพระอินทร์และนางกาลอัจนาเป็นบิดาและมารดาของพาลี ส่วนนางมณโฑเป็นมารดา กายสีเขียว ลักษณะร่างกายสง่างามสมกับเป็นลูกกษัตริย์ มีพระขรรค์เป็นอาวุธประจำกาย องค์คตเกิดในลักษณะที่ประหลาด เมื่อครั้งองค์คตเป็นทารกอยู่ในท้องนางมณโฑได้ 6 เดือน พระฤๅษีองค์ที่ผ่าเอาทารกไปฝากไว้ในท้องแพะ ด้วยเหตุที่ต้องคืนนางมณโฑแก่ทศกัณฐ์ เมื่อครบกำหนด 10 เดือน พระฤๅษีก็ได้แหะท้องแพะนำทารกออกมา และตั้งชื่อให้ว่า องค์คต ตามชื่อของพระฤๅษีองค์ พาลีให้นางดาราละนางสนมพี่เลี้ยงดูแลอย่างดี จนอายุได้ 10 ปี ก็จัดพิธีลงสรเพื่อให้องค์คตให้สะอาดบริสุทธิ์และศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเสริมคลและเป็นการสะเดาะเคราะห์ จึงให้โหรดูฤกษ์ยามดี โหรผู้ใหญ่จึงทูลว่าฤกษ์ดีที่จะลงสร คืออีก 3 วันข้างหน้า เวลา 11 โมง หากพ้นเวลานั้นไปแล้วจะมีเหตุเภทภัย จะมีการต่อสู้ในแม่น้ำ แต่ว่าจับตัวผู้ร้ายได้ เรื่องร้ายจะกลายเป็นดี พระเกียรติยศของพญาพาลีจะปรากฏไปทั้งแผ่นดิน และทศกัณฐ์คิดจะทำร้ายองค์คตในพิธีลงสร จึงแปลงกายเป็นปู่ยักษ์ไปในแม่น้ำหวังทำร้ายองค์คต แต่ถูกเหล่าพลวานรเจอเสียก่อน พาลีจึงลงไปทำการสู้รบกับปู่ยักษ์ พาลีเป็นฝ่ายชนะจึงจับตัวทศกัณฐ์มาให้องค์คตลากเล่นตั้งแต่เช้าถึงเย็นให้กินข้าวเหลือเดนจากนางกำนัล มีละก้อน เป็นเวลา 7 วัน จนร่างกายซูบผอมเป็นการทรมานและประจาน แล้วปล่อยตัวทศกัณฐ์กลับไป

บุคลิกขององค์คต ตั้งแต่กำเนิดองค์คตนั้นมีรูปร่างผิวพรรณดี กายสีเขียวมรกต สมกับเป็นลูกของพาลีกษัตริย์เมืองขีดขินและนางมณโฑองค์คต สวมมงกุฎยอดสามกลีบ ซึ่งในบรรดาลังไม่มีผู้ใดที่สวมมงกุฎยอดสามกลีบ ท่วงทิวอาจ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเก่งกาจ มีสติปัญญาปฏิภาณไวพริบคิดไตร่ตรอง เป็นลิงหนุ่มห้าวหาญ แข็งแรง ว่องไว เป็นผู้ที่มีลักษณะดี มีลักษณะเป็นนักการทูต วาจาองอาจหลักแหลม ผู้มีลักษณะกายเป็นเอกลักษณ์ ผู้ที่มีความรู้ในเวทย์มนต์สามารถนิมิตกายให้โตใหญ่

แปลงกายได้ ม้วนหางเป็นบัลลังก์นั่งได้ จากบุคลิกองคตดังกล่าว จะเห็นได้ว่าองค์มีความสามารถมากมายหลากหลายด้าน

องค์มีบทบาทเป็นทหารเอกของพระรามเคียงคู่กับหนุมาน เป็นน้องชายที่รักกันมาก ทำการรับอาสารับอาวุธศึกสัทธาสูร ล่อลวงกล่อดวงใจทศกัณฐ์ ช่วยสุครีพผู้เป็นน้าจากการเสียทำให้กุมภกรรณ อาสารับราชการด้วยความซื่อสัตย์ จงรักภักดี รบยักรบหักล้าง ฆ่าสี่เสนายักษ์ ฆ่าเพตตรา ฆ่าวายักษ์ แก่ปรีดาของกุมภกรรณ สื่อสารขอนางสีดาคืนจากทศกัณฐ์ เป็นเกียกกาย หัวหน้าแห่งกองเสบียง เป็นยกกระบัตร พนักงานรักษาพระอัยการ เป็นกองขัน กองทหารปืนใหญ่ เสร็จศึกสงคราม ได้รับพระราชทานความดีความชอบพระราชทาน มงกุฎกฤษณาลิล สังวาลแก้วโกมินทร์ ต่างหูดอกไม้ทัดอย่างกษัตริย์ และพระราชทานสมณนามว่า พระยาอินทรมุณีพร อูปราชมืองขีดจีน

ลักษณะเด่นของตัวองค์ มีสีกายเป็นสีเขียว เป็นลิงพญาปากหุบ สวมมงกุฎยอดสามกลีบ เพียงตัวเดียว มีพระขรรค์เป็นอาวุธ มีวาทศิลป์ที่ดี มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดี มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความกล้าหาญ มีสติปัญญาหลักแหลม มีปฏิภาณไหวพริบ แข็งแรง ปราดเปรียว คล่องแคล่วว่องไว รักพี่รักน้อง เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กล้าตัดสินใจ สมกับเป็นชายชาติทหาร จากการศึกษาบทบาทและลักษณะเด่นขององค์ยังเห็นชัดว่า องค์มีบทบาทสำคัญและบุคลิกลักษณะเฉพาะตน

การรำเดี่ยวของโขนลิง สรุปได้ว่า ท่าทางของโขนตัวลิง ในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ต้นแบบคือลิงแสมที่มีความสง่างาม เนื้อหาหลักรับราชการเป็นอุดมการณ์ ความจงรักภักดี การรับใช้ของทหารอย่างชัดเจน กระบวนท่าโขนลิงมีความวิจิตรงดงามตามแบบนาฏยศิลป์โขนลิง นับเป็นภูมิปัญญาของโบราณจารย์ที่คิดประดิษฐ์ สร้างสรรค์ ด้วยความอุสาหะ นาฏยประดิษฐ์ที่ทรงคุณค่า มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง นับว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่าของประเทศไทย การรำเดี่ยวของโขนลิง เป็นการรำอวดฝีมือเฉพาะโขนลิง ที่บ่งบอกถึงความสวยงามเครื่องแต่งกาย ความชื่นชมจากการแปลงกาย การจะไปเกี่ยวพาริสี การบอกถึงประวัติ บทบาทหน้าที่ของตัวละคร รวมไปถึงลักษณะรูปร่าง เชื้อชาติ อาวุธประจำกาย การเดี่ยวโขนลิงปัจจุบันอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และยังมีรำเดี่ยวเพื่อสร้างสรรค์ในภารกิจสำคัญๆ เช่น เพื่อการศึกษา เพื่อการวิจัย เพื่อทำผลงานเลื่อนวิทยฐานะหรือขอตำแหน่งทางวิชาการ การรำเดี่ยวของโขนลิงในปัจจุบันใช้เพลง ดุจฉาย ชมตลาด ลงสรงโทน เป็นหลัก การแสดงรำเดี่ยวของโขนลิง มีทั้งที่อยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอน ใช้เพื่อการศึกษา ใช้เพื่อการวิจัย ใช้เพื่อเป็นผลงานทางวิชาการขอเลื่อนวิทยฐานะ หรือเพื่อใช้ขอตำแหน่งทางวิชาการ การรำเดี่ยวโขนลิงส่วนให้จะใช้เพลงหลักเป็นเพลง ดุจฉาย ชมตลาด ลงสรงโทน ตัวละครโขนลิงที่มีการสร้างสรรค์รำเดี่ยวแล้ว เช่น ชุมนุมดุจฉาย ท้าวมหาชมพูแต่งตัวดุจฉายพาลี พญาไวยวงศาตามหาสุรเดช สุครีพทรงเครื่อง ดุจฉายหนุมานทรงเครื่อง ดุจฉายหนุมานชมสวน ดุจฉายหนุมานชมอุทยาน พระยาอนุชิตทรงเครื่อง ดุจฉายพระยาอนุชิตจักรกฤษณ์พิพรรธพงศา หนุมานลงสรง ดุจฉายนิลพัท ดุจฉายมัจฉานุ ดุจฉายอสุรผัด ดุจฉายบุตรหนุมาน วันยุวิก มัจฉานุ

ทรงเครื่อง เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ตัวละครโขนลิงที่มีความสำคัญอีก 1 ตัว มีตำแหน่งเป็นลิงพญา คือ องคต ซึ่งองค์นี้มีบทบาทสำคัญมากมาย ออกศึกรบอาสาเคียงคู่หนุมนตลอด และได้รับพระราชทานสมญานามว่า พระยาอินทรนุภาพ อุปราชเมืองขีดขิน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจสร้างสรรค์รำเดี่ยวของตัวละครองคต โดยมีแนวคิดที่ประพันธ์บท ประพันธ์ทำนองเพลง ตลอดจนรูปแบบการแสดง เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ศิระษะ ขึ้นใหม่ โดยอิงจากภาพองค์จิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม อีกทั้งกระบวนการรำประดิษฐ์ขึ้นใหม่จากหลักการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยและหลักนาฏยประดิษฐ์

การศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง มีขั้นตอนการดำเนินการจากการศึกษาบุคลิกและบทบาทสำคัญขององคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 และบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 นำข้อมูลมาพิจารณาถึงลักษณะการแต่งกายขององคตที่ปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ หลังจากที่ได้พระราชมพระราขทานความดีความชอบ ปูนบำเหน็จให้องคตเป็นพระยาอินทรนุภาพ กล่าวถึงบทบาทสำคัญขององคต และองค์ในฐานะทหารเอกของพระราม ซึ่งองค์นี้เป็นลิงพญาทาสีเขียว ปากหุบ สวมยอดมงกุฎสามกลีบ ซึ่งในบรรดาลิงไม่มีผู้ใดที่สวมมงกุฎยอดสามกลีบ โดยมีแนวคิดที่ประพันธ์บท ประพันธ์ทำนองเพลง ตลอดจนรูปแบบการแสดง เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ศิระษะ ขึ้นใหม่ โดยอิงจากภาพองค์จิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม สู่การสร้างสรรค์รูปแบบการรำเดี่ยวของโขนลิง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง โดยแบ่งรูปแบบการแสดง ต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 แสดงถึงการกล่าวถึงเครื่องแต่งกายขององคต

ช่วงที่ 2 แสดงถึงบทบาทสำคัญขององคตในเรื่องรามเกียรติ์

ช่วงที่ 3 แสดงถึงกระบวนการรำเพลงหน้าพาทย์

แนวคิดการประพันธ์บท ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบทละคร เรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 และ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 และเข้าปรึกษา อาจารย์เกษม ทองอร่าม ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ ผู้เชี่ยวชาญการจัดทำบทโขน-ละคร และการพากย์โขน เพื่อให้อาจารย์เกษม ทองอร่าม ประพันธ์บทการแสดง

แนวคิดการประพันธ์ทำนองเพลง ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการแสดง เข้าปรึกษา อาจารย์วัชรกร บุญเพ็ง อาจารย์ภาควิชาดุริยางคศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา เพื่อวางแผนแนวทางการประพันธ์ทำนองเพลงใหม่ทั้งหมด จำนวน 4 เพลง ประพันธ์ทำนองเพลงโดย อาจารย์วัชรกร บุญเพ็ง โดยใช้วงปี่พาทย์เครื่องคู่ ประกอบการแสดง

1. เพลงร่ำพานรินทร์ ทำนองเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่จากหลักคิดเค้าโครงเพลงร่ำ โดยใช้จินตนาการให้ดูมีอำนาจ ทรงพลัง ใช้หน้าทับเพลงร่ำ

2. เพลงอินทราสา ทำนองเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่จากหลักคิดเค้าโครงเพลงกระบี่ลีลา จากแนวคิดของอาจารย์ศิลป์ ตรีโมท ที่ท่านได้ประพันธ์ เพลงสิงโต ในการแสดงระบำขลิบ ใช้หน้าทับเพลงลา
3. เพลงสวาทพระจักรินทร ทำนองเพลงประพันธ์ขึ้นใหม่จากจินตนาการของผู้ประพันธ์ โดยนึกถึงความกระชับ คล่องแคล่วของโขนลิง จังหวะจึง กระชับ ดุสง่างาม ใช้หน้าทับเพลงกราวนอก
4. เพลงกบิลอินทราภาพ ประพันธ์ทำนองเพลงขึ้นใหม่จากหลักคิดของเพลงร่ำในบาทสกุณี นำมาเป็นโครงสร้าง ใช้หน้าทับเพลงเสมอ

ชื่อเพลงทั้ง 4 เพลงนี้ อาจารย์เกษม ทองอร่าม ให้ความอนุเคราะห์ประพันธ์ชื่อ

การคัดเลือกนักแสดงนับว่าเป็นส่วนสำคัญของการแสดงมากๆ เพื่อให้การแสดงสมบูรณ์แบบ ตามที่ผู้วิจัยสร้างแนวคิดไว้ ดังนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกนักแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุต องค์กรยศยง ไว้ดังนี้

1. เพศชาย
2. มีรูปร่างสมส่วน ไม่สูงมาก ไม่เตี้ยมาก และไม่ท้วมจนเกินไป มีช่วงคอพอสมควร เพื่อสวมใส่ยอดแล้วจะได้ดูสง่าสวยงาม มีความคล่องแคล่วว่องไว คล่องตัว
3. มีทักษะทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยเฉพาะทักษะโขนลิงเป็นอย่างดี
4. มีปฏิภาณไหวพริบ มีความจำดี สามารถจดจำทำนองเพลงและบทร้องได้เป็นอย่างดี

นาฏยประดิษฐ์ ชุต องค์กรยศยง เป็นการรำเดี่ยวอวดฝีมือของโขนลิง ฉะนั้นผู้แสดงก็จำเป็นต้องมีทักษะฝีมือการรำรำโขนลิงที่สวยงามเป็นอันดับแรก ในการสร้างสรรค์การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุต องค์กรยศยง ครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือก นายณภัทร มาร์ติน เป็นผู้แสดงแบบ เหมาะสม ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

นาฏยประดิษฐ์ ชุต องค์กรยศยง เป็นการสร้างเครื่องแต่งกายโขน เครื่องประดับ ศิระโขน ขึ้นใหม่ อิงตามบทพระราชนิพนธ์ ตามที่ศึกษา และอิงจากภาพวาดองค์ จิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนเครื่องแต่งกายโขน ปรึกษา คุณเพ็ญศิริ โกมลวณะ นาฏศิลป์อาวุโส (พัสดราภรณ์และเครื่องโรง) สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องแต่งกายโขน เพื่อวางแผนออกแบบเครื่องแต่งกายโขน ที่อิงตามบทพระราชนิพนธ์ และภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และลายปักเครื่องโขนที่เกิดขึ้นใหม่

ส่วนเครื่องประดับโขน ปรึกษา คุณณัฐพงษ์ ยลประเวศ เจ้าของกิจการ ต่อบางมด เครื่องประดับ ผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องประดับไทย เพื่อวางแผนออกแบบเครื่องประดับโขน ที่อิงตามบทพระราชนิพนธ์ และภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ส่วนศีรษะโขงองคต ปรีक्षा คุณอภิชาติ เกิดแจ้งเม้ง ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างศีรษะโขง เพื่อวางแผน ออกแบบศีรษะโขงองคต ที่อิงตามบทพระราชนิพนธ์ และภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตน ศาสดา

การสร้างสรรคักระบวนทำรำนานาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง มาจากพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยโขง ลิง ประกอบด้วย การรำตีบทตามคำพากย์และคำร้องเพื่อสื่อความหมายและอารมณ์ การรำตาม ทำนองเพลงในกระบวนทำรำเพลงหน้าพาทย์ ซึ่งรูปแบบทำรำสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. กระบวนทำที่มาจากแม่ท่าโขงลิง จำนวน 17 ท่า
2. กระบวนทำรำเบ็ดเตล็ดโขงลิง จำนวน 70 ท่า
3. กระบวนทำรำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ จำนวน 41 ท่า

การสร้างสรรคัรำนานาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง ได้เกิดการแสดงรำเดี่ยวของโขงลิงชุดใหม่ขึ้น โดยมีการสร้างสรรค์ใหม่ เช่น เครื่องแต่งกายโขง เครื่องประดับโขง ศีรษะองคต บทการแสดง ทำนอง เพลง กระบวนทำรำที่สร้างสรรค์มีแนวคิดจากพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยโขงลิง ประกอบด้วย กระบวนท่า ที่มาจากแม่ท่าโขงลิง จำนวน 17 ท่า กระบวนทำรำเบ็ดเตล็ดโขงลิง 70 ท่า กระบวนทำรำที่ สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ จำนวน 41 ท่า ลักษณะกระบวนทำรำเป็นการรำตีบทตามคำพากย์และคำร้องเพื่อ สื่อความหมายและอารมณ์ การรำตามทำนองเพลงในกระบวนทำรำเพลงหน้าพาทย์ จึงเป็นมิติใหม่ ของการแสดงรำเดี่ยวของโขงลิง ซึ่งจะเป็นแนวทางในการสร้างสรรคัรำนานาฏยประดิษฐ์ชุดอื่นๆ ได้เป็น อย่างดี

นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง ได้เผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชน ดังนี้

1. นำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7 The 7th BPI Presentation of Creative Performing Arts วันที่ 15 ธันวาคม 2566 ณ โรงละครศิลปนาฏ ดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2. เผยแพร่วิดีโอการแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง จากการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ระดับชาติ ผ่านทาง YouTube ช่อง คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ <https://www.youtube.com/watch?v=NP6YwSd27t8>

3. ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขงลิง) นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง ให้แก่นักศึกษาโขงลิงศิลปศึกษา ภาควิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปีการศึกษา 2566 วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2567 ณ ห้อง 405 อาคารคณะศิลปศึกษา

4. งานจตุรมหาสงกรานต์ Songkran รวมของดีศรีมหาบัณฑิต World best festive destination วันที่ 14 เมษายน 2567 ณ Central World

5. ได้รับการบรรจุ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง (พ.ศ. 2567) คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ รหัสวิชา 301-24004 วิชาทักษะนาฏศิลป์ไทย 4 (โขนลิง) 3 (0-6-3)

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาบทบาทขององค์จากรวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ พบว่า องค์มีบทบาทเป็นทหารเอกของพระรามเคียงคู่กับหนุมาน เป็นน้องชายที่รักกันมาก ทำการรับอาสารับอาวุธศึกสหัสสูร ล่อลวงกล่อดวงใจทศกัณฐ์ ช่วยสุครีพผู้เป็นน้าจากการเสียทำให้กุมภกรรณ อาสารับราชการด้วยความซื่อสัตย์ จงรักภักดี รบยักษ์ปักษ์หลั่น ช่าสี่เสนายักษ์ ช่าเพชรรา ช่าวายุักษ์ แก่ปรีศนาของกุมภกรรณ สื่อสารขอนางสีดาคืนจากทศกัณฐ์ เป็นเกียกกาย หัวหน้าแห่งกองเสบียง เป็นยกกระบัตร์พนักงานรักษาพระอัยการ เป็นกองขัน กองทหารปืนใหญ่ เสร็จศึกสงคราม ได้รับพระราชทานความดีความชอบพระราชทาน มงกุฎกนกทนต์ สักวาแลแก้วโกมินทร์ ต่างหู ดอกไม้ทัดอย่างกษัตริย์ และพระราชทานสมญานามว่า พระยาอินทรรูปภาพ อุปราชเมืองขีดขิน ซึ่งสอดคล้องกับ กรณีการไล่กระโทก และคณะ (2561) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง บทบาทองค์ : กรณีศึกษากระบวนทำรำเพลงปักกลอง ผลการศึกษาพบว่า บทบาทองค์ในวรรณกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา พบว่า องค์มีบทบาทฐานะการเป็นทหารที่คอยเชื่อฟังคำสั่งผู้บัญชา บทบาทฐานะการเป็นเพชฌฆาต และบทบาทการเป็นทูต บทบาทองค์ในวรรณกรรมสมัยกรุงธนบุรีไม่ปรากฏบทบาทที่สำคัญขององค์ บทบาทองค์ในวรรณกรรมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พบว่า องค์มีบทบาทฐานะการเป็นทหารที่คอยเชื่อฟังคำสั่งผู้บัญชา เป็นนักรบผู้กล้าหาญ เป็นผู้มีพละกำลัง บทบาทฐานะการเป็นทูต บทบาทฐานะการเป็นเกียกกาย บทบาทฐานะการเป็นยกกระบัตร์ บทบาทฐานะการเป็นอุปราช และบทบาทฐานะการเป็นเพชฌฆาต

การศึกษา การสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง พบว่า การแสดงรำเดี่ยวของโขนลิงชุดใหม่ขึ้น โดยมีการสร้างสรรค์ใหม่ เช่น เครื่องแต่งกายโขน เครื่องประดับโขน ศิระของคต บทการแสดง ทำนองเพลง กระบวนทำรำที่สร้างสรรค์มีแนวคิดจากพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยโขนลิง ประกอบด้วย กระบวนท่าที่มาจากแม่ท่าโขนลิง จำนวน 17 ท่า กระบวนท่ารำเบ็ดเตล็ดโขนลิง 70 ท่า กระบวนท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ จำนวน 41 ท่า ลักษณะกระบวนท่ารำเป็นการรำตีบทตามคำพากย์และคำร้องเพื่อสื่อความหมายและอารมณ์ การรำตามทำนองเพลงในกระบวนท่ารำเพลงหน้าพาทย์ จึงเป็นมิติใหม่ของการแสดงรำเดี่ยวของโขนลิง ซึ่งสอดคล้องกับ โสฬส มงคลประเสริฐ (2564) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทย รำเดี่ยว ชุดอุยฉายพระยาอนุชิตจักรกฤษณ์พิพรรธพงศา ผลการศึกษาพบว่า มีแนวคิดการออกแบบการแสดง การประดิษฐ์ท่ารำจากประสบการณ์การ แสดงของผู้วิจัยและจากการสัมภาษณ์ศิลปินแห่งชาติและผู้เชี่ยวชาญ ประกอบกับแรงบันดาลใจ โดยใช้ หลักการประดิษฐ์กระบวนท่ารำ 2 ประการ ดังนี้ 1.การรำตีบท

ตามคำร้องเพื่อสื่อความหมายและ อารมณ์ 2.การรำตามทำนองเพลงในกระบวนท่ารำเพลงหน้าพาทย์ โดยใช้พื้นฐานท่ารำแม่ท่าลิง ในการประดิษฐ์ท่ารำสำหรับการแสดงชุดนี้ ลักษณะของกระบวนท่ารำจะแสดงถึงความเข้มแข็ง สง่างาม ของพญาลิงที่เป็นกษัตริย์ ซึ่งสื่อความหมายถึงการชื่นชมความวิจิตรงดงามของเมืองนพบุรี โดยใช้ วงปีพาทย์ไม้แข็งบรรเลงประกอบการแสดง ผู้แสดงจะแต่งกายด้วยชุด ยืนเครื่องลิงสีขาวขลิบแดง สวมศีรษะโขนลิงชฎายอดชัย ตามรูปแบบของการแสดงโขน

การศึกษาการรำเดี่ยวของโขนลิง พบว่า การรำอวดฝีมือเฉพาะโขนลิง ที่บ่งบอกถึงความสวยงามเครื่องแต่งกาย ความชื่นชมจากการแปลงกาย การจะไปเกี่ยวพาริสี การบอกถึงประวัติบทบาทหน้าที่ของตัวละคร รวมไปถึงลักษณะรูปร่าง เชื้อชาติ อาวุธประจำกาย การเดี่ยวโขนลิงปัจจุบันอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และยังมีรำเดี่ยวเพื่อสร้างสรรค์ในภารกิจสำคัญๆ เช่น เพื่อการศึกษา เพื่อการวิจัย เพื่อทำผลงานเลื่อนวิทยฐานะ หรือขอตำแหน่งทางวิชาการ การรำเดี่ยวของโขนลิงในปัจจุบันใช้เพลง ฉุยฉาย ชมตลาด ลงสรงโทน เป็นหลัก การแสดงรำเดี่ยวของโขนลิง มีทั้งที่อยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอน ใช้เพื่อการศึกษา ใช้เพื่อการวิจัย ใช้เพื่อเป็นผลงานทางวิชาการขอเลื่อนวิทยฐานะ หรือเพื่อใช้ขอตำแหน่งทางวิชาการ การรำเดี่ยวโขนลิงส่วนใหญ่จะใช้เพลงหลักเป็นเพลง ฉุยฉาย ชมตลาด ลงสรงโทน ตัวละครโขนลิงที่มีการสร้างสรรค์รำเดี่ยวแล้ว เช่น ชุมนุมฉุยฉาย ทำวมาหาชมพูแต่งตัว ฉุยฉายพาลี พญาไวยวงตามหาสุรเดช สุครีพทรงเครื่อง ฉุยฉายหนุมานทรงเครื่อง ฉุยฉายหนุมานชมสวน ฉุยฉายหนุมานชมอุทยาน พระยาอนุชิตทรงเครื่อง ฉุยฉายพระยาอนุชิตจักรกฤษณ์พิพรรธพงศา หนุมานลงสรง ฉุยฉายนิลพัท ฉุยฉายมัจฉาน ฉุยฉายอสุรผัด ฉุยฉายบุตรหนุมาน วันยุวิก มัจฉานุทรงเครื่อง ซึ่ง สอดคล้องกับศิลาพ่อขุนราม (2566) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง แนวคิดการประดิษฐ์รำฉุยฉายของตัวลิง ผลการศึกษาพบว่า การรำเดี่ยวฉุยฉายของตัวลิงเป็นการรำอวดฝีมือ ด้วยเพลงฉุยฉาย เป็นการอวดความงามของเครื่องแต่งกาย การแสดงอารมณ์ความรู้สึกภาคภูมิใจในความงามของเครื่องแต่งกายนั้นๆ หรือการแสดงอารมณ์ความรู้สึกภาคภูมิใจในความงามของการแปลงกายจากตัวละครหนึ่งไปอีกตัวละครหนึ่งได้อย่างสวยงาม หรือแปลงกายได้อย่างแนบเนียน เพื่อที่จะไปเกี่ยวพาริสีตัวละครผู้หญิง เพื่อที่จะไปชื่นชมธรรมชาติ ทั้งอีกรูปแบบที่ปรากฏนั้นเป็นการเล่าเรื่องราวประวัติตัวละครโดยย่อ รวมไปถึงการบอกลักษณะดั่งนั้นๆ ว่ามีลักษณะอย่างไร มีรูปพันธุ์ เชื้อชาติ ผิวกาย อาวุธประจำกาย บทบาทสำคัญของตัวละครนั้นๆ ที่ปรากฏในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. นาฏยประดิษฐ์ ชุดองคตยสง เป็นการแสดงสร้างสรรค์แนวอนุรักษ์ แสดงให้เห็นถึงการรำเดี่ยวอวดฝีมือชุดใหม่ของนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) สามารถนำเผยแพร่เป็นการแสดงเอกเทศ หรือเบิกโรงก่อนการแสดงโขน ชุด องคตยสง ได้

2. ตัวละครโขนลิงยังมีอีกหลายตัว ที่ยังไม่มีมารากฎการรำเดี่ยวขึ้น ผู้สนใจในการศึกษาตัวละครโขนลิงอื่นๆ สามารถนำมาสู่กระบวนการสร้างสรรค์งานนาฏยประดิษฐ์ต่อไปได้ โดยยังคงคำนึงถึงจารีต ธรรมเนียมปฏิบัติของการแสดงนาฏศิลป์ไทยอยู่ เพื่อให้การแสดงโขน มีการ อนุรักษ์ รักษา สืบสาน ต่อยอด พัฒนา และสร้างสรรค์ ให้สมกับที่ จากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) ประกาศให้ การแสดงโขนในประเทศไทย เป็น “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมวลมนุษยชาติ”

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ไกลกระโทก และคณะ. (2561). **บทบาทของคต : กรณีศึกษากระบวนการทำรำเพลงปี่กลอง.** (ศิลปนิพนธ์ปริญญาตรีศึกษาศาสตรบัณฑิต) คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, กรุงเทพมหานคร.
- กาญจนาวิทย์ เทพณรงค์ และคณะ. (2564). **วิจัย นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ระบายอากาศหาภูมิข.** (รายงานวิจัย) ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา
- เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2542). **สังคตินิยมว่าด้วย ดนตรีไทย.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ธีรภัทร์ ทองนิม. (2555). **โขน.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- นาคะประทีป. (2510). **สมญาภิธานรามเกียรติ์.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ แพร่พิทยา.
- พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์. (2554). **ปฐมบทดนตรีไทย.** นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, พระบาทสมเด็จพระ. (2557). **บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม 1.** กรุงเทพมหานคร : นครสาส์น.
- _____. (2557). **บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม 2.** กรุงเทพมหานคร : นครสาส์น.
- _____. (2557). **บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม 3.** กรุงเทพมหานคร : นครสาส์น.
- _____. (2557). **บทละครเรื่องรามเกียรติ์ เล่ม 4.** กรุงเทพมหานคร : นครสาส์น.
- พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. (2544). **บทละครเรื่องรามเกียรติ์.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศิลปบรรณาการ.
- พีรพงศ์ เสนไชย. (2546). **นาฏยประดิษฐ์.** กทม. : ประสานการพิมพ์.
- มานิต มานิตเจริญ. (2554). **พจนานุกรมไทย ฉบับสมบูรณ์-ปรับปรุงใหม่ พิมพ์ครั้งที่ 24.** กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น.
- วิโรจน์ อยู่สวัสดิ์. (2555). **ครูกรี วรเศริน ศิลปินแห่งชาติ.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัด สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ศิลา ผ่องบุรุษ. (2566). **แนวคิดการประดิษฐ์รำฉุยฉายของตัวลิง.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ศิลปมหาบัณฑิต) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, กรุงเทพมหานคร.
- ส่งเสริมวัฒนธรรม,กรม. (2562). **โขน.** กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). **หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

โสฬส มงคลประเสริฐ. (2564). งานวิจัย การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทย รำเดี่ยว ชุดอุยฉาย
พระยานุชิตจักรกฤษณ์พิพรรธพงศา. (บทความวิชาการ) คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

บุคลากร

กิตติพงษ์ ไตรพงษ์. ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย โขนลิง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ผู้ให้สัมภาษณ์)
จตุพร ภัคดี (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2566.
วิโรจน์ อยู่สวัสดิ์. ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย โขนลิง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ผู้ให้สัมภาษณ์)
จตุพร ภัคดี (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2566.
สมชาย ฟ้อนรำดี. ครู วิหะฐานะ ครูเชี่ยวชาญ วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี (ผู้ให้สัมภาษณ์)
จตุพร ภัคดี (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2566.
สุรัตน์ เอี่ยมสอาด. อดีตนาฏศิลป์บัณฑิตพิเศษ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร (ผู้ให้สัมภาษณ์)
จตุพร ภัคดี (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2566.

ภาคผนวก

ก. ปรัชญาอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

ที่ วธ ๐๘๐๔/๔๒๓

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

คณะศิลปศึกษา ๑๑๙/๑๑ หมู่ ๓

ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล

จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๗๐

๒๙ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ ทองนิ่ม

ตามที่ ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภัคดี อาจารย์ประจำภาควิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้รับทุนสนับสนุนให้ดำเนินโครงการวิจัย งบประมาณเงินอุดหนุนเพื่อดำเนินโครงการด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง โดยมีระยะเวลาดำเนินงาน ตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๖ นั้น

ในการนี้ เพื่อให้งานวิจัยสามารถดำเนินการได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย คณะศิลปศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่าน เป็นที่ปรึกษางานวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริลักษณ์ ชลธงธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

สำนักงานเลขานุการคณะศิลปศึกษา

โทร. ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๗ ต่อ ๑๐๒

โทร. ๐ ๘๔ ๑๑๑ ๕๑๒๑ (ผู้ประสานงาน)

โทรสาร. ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๘

ภาพที่ 60

ภาพที่ 61

ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชีรภัทร์ ทองน้อม ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
ที่มา : ผู้วิจัย

ข การจัดทำบทการแสดง

ภาพที่ 62 การจัดทำบท
ที่มา : ผู้วิจัย

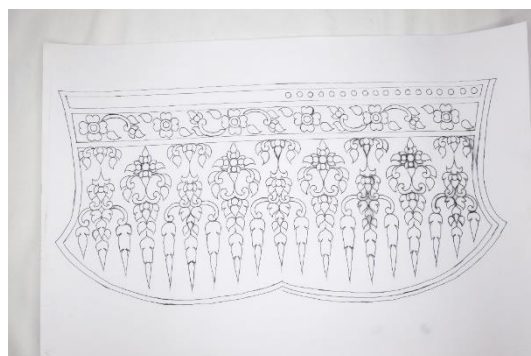

ภาพที่ 63 การจัดทำบท
ที่มา : ผู้วิจัย

ค การจัดทำเครื่องแต่งกาย

ภาพที่ 64 การจัดทำเครื่องแต่งกาย
ที่มา : ผู้วิจัย

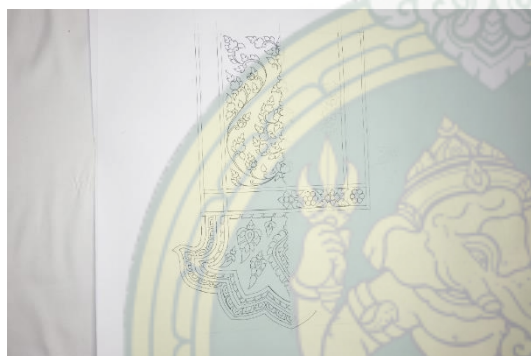
ภาพที่ 65 การออกแบบลายปักชุดองคต
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 66 การออกแบบลายปักชุดองคต
ที่มา : ผู้วิจัย

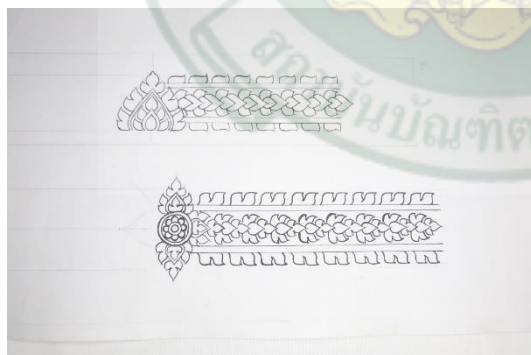
ภาพที่ 67 การออกแบบลายปักชุดองคต
ที่มา : ผู้วิจัย

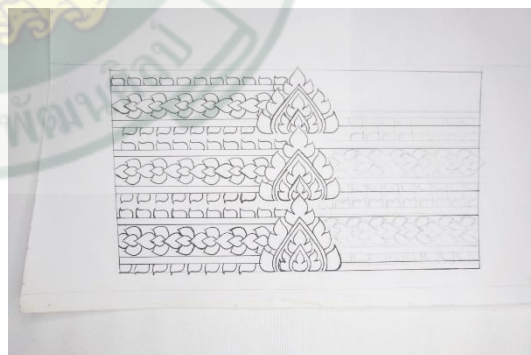
ภาพที่ 68 การออกแบบลายปักชุดองคต
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 69 การออกแบบลายปักชุดองคต
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 70 การออกแบบลายปักชุดองคต
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 71 การออกแบบลายปักชุดองคต
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 72 การออกแบบลายปักชุดองคต
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 73 การออกแบบลายปักชุดองคต
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 74 การออกแบบลายปักชุดองคต
ที่มา : ผู้วิจัย

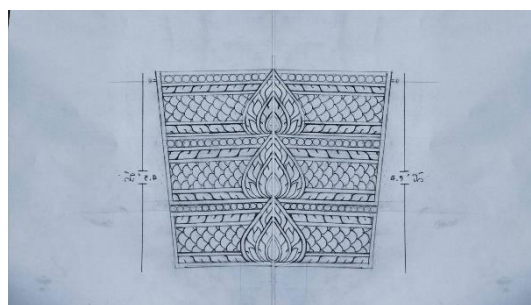

ภาพที่ 75 ส่งมอบเครื่องโขนองคตยศยง
ที่มา : ผู้วิจัย

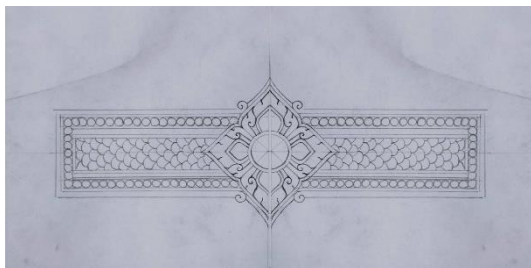
ง การจัดทำเครื่องประดับ

ภาพที่ 76 การออกแบบเครื่องประดับ
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 77 การออกแบบเครื่องประดับ
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 78 การออกแบบเครื่องประดับ
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 79 การออกแบบเครื่องประดับ
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 80 การออกแบบเครื่องประดับ
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 81 การออกแบบเครื่องประดับ
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 82 การออกแบบเครื่องประดับ
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 83 ส่งมอบเครื่องประดับ
ที่มา : ผู้วิจัย

จ การจัดทำศีรษะองคต

ภาพที่ 84 การออกแบบศีรษะองคตยศง

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 85 การออกแบบศีรษะองคตยศง

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 86 การออกแบบศีรษะองคตยศง

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 87 การออกแบบศีรษะองคตยศง

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 88 การออกแบบศีรษะของคตยศยง

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 89 ส่งมอบศีรษะของคตยศยง

ที่มา : ผู้วิจัย

ฉ การบันทึกเสียง

ภาพที่ 90 การบันทึกเสียง

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 91 การบันทึกเสียง

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 92 การบันทึกเสียง

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 93 การบันทึกเสียง

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 94 การบันทึกเสียง
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 95 การบันทึกเสียง
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 99 การบันทึกเสียง
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 97 การบันทึกเสียงและภาพเคลื่อนไหว
ที่มา : ผู้วิจัย

ข การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ภาพที่ 98 สัมภาษณ์ อาจารย์วิโรจน์ อยู่สวัสดิ์
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 99 สัมภาษณ์ อาจารย์สุรัตน์ เอี่ยมสอาด
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 100 สัมภาษณ์ อาจารย์กิตติพงษ์ ไตรพงษ์
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 101 สัมภาษณ์ ดร.สมชาย ฟ้อนรำดี
ที่มา : ผู้วิจัย

ช การประเมินดัชนีความสอดคล้อง

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คณะศิลปศึกษา โทร ๐๒-๔๐๔-๒๙๙๗ ต่อ ๑๒๐ โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๘

ที่ วธ ๐๘๐๔/๑๐๕๑

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมพ์ภัทร ถมั่งรักษ์สัตว์

ตามหนังสือสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ วธ ๐๘๐๔/๘๑๘๕ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ได้นำส่งสัญญารับทุนงานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้แก่ผู้รับทุนวิจัย ตามประกาศสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เรื่อง ผู้ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๕ จำนวน ๒๖ เรื่อง นั้น

ในการนี้ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภักดี ตำแหน่ง อาจารย์ นาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) สังกัดคณะศิลปศึกษา ได้รับทุนวิจัยตามประกาศสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ดังกล่าว เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรดอย ได้สร้างเครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินผลงาน เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (เอกสารแนบ)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณารับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จะเป็นพระคุณยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ นิลทองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการวิจัยสร้างสรรค์

เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุดองคตยศยง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภัคดี

คำชี้แจง โปรดพิจารณาและประเมินตามความคิดเห็นของท่านต่อข้อความ และกรุณาทำเครื่องหมาย ✓

ลงใน ☐ ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อความ	ความคิดเห็น			หมายเหตุ
	1	0	-1	
1.ความเป็นมาขององคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างไร	/			
2.บุคลิกองคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างไร	/			
3.บทบาทของคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างไร	/			
4.ลักษณะเด่นของตัวองคตเป็นอย่างไร	/			
5.แนวคิดในการสร้างสรรค์รำเดี่ยวของโขนลิงเป็นอย่างไร	/			
6.องค์ประกอบของการสร้างสรรค์รำเดี่ยวของโขนลิงมีอะไรบ้าง	/			
7.ความเหมาะสมและโอกาสสำหรับการรำเดี่ยวโขนลิง	/			

ลงชื่อ

พล นว

ผู้ประเมิน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พินณภัทร์ ถมังรักษ์สัตว์)

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์เกี่ยวกับแนวทางการวิจัยสร้างสรรค์

เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุดองคตยศยง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจิตพร ภักดี

คำชี้แจง โปรดพิจารณาและประเมินตามความคิดเห็นของท่านต่อข้อคำถาม และกรุณาทำเครื่องหมาย ✓

ลงใน ☐ ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น			หมายเหตุ
	1	0	-1	
1.แนวคิดการสร้างสร้งงานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์	/			
2.รูปแบบผลงานมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	/			
3.การออกแบบเครื่องแต่งกายมีความเหมาะสมกับการแสดง	/			
4.คำพากย์มีความเหมาะสมกับการแสดง	/			
5.บทร้องมีความเหมาะสมกับการแสดง	/			
6.การสร้างสร้งทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับการแสดง	/			
7.การออกแบบกระบวนท่ารำมีความเหมาะสมกับการแสดง	/			
8.ความงดงามของกระบวนท่ารำ	/			
9.ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนท่ารำได้เหมาะสมกับการแสดง	/			
10.ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	/			
11.ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง มีความสมบูรณ์	/			
12.การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่เกี่ยวกับการรำเดี่ยวอวตฝีมือของโขนลิงได้	/			

ลงชื่อ

ฟม ฟม

ผู้ประเมิน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมพ์ภัทร ถมังรักษ์สัตว์)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คณะศิลปศึกษา โทร ๐๒-๔๐๔-๒๔๔๗ ต่อ ๑๒๐ โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๔๔๘
ที่ วธ ๐๘๐๔/๑๐๕๑ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ วงศ์วิเชียร

ตามหนังสือสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ วธ ๐๘๐๔/๘๑๘๕ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ได้นำส่งสัญญาจ้างงานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้แก่ผู้รับทุนวิจัย ตามประกาศสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เรื่อง ผู้ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๕ จำนวน ๒๖ เรื่อง นั้น

ในการนี้ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภักดี ตำแหน่ง อาจารย์ นาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) สังกัดคณะศิลปศึกษา ได้รับทุนวิจัยตามประกาศสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ดังกล่าว เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง ได้สร้างเครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินผลงาน เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (เอกสารดังแนบ)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณารับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
จะเป็นพระคุณยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ นลองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการวิจัยสร้างสรรค์

เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุดองคตยศยง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภักดี

คำชี้แจง โปรดพิจารณาและประเมินตามความคิดเห็นของท่านต่อข้อความ และกรุณาทำเครื่องหมาย ✓

ลงใน ☐ ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อความ	ความคิดเห็น			หมายเหตุ
	1	0	-1	
1.ความเป็นมาขององคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างไร	/			
2.บุคลิกลักษณะขององคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างไร	/			
3.บทบาทขององคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างไร	/			
4.ลักษณะเด่นขององคตเป็นอย่างไร	/			
5.แนวคิดในการสร้างสรรค์ลำเตี๋ยของโขนลิงเป็นอย่างไร	/			
6.องค์ประกอบของการสร้างสรรค์ลำเตี๋ยของโขนลิงมีอะไรบ้าง	/			
7.ความเหมาะสมและโอกาสสำหรับการรำลำเตี๋ยโขนลิงเป็นอย่างไร	/			

ลงชื่อ ผู้ประเมิน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูริ วงศ์วิเชียร)

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์เกี่ยวกับแนวทางการวิจัยสร้างสรรค์

เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุดองคตยศยง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจิตพร ภักดี

คำชี้แจง โปรดพิจารณาและประเมินตามความคิดเห็นของท่านต่อข้อคำถาม และกรุณาทำเครื่องหมาย ✓

ลงใน ☐ ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น			หมายเหตุ
	1	0	-1	
1.แนวคิดการสร้างสร้งงานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์		/		ผู้ชม จากบทแนวคิดหรือรู้หรือไม่?
2.รูปแบบผลงานมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	/			
3.การออกแบบเครื่องแต่งกายมีความเหมาะสมกับการแสดง	/			
4.คำพากย์มีความเหมาะสมกับการแสดง	/			
5.บทร้องมีความเหมาะสมกับการแสดง	/			
6.การสร้างสร้งทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับการแสดง	/			
7.การออกแบบกระบวนท่ารำมีความเหมาะสมกับการแสดง	/			
8.ความงดงามของกระบวนท่ารำ	/			ในท่ารำมีความงดงาม
9.ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนท่ารำได้เหมาะสมกับการแสดง	/			
10.ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	/			
11.ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง มีความสมบูรณ์	/			
12.การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่เกี่ยวกับการรำเดี่ยวอาวตฝีมือของโขนลิงได้	/			

ลงชื่อ

ผู้ประเมิน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ วงศ์วิเชียร)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คณะศิลปศึกษา โทร ๐๒-๔๐๔-๒๔๔๗ ต่อ ๑๒๐ โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๔๔๘

ที่ วธ ๐๘๐๔/๑๐๕๑

วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรนรรฏ อัญญะโพธิ์

ตามหนังสือสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ วธ ๐๘๐๔/๘๑๘๕ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ได้นำส่งสัญญารับทุนงานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้แก่ผู้รับทุนวิจัย ตามประกาศสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เรื่อง ผู้ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๕ จำนวน ๒๖ เรื่อง นั้น

ในการนี้ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภักดี ตำแหน่ง อาจารย์ นาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) สังกัดคณะศิลปศึกษา ได้รับทุนวิจัยตามประกาศสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ดังกล่าว เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ดยศยง ได้สร้างเครื่องมือ วิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินผลงาน เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (เอกสารดังแนบ)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณารับเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
จะเป็นพระคุณยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ ฉลองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการวิจัยสร้างสรรค์

เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุดองคตยศยง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภัคดี

คำชี้แจง โปรดพิจารณาและประเมินตามความคิดเห็นของท่านต่อข้อคำถาม และกรุณาทำเครื่องหมาย ✓

ลงใน ☐ ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น			หมายเหตุ
	1	0	-1	
1.ความเป็นมาขององคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างไร	✓			
2.บุคลิกองคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างไร	✓			
3.บทบาทของคตในวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างไร	✓			
4.ลักษณะเด่นของตัวองคตเป็นอย่างไร	✓			
5.แนวคิดในการสร้างสรรค์ลำเตี๋ยของโขนลิงเป็นอย่างไร	✓			
6.องค์ประกอบของการสร้างสรรค์ลำเตี๋ยของโขนลิงมีอะไรบ้าง	✓			
7.ความเหมาะสมและโอกาสสำหรับการลำเตี๋ยโขนลิง	✓			

ลงชื่อ

2/mr อัง

ผู้ประเมิน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรนรรฏ อัญญะโพธิ์)

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์เกี่ยวกับแนวทางการวิจัยสร้างสรรค์

เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุดองคตยสง
หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภักดี

คำชี้แจง โปรดพิจารณาและประเมินตามความคิดเห็นของท่านต่อข้อคำถาม และกรุณาทำเครื่องหมาย ✓

ลงใน ☐ ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น			หมายเหตุ
	1	0	-1	
1.แนวคิดการสร้างสร้งงานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์	✓			
2.รูปแบบผลงานมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	✓			
3.การออกแบบเครื่องแต่งกายมีความเหมาะสมกับการแสดง	✓			
4.คำพากย์มีเหมาะสมกับการแสดง	✓			
5.บทร้องมีเหมาะสมกับการแสดง	✓			
6.การสร้างสร้งทำนองเพลงมีเหมาะสมกับการแสดง	✓			
7.การออกแบบกระบวนท่ารำมีความเหมาะสมกับการแสดง	✓			
8.ความงดงามของกระบวนท่ารำ	✓			
9.ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนท่ารำได้เหมาะสมกับการแสดง	✓			
10.ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	✓			
11.ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยสง มีความสมบูรณ์	✓			
12.การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยสง นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่เกี่ยวกับการรำเดี่ยวอวดฝีมือของโขนลิงได้	✓			

ลงชื่อ

Umta Wan

ผู้ประเมิน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรณรรฐ อัญญะโพธิ์)

ณ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คณะศิลปศึกษา โทร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๗ ต่อ ๑๒๐ โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๘
ที่ วร ๐๘๐๔/๑๐๘๐ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยตยง

เรียน นายประเมษฐ์ บุญยะชัย (ศิลปินแห่งชาติ)

ด้วย ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยตยง นั้น

ในการนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยตยง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในวันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้อง ๒๐๓ ชั้น ๒ อาคารคณะศิลปศึกษา โดยมี ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔ - ๑๑๑๕๑๒๑ เป็นผู้ประสานงานดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ ชุลองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คณะศิลปศึกษา โทร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๗ ต่อ ๑๒๐ โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๘
ที่ วธ ๐๘๐๔/๑๐๘๐ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยศยง

เรียน นายไพฑูรย์ เข้มแข็ง (ศิลปินแห่งชาติ)

ด้วย ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยศยง นั้น

ในการนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยศยง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในวันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้อง ๒๐๓ ชั้น ๒ อาคารคณะศิลปศึกษา โดยมี ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔ - ๑๑๑๕๑๒๑ เป็นผู้ประสานงานดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ นลองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คณะศิลปศึกษา โทร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๗ ต่อ ๑๒๐ โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๘
ที่ วธ ๐๘๐๔/๑๐๘๐ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรดอยตุง

เรียน นายวิโรจน์ อยู่สวัสดิ์ (ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย)

ด้วย ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรดอยตุง นั้น

ในการนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรดอยตุง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในวันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้อง ๒๐๓ ชั้น ๒ อาคารคณะศิลปศึกษา โดยมี ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔ - ๑๑๑๕๑๒๑ เป็นผู้ประสานงานดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ นิลทองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คณะศิลปศึกษา โทร ๐ ๒๔๐๘ ๒๔๔๗ ต่อ ๑๒๐ โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๔๔๘
ที่ วธ ๐๘๐๔/๑๐๘๐ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง

เรียน ดร.นิวัฒน์ สุขประเสริฐ (ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย)

ด้วย ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง นั้น

ในการนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในวันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้อง ๒๐๓ ชั้น ๒ อาคารคณะศิลปศึกษา โดยมี ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔ - ๑๑๑๕๑๒๑ เป็นผู้ประสานงานดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ ชูลองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คณะศิลปศึกษา โทร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๗ ต่อ ๑๒๐ โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๘
ที่ วธ ๐๘๐๔/๑๐๘๐ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยศยง

เรียน นายเกษม ทองอร่าม (ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย)

ด้วย ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยศยง นั้น

ในการนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยศยง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในวันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้อง ๒๐๓ ชั้น ๒ อาคารคณะศิลปศึกษา โดยมี ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔ - ๑๑๑๕๑๒๑ เป็นผู้ประสานงานดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ ชลธงธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คณะศิลปศึกษา โทร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๗ ต่อ ๑๒๐ โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๘
ที่ วธ ๐๘๐๔/๑๐๘๐ วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรดอยคยง

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อธิภัทร ทองนิม

ด้วย ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรดอยคยง นั้น

ในการนี้ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรดอยคยง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในวันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้อง ๒๐๓ ชั้น ๒ อาคารคณะศิลปศึกษา โดยมี ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔ - ๑๑๑๕๑๒๑ เป็นผู้ประสานงานดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ อดุลธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

ที่ วธ ๐๘๐๑/๕๕๒๐

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
คณะศิลปศึกษา ๑๑๙/๑๑
หมู่ ๓ ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๗๐

๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยคยง
เรียน นายสุรัตน์ เอี่ยมสะอาด

ด้วย ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยคยง นั้น

ในการนี้ คณะศิลปศึกษาได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยคยง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในวันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้อง ๒๐๓ ชั้น ๒ อาคารคณะศิลปศึกษา โดยมี ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี เป็นผู้ประสานงานดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริลักษณ์ ฉลองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

สำนักงานเลขานุการคณะศิลปศึกษา

โทร. ๐ ๒๔๐๘ ๒๔๔๗ ต่อ ๑๒๐

โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๔๔๘

ที่ วธ ๐๘๐๑/๕๕๒๐

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
คณะศิลปศึกษา ๑๑๙/๑๑
หมู่ ๓ ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๓๐

๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยคยง
เรียน นายจำลอง ม่วงท้วม

ด้วย ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยคยง นั้น

ในการนี้ คณะศิลปศึกษาได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านดนตรีเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยคยง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในวันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้อง ๒๐๓ ชั้น ๒ อาคารคณะศิลปศึกษา โดยมี ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี เป็นผู้ประสานงานดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริลักษณ์ ฉลองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

สำนักงานเลขานุการคณะศิลปศึกษา

โทร. ๐ ๒๔๐๘ ๒๔๔๗ ต่อ ๑๒๐

โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๔๔๘

ที่ วธ ๐๘๐๑/๕๕๒๐

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
คณะศิลปศึกษา ๑๑๙/๑๑
หมู่ ๓ ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๗๐

๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง
เรียน นายขรรค์ชัย หอมจันทร์

ด้วย ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง นั้น

ในการนี้ คณะศิลปศึกษาได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพผลงานการแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในวันศุกร์ที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๓.๓๐ น. ณ ห้อง ๒๐๓ ชั้น ๒ อาคารคณะศิลปศึกษา โดยมี ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี เป็นผู้ประสานงานดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริลักษณ์ ชลธงธรรม)

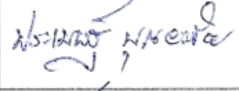
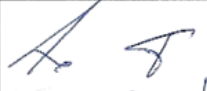
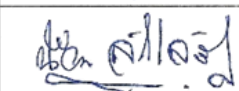
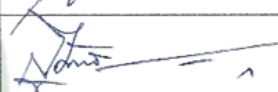
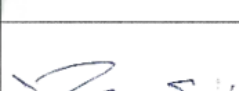
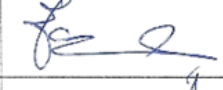
คณบดีคณะศิลปศึกษา

สำนักงานเลขานุการคณะศิลปศึกษา

โทร. ๐ ๒๔๐๘ ๒๔๔๗ ต่อ ๑๒๐

โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๔๔๘

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสัมมนากลุ่มย่อย
ผลงานสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง
หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภัคดี
7 ธันวาคม 2566 ณ ห้อง 203 อาคารคณะศิลปศึกษา

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
1	นายประเมษฐ์ บุณยะชัย (ศิลปินแห่งชาติ)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
2	นายไพฑูรย์ เข้มแข็ง (ศิลปินแห่งชาติ)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
3	นายวิโรจน์ อยู่สวัสดิ์ (ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
4	ดร.นิวัฒน์ สุขประเสริฐ (ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
5	นายเกษม ทองอร่าม (ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
6	นายสุรัตน์ เอี่ยมสะอาด (อดีตนาฏศิลป์บัณฑิตพิเศษ)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
7	นายจำลอง ม่วงท้วม (อดีตดุริยางคศิลป์อาวุโส)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
8	นายขรรค์ชัย หอมจันทร์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
9	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ ทองนิม (ที่ปรึกษาโครงการวิจัย)	ผู้ทรงคุณวุฒิ	
10	ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภัคดี	ผู้วิจัย	

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภักดี

รายละเอียดโครงการ การแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยง เป็นการนำความสำคัญ
ขององค์ในเรื่องราวเกียรติ มารวบรวมรังสรรค์และร้อยเรียงกระบวนการทำซ้ำขึ้นใหม่ เพื่อเกิดเป็นกลวิธี
การรำเดี่ยวอวตฝีมือของโชนลิงในเชิงนาฏศิลป์สร้างสรรค์แนวอนุรักษ์

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 ปรับปรุง
1	แนวคิดการสร้างสรรคงานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์		✓			
2	รูปแบบการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ		✓			
3	การออกแบบเครื่องแต่งกายมีการสร้างสรรค์ได้ความ เหมาะสมกับการแสดง		✓			
4	คำพากย์มีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง		✓			
5	บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง		✓			
6	การสร้างสรรคทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับรูปแบบ การแสดง	✓				
7	การออกแบบกระบวนการทำรำมีความเหมาะสมกับบุคลิก ลีลา บทบาทของตัวละคร		✓			
8	กระบวนการทำรำในการแสดงมีความงดงาม		✓			
9	ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนการทำรำได้เหมาะสม กับการแสดง		✓			
10	ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	✓				
11	ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยง มีความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพของแนวคิด		✓			
12	การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยง นี้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่ เกี่ยวกับการรำเดี่ยวอวตฝีมือของโชนลิงได้		✓			

ประเมษฐ์ บุณยะชัย
(นายประเมษฐ์ บุณยะชัย)
ผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะ.....

1. เอกสาร/แบบฟอร์มที่รับๆ ของสำนักงานนั้นๆ ควรทำให้ง่ายต่อการใช้งาน
ในรายละเอียดดังนี้ :

1.1. ความยาวของตัวอักษร

1.2. ลักษณะของตัวอักษร เช่น สี ขนาด พิกัด ฯลฯ

1.3. องค์ประกอบของเอกสารที่รับๆ ได้หรือไม่

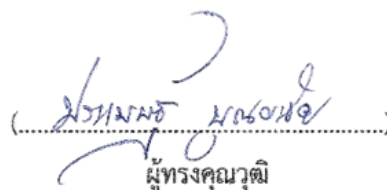
2. ความสอดคล้องกันของแบบฟอร์มที่ใช้ในหมวดหมู่เดียวกัน

2-1. การเขียนแบบฟอร์มของเอกสารของสำนักงาน (ฉบับเสนอแนะ)

2-2. " การเขียนแบบฟอร์มของเอกสารของสำนักงาน

2-3. " การเขียนแบบฟอร์มของเอกสารของสำนักงาน

3. ข้อเสนอแนะ/ข้อควรพิจารณา

()
ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยคยง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภัคดี

รายละเอียดโครงการ การแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยคยง เป็นการนำความสำคัญ
ขององค์ในเรื่องรามเกียรติ์ มารวบรวมรังสรรค์และร้อยเรียงกระบวนการทำซ้ำขึ้นใหม่ เพื่อเกิดเป็นกลวิธี
การรำเดี่ยววอดฝีมือของโขนลิงในเชิงนาฏศิลป์สร้างสรรค์แนวอนุรักษ์

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 ปรับปรุง
1	แนวคิดการสร้างสรรคงานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์	✓				
2	รูปแบบการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	✓				
3	การออกแบบเครื่องแต่งกายมีการสร้างสรรค์ได้ความ เหมาะสมกับการแสดง	✓				
4	คำพากย์มีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
5	บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง		✓			
6	การสร้างสรรคทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับรูปแบบ การแสดง		✓			
7	การออกแบบกระบวนการทำรำมีความเหมาะสมกับบุคลิก ลีลา บทบาทของตัวละคร	✓				
8	กระบวนการรำในการแสดงมีความงดงาม		✓			
9	ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนการรำได้เหมาะสม กับการแสดง	✓				
10	ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	✓				
11	ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยคยง มีความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพของแนวคิด	✓				
12	การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยคยง นี้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่ เกี่ยวกับการรำเดี่ยววอดฝีมือของโขนลิงได้	✓				

(นายไพฑูรย์ เข้มแข็ง)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

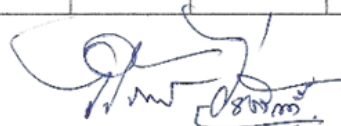
แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภักดี

รายละเอียดโครงการ การแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง เป็นการนำความสำคัญ
ขององค์ในเรื่องรามเกียรติ์ มารวบรวมรังสรรค์และร้อยเรียงกระบวนการทำซ้ำขึ้นใหม่ เพื่อเกิดเป็นกลวิธี
การรำเดี่ยวอวตฝีมือของโขนลิงในเชิงนาฏศิลป์สร้างสรรค์แนวอนุรักษ์

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 ปรับปรุง
1	แนวคิดการสร้างสรรคงานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์	✓				
2	รูปแบบการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	✓				
3	การออกแบบเครื่องแต่งกายมีการสร้างสรรค์ได้ความ เหมาะสมกับการแสดง	✓				
4	คำพากย์มีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
5	บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
6	การสร้างสรรคทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับรูปแบบ การแสดง	✓				
7	การออกแบบกระบวนการทำรำมีความเหมาะสมกับบุคลิก ลีลา บทบาทของตัวละคร	✓				
8	กระบวนการรำในการแสดงมีความงดงาม	✓				
9	ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนการทำรำได้เหมาะสม กับการแสดง	✓				
10	ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	✓				
11	ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง มีความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพของแนวคิด	✓				
12	การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง นี้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่ เกี่ยวกับการรำเดี่ยวอวตฝีมือของโขนลิงได้	✓				

(นายวิโรจน์ อยู่สวัสดิ์)
ผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะ

- ส่งงานไปให้เร็ว
- มีสื่อประชาสัมพันธ์/ประชาสัมพันธ์
- จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์/ประชาสัมพันธ์
- จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์/ประชาสัมพันธ์

ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภัคดี

รายละเอียดโครงการ การแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง เป็นการนำความสำคัญ
ขององค์ความรู้ในเรื่องรามเกียรติ์ มารวบรวมรังสรรค์และร้อยเรียงกระบวนการทำซ้ำขึ้นใหม่ เพื่อเกิดเป็นกลวิธี
การรำเดี่ยวอวดฝีมือของโขนลิงในเชิงนาฏศิลป์สร้างสรรค์แนวอนุรักษ์

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 ปรับปรุง
1	แนวความคิดสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์	✓				
2	รูปแบบการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ		✓			
3	การออกแบบเครื่องแต่งกายมีการสร้างสรรค์ได้ความ เหมาะสมกับการแสดง		✓			
4	คำพากย์มีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
5	บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
6	การสร้างสรรค์ทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับรูปแบบ การแสดง	✓				
7	การออกแบบกระบวนการทำรำมีความเหมาะสมกับบุคลิก ลีลา บทบาทของตัวละคร	✓				
8	กระบวนการทำรำในการแสดงมีความงดงาม	✓				
9	ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนการทำรำได้เหมาะสม กับการแสดง	✓				
10	ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	✓				
11	ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง มีความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพของแนวคิด		✓			
12	การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง นี้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่ เกี่ยวกับการรำเดี่ยวอวดฝีมือของโขนลิงได้	✓				

 (ดร.นิวัฒน์ สุขประเสริฐ)
 ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคยตยง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภัคติ

รายละเอียดโครงการ การแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคยตยง เป็นการนำความสำคัญ
ขององค์ในเรื่องรามเกียรติ์ มารวบรวมรังสรรค์และร้อยเรียงกระบวนการทำซ้ำขึ้นใหม่ เพื่อเกิดเป็นกลวิธี

การรำเดี่ยววอดฝีมือของโขนลิงในเชิงนาฏศิลป์สร้างสรรค์แนวอนุรักษ์

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 ปรับปรุง
1	แนวความคิดสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์	✓				
2	รูปแบบการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	✓				
3	การออกแบบเครื่องแต่งกายมีการสร้างสรรค์ได้ความ เหมาะสมกับการแสดง	✓				
4	คำพากย์มีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
5	บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
6	การสร้างสรรค์ทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับรูปแบบ การแสดง	✓				
7	การออกแบบกระบวนการทำรำมีความเหมาะสมกับบุคลิก ลีลา บทบาทของตัวละคร	✓				
8	กระบวนการทำรำในการแสดงมีความงดงาม	✓				
9	ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนการทำรำได้เหมาะสม กับการแสดง	✓				
10	ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	✓				
11	ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคยตยง มีความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพของแนวคิด	✓				
12	การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคยตยง นี้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่ เกี่ยวกับการรำเดี่ยววอดฝีมือของโขนลิงได้	✓				

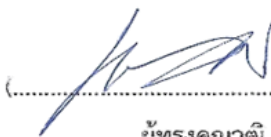

(นายเกษม ทองอร่าม)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะ

นายแพทย์ วิชาญ วัฒนาธรรม รองผู้อำนวยการ
โรงพยาบาล เพื่อขอเบิกค่ารักษาพยาบาล

()
ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภัคดี

รายละเอียดโครงการ การแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง เป็นการนำความสำคัญขององค์ในเรื่องรามเกียรติ์ มารวบรวมรังสรรค์และร้อยเรียงกระบวนการทำซ้ำขึ้นใหม่ เพื่อเกิดเป็นกลวิธี การรำเดี่ยวอวตฝีมือของโชนลิงในเชิงนาฏศิลป์สร้างสรรค์แนวอนุรักษ์

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 ปรับปรุง
1	แนวคิดการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์	✓				
2	รูปแบบการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ		✓			
3	การออกแบบเครื่องแต่งกายมีการสร้างสรรค์ได้ความเหมาะสมกับการแสดง	✓				
4	คำพากย์มีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง		✓			
5	บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง		✓			
6	การสร้างสรรค์ทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง		✓			
7	การออกแบบกระบวนการทำรำมีความเหมาะสมกับบุคลิกลีลา บทบาทของตัวละคร		✓			
8	กระบวนการทำรำในการแสดงมีความงดงาม		✓			
9	ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนการทำรำได้เหมาะสมกับการแสดง		✓			
10	ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	✓				
11	ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง มีความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพของแนวคิด	✓				
12	การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่เกี่ยวข้องกับการรำเดี่ยวอวตฝีมือของโชนลิงได้	✓				

(นายสุรัตน์ เอี่ยมสะอาด)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อเสนอแนะ

ประเมินผล 1 ปี หลัง รดงทำวัตรขึ้น 17 พฤษภาคม 2561

นางสาว
(นางสาว) 12 พฤษภาคม 2561
ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคยง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภักดี

รายละเอียดโครงการ การแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคยง เป็นการนำความสำคัญ
ขององค์ในเรื่องรามเกียรติ์ มารวบรวมรังสรรค์และร้อยเรียงกระบวนการทำซ้ำขึ้นใหม่ เพื่อเกิดเป็นกลวิธี
การรำเดี่ยวอวดฝีมือของโขนลิงในเชิงนาฏศิลป์สร้างสรรค์แนวอนุรักษ์

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 ปรับปรุง
1	แนวคิดการสร้างสร้งงานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์	✓				
2	รูปแบบการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	✓				
3	การออกแบบเครื่องแต่งกายมีการสร้างสรรค์ได้ความ เหมาะสมกับการแสดง	✓				
4	คำพากย์มีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
5	บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
6	การสร้างสร้งค์ทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับรูปแบบ การแสดง		✓			
7	การออกแบบกระบวนการทำรำมีความเหมาะสมกับบุคลิก ลีลา บทบาทของตัวละคร	✓				
8	กระบวนการทำรำในการแสดงมีความงดงาม	✓				
9	ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนการทำรำได้เหมาะสม กับการแสดง	✓				
10	ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	✓				
11	ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคยง มีความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพของแนวคิด	✓				
12	การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคยง นี้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่ เกี่ยวกับการรำเดี่ยวอวดฝีมือของโขนลิงได้	✓				

(นายจำลอง ม่วงท้วม)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ศตยศยง

หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร รักดี

รายละเอียดโครงการ การแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ศตยศยง เป็นการนำความสำคัญ
ขององค์ในเรื่องราวเกียรติ มารวบรวมรังสรรค์และร้อยเรียงกระบวนการทำซ้ำขึ้นใหม่ เพื่อเกิดเป็นกลวิธี
การรำเดี่ยวอวตฝีมือของโชนลิงในเชิงนาฏศิลป์สร้างสรรค์แนวอนุรักษ์

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 ปรับปรุง
1	แนวคิดการสร้างสรรคงานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์	✓				
2	รูปแบบการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	✓				
3	การออกแบบเครื่องแต่งกายมีการสร้างสรรค์ได้ความ เหมาะสมกับการแสดง	✓				
4	คำพากย์มีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
5	บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
6	การสร้างสรรคทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับรูปแบบ การแสดง	✓				
7	การออกแบบกระบวนการทำรำมีความเหมาะสมกับบุคลิก ลีลา บทบาทของตัวละคร	✓				
8	กระบวนการทำรำในการแสดงมีความงดงาม		✓			
9	ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนการทำรำได้เหมาะสม กับการแสดง		✓			
10	ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	✓				
11	ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ศตยศยง มีความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพของแนวคิด	✓				
12	การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ศตยศยง นี้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่ เกี่ยวกับการรำเดี่ยวอวตฝีมือของโชนลิงได้	✓				

(นายขรรค์ชัย หอมจันทร์)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยง
หัวหน้าโครงการ ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภักดี

รายละเอียดโครงการ การแสดงสร้างสรรค์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยง เป็นการนำความสำคัญ
ขององค์ในเรื่องราวเกียรติ มารวบรวมรังสรรค์และร้อยเรียงกระบวนการทำซ้ำขึ้นใหม่ เพื่อเกิดเป็นกลวิธี
การรำเดี่ยวอวดฝีมือของโขนลิงในเชิงนาฏศิลป์สร้างสรรค์แนวอนุรักษ์

คำชี้แจง : โปรดใส่ ☒ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 ปรับปรุง
1	แนวคิดการสร้างสรรคงานถ่ายทอดสู่การแสดงได้สมบูรณ์	✓				
2	รูปแบบการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	✓				
3	การออกแบบเครื่องแต่งกายมีการสร้างสรรค์ได้ความ เหมาะสมกับการแสดง	✓				
4	คำพากย์มีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
5	บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	✓				
6	การสร้างสรรค์ทำนองเพลงมีความเหมาะสมกับรูปแบบ การแสดง	✓				
7	การออกแบบกระบวนการทำรำมีความเหมาะสมกับบุคลิก ลีลา บทบาทของตัวละคร	✓				
8	กระบวนการทำรำในการแสดงมีความงดงาม	✓				
9	ผู้แสดงสามารถถ่ายทอดลีลากระบวนการทำรำได้เหมาะสม กับการแสดง	✓				
10	ระยะเวลาในการแสดงมีความเหมาะสม	✓				
11	ภาพรวมของการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยง มีความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพของแนวคิด	✓				
12	การแสดง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยง นี้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนการสอนและการแสดงที่ เกี่ยวกับการรำเดี่ยวอวดฝีมือของโขนลิงได้	✓				

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ ทองนัม)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์ยศยง
โครงการวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ทุนวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุนส่งเสริม ววน.)
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

อาจารย์เกษม ทองอร่าม ประพันธ์บท
 อาจารย์วิชรากร บุญเพ็ง ประพันธ์เพลง
 ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี ผู้รับทุนวิจัย
 คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

- ปี่พาทย์ทำเพลงร่ำพานริน -

- พากย์ -

สมเด็จพระรามาธิบดี
พระยาอินทราภาพากจกกรรจ์

ทรงมงกุฎสามกลีบแพรวพรรณ

สวดลายงามจรัสรัตน

พาหุรัดทองกรนาครา

ดอกไม้ทัดกลิ่นทูลสมกาย

ทรงทิพย์ภูษาพรรณราย

แลล้วนวิจิตรรูจี

- ร้องเพลงอินทราสา -

ปฏิบัติภารกิจพระจักรา

นิมิตทางม้วนเป็นแท่นมณี

ทั้งม้วนทางเท่าเทียมกุ่มภรณ์

อีกจำแลงแปลงกายเป็นอีกา

เมื่อครั้งศึกโรมคัลมาประชิด

เป็นพิจิตรไพร่กุ่มภณฑ์

ทั้งปลิดชีพเกดราวยายปราณ

ขอพานแว่นฟ้าจกพรหมา

- ร้องเพลงสวาทพระจักริน -

ตำแหน่งหน้าที่ในกองทัพ

ยกกระบัตร์ในศึกทศกัณฐ์

อัตลักษณ์องค์ยศยง

รามเกียรติ์กำหนดบทกวี

- ปี่พาทย์ทำเพลงกบิลอินทราภาพ -

ประธานสมัญญา

สร้อยสนสังวาลวัลย์

ร่ำมรงค์ค์ชัตรา

ผ้ายกกระหนกกราย

เจรจาเป็นทูตถือสารศรี

นั่งเทียมมองค้อสุริเจ้าลงกา

นั่งจันทรจึ่งข้อมบริศนา

ล้างศาสตราโมกขศักดิ์กุ่มภรณ์

องค์พระยาแสงอาทิตย์ฤทธิมหันต์

ไปล่อลวงแว่นสุวรรณจากพรหมา

สังหารปักษีล้นยักษา

รับเศียรอสุราอาธรรม

ศึกรับรบอินทราชิตเป็นกองชั้น

เกียกกายศึกกำบ้านอสุรี

ทหารเอกแห่งองค์พระทรงศรี

ยอดกระบี่ราชารามาวตาร

ภาพที่ 102 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 103 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 104 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 105 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 106 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 107 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 108 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 109 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 110 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 111 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 112 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 113 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 114 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 115 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 116 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 117 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 118 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 119 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group)

ที่มา : ผู้วิจัย

ญ การปรับกระบวนท่ารำโดยผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โชนลิง)

ภาพที่ 120

ภาพที่ 121

การปรับกระบวนท่ารำโดยผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โชนลิง)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 122

ภาพที่ 123

การปรับกระบวนท่ารำโดยผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โชนลิง)

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 124

ภาพที่ 125

การปรับกระบวนท่ารำโดยผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย (โชนลิง)

ที่มา : ผู้วิจัย

๗ การเผยแพร่ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง

ภาพที่ 126

ภาพที่ 127

นำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 128

ภาพที่ 129

นำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 130

ภาพที่ 131

นำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7
ที่มา : ผู้วิจัย

การนำเสนอผลงาน

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7

The 7th BPI Presentation of Creative Performing Arts

วันที่ 15 ธันวาคม 2566

ณ โรงละครศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

วันที่ 16 ธันวาคม 2566

ผ่านระบบ Facebook Live คณะศิลปนาฏดุริยางค์

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

กำหนดการ

การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7

The 7th BPI : Presentation of Creative Performing Arts

วันที่ 15 ธันวาคม 2566

ณ โรงละครศิลปนาฏดุริยางค์ (ศาลายา) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

- พิธีเปิดการนำเสนอผลงาน โดยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ดร.นิภา โสภาสัมฤทธิ์
- พิธีมอบเกียรติบัตรเจ้าภาพร่วมและผู้นำเสนอผลงาน
- เจ้าพระยานที.....คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- ระเบียบมาเทวา.....มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- อารยะนครอุดรเมืองงาม.....มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- มาวเสี้ยวสู่ หนูคู่แม่.....มหาวิทยาลัยทักษิณ
- อาวุธยุทธศาสตร์.....คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- หริรักษ์จตุรยุค.....มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ผสานศิลป์.....มหาวิทยาลัยนเรศวร
- นางเมือง.....มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- รอยบรรพกาล.....วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- ระเบียบพระสยามเทวมหามกุฏวิทยมหาราชรำลึก.....มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- ฉุยฉายหนูมานมัจฉาน.....วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- กลมคั่น.....วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- วิมาลาทรงเครื่อง.....นางสาวการะเกด กฤษณะโยธิน

พักรับประทานอาหาร

- รามาวนากาวนัม.....วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- รามายณะ รามเกียรติ์.....คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- องค์ดอยตุง.....คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- นาฏะปันจักลีลา.....คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- วีรชน วีรสตรี.....วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- ปลาแร่.....คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

องคตยศยง

ผู้สร้างสรรค์ ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี
คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

แนวคิดในการสร้างสรรค์งาน

องคตเป็นทหารเอกของพระราม ที่ทำการศึกษาเคียงคู่กับหนุมานมาตลอด มีบทบาทสำคัญในเรื่องรามเกียรติ์เป็นอย่างมาก นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง เป็นการสร้างสรรค์การรำเดี่ยวอวดฝีมือของโขนลิง มีแนวคิดมาจาก ฉุยฉายหนุมานทรงเครื่อง หนุมานลงสรง พระยานุชิต ทรงเครื่อง นำมาสร้างสรรค์ให้มีลักษณะการแสดงใหม่ที่บ่งบอกถึงถ่ายทอดความงามในการรำอวดฝีมือของโขนลิง ตามบทประพันธ์ที่แต่งขึ้นใหม่จากการศึกษาบทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โดยนำลีลาการรำรำตามแบบ นาฏศิลป์ไทย แม่ท่าโขนลิง ปฐม ทำรำเบ็ดเตล็ดโขนลิง มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งาน ตามหลักนาฏยประดิษฐ์

รูปแบบการแสดง

รูปแบบการแสดงเป็นการแสดงรำเดี่ยวขององคต ประกอบคำพากย์ บทร้อง เพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ กระบวนท่ารำ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1. กล่าวถึงลักษณะเครื่องแต่งกายขององคต ช่วงที่ 2. กล่าวถึงบทบาทสำคัญขององคตในเรื่องรามเกียรติ์ ช่วงที่ 3. การรำประกอบเพลงหน้าพาทย์

องค์ประกอบในการแสดง

- **ผู้แสดง** ชาย 1 คน รูปร่างสมส่วนสันทัด ไม่ท้วมจนเกินไปเหมาะสมกับตัวละครโขนลิงมีพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ไทยโขนลิง ร่างกายแข็งแรง คล่องแคล่วว่องไว มีความจำที่ดี มีปฏิภาณไหวพริบ มีความรู้ ฝึกฝนทักษะด้านนาฏศิลป์ไทยโขนลิงมาอย่างต่อเนื่องและมีประสบการณ์การแสดงนาฏศิลป์ไทยโขนลิง
- **เครื่องแต่งกาย** แร่งบันดาลใจจากบทละคร เรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ที่กล่าวถึงองคต และภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม นำมาสร้างเครื่องแต่งกายตามแบบกรมศิลปากร ใช้ลักษณะอิงตามจิตรกรรมฝาผนังเป็นสีเขียวขลิบลีเหลืองทอง ออกแบบลายปักดิ้นใหม่ ใส่เครื่องประดับตามบทละคร ออกแบบศีรษะของคตให้มีลักษณะขลุ่ยเหมือนจริง ใส่ต่างหู มีอุบะดอไม้ทัด
- **เพลงหรือดนตรี** ประพันธ์บทพากย์ บทร้อง ทำนองเพลงขึ้นมาใหม่ให้เหมาะสมกับตัวละครองคต โดยใช้เพลงร่ำวานรินทร์ เพลงอินทราสา เพลงสวาทพระจักรินทร์ เพลงกบิลอินทรานุภาพ นายเกษม ทองอร่าม ประพันธ์บทพากย์และคำร้อง นายวัชรกร บุญเพ็ง ประพันธ์เพลง
- **อุปกรณ์** พระขรรค์ ซึ่งเป็นอาวุธประจำกายขององคต

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ขอมอบเกียรติบัตรนี้เพื่อแสดงว่า

ว่าที่ ร.ต. จตุพร รักดี

ได้เข้าร่วมการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 7

The 7th BPI Presentation of Creative Performing Arts

วันที่ 15 - 16 ธันวาคม 2566

ณ โรงละครศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ)

คณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

(ดร.นิภา โสภาสัมฤทธิ์)

อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ภาพที่ 132

ภาพที่ 133

เผยแพร่วิดีโอการแสดง ผ่านทาง YouTube ช่อง คณะศิลปนาฏดุริยางค์
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 134

ภาพที่ 135

เผยแพร่วิดีโอการแสดง ผ่านทาง YouTube ช่อง คณะศิลปนาฏดุริยางค์
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 136

ภาพที่ 137

เผยแพร่วิดีโอการแสดง ผ่านทาง YouTube ช่อง คณะศิลปนาฏดุริยางค์
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 138

ภาพที่ 139

งานจตุรมหาสงกรานต์ Songkran รวมของดีศรีมหาบัณฑิต World best festive destination

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 140

ภาพที่ 141

งานจตุรมหาสงกรานต์ Songkran รวมของดีศรีมหาบัณฑิต World best festive destination

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 142

ภาพที่ 143

ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรคตยสง

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 144

ภาพที่ 145

ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยตยง
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 146

ภาพที่ 147

ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยตยง
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 148

ภาพที่ 149

ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) นาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยตยง
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 150 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยตยง
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 151 ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย (โขนลิง) นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรตยตยง
ที่มา : ผู้วิจัย

หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา (4 ปี)
หลักสูตรปรับปรุง (พ.ศ. 2567)

คณะศิลปศึกษา
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

ละครดึกดำบรรพ์ เรื่องสังข์ศิลป์ชัย ตอนพระอินทร์ช่วยพระสังข์ศิลป์ชัย / เรื่องสังข์ทอง ตอน มณฑาหลงกระท่อม / เรื่อง คาวี ตอน คันทมาลีขึ้นหิ้ง

ละครร้อง เรื่อง สาวเครือฟ้า ฉากสวาท / ฉากวิวาห์ / ฉากลาตาย

โขนลิง

การแสดงโขน เรื่อง รามเกียรติ์ บทกระทุ้ชุดตีทัพพระลักษณ์ ชุดนางลอย ชุดหนุมานลงสรง ชุดองค์ศยง และให้นักศึกษาเลือกเรียน นำเสนอประเภทของละคร ตามความสนใจไม่น้อยกว่า 1 ประเภท ดังนี้

ละครนอก เรื่องสุวรรณหงส์ ตอนชมถ้ำเพชรพลอย / เรื่องไชยเชษฐ์ ตอนนางแมว เย้ยข่ม / เรื่อง แก้วหน้าม้า ตอน ถวายลูก / เรื่องสังข์ทอง ตอนหาปลา / เรื่องพระสมุทร ตอนชมดาว / เรื่องไกรทอง ตอนท่อน

ละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพระไวยเกี่ยวนางวันทอง / ตอนขุนแผน ขึ้นเรือนขุนช้าง / ขุนแผนพันม่าน เข้าห้องแก้วกิริยา / ขุนแผนพาวันทองหนี / เรื่องไกรทอง ตอนไกรทอง รบชาละวัน

ละครดึกดำบรรพ์ เรื่องสังข์ศิลป์ชัย ตอนพระอินทร์ช่วยพระสังข์ศิลป์ชัย / เรื่องสังข์ทอง ตอน มณฑาหลงกระท่อม / เรื่อง คาวี ตอน คันทมาลีขึ้นหิ้ง

ละครร้อง เรื่อง สาวเครือฟ้า ฉากสวาท / ฉากวิวาห์ / ฉากลาตาย

Analyze background, patterns, analysis, principles, elements, performance composition and postures, performance series which separated practice as followings:

Male and Female Lakon Character

The performance of *Lakhon Nai Rueang U Na Ru*, *Suppha Lak Umsom/I-Nao La Nang Chin Ta Ra* episode, the performance of *Lakhon Phanthat of Phra Lo of Khao Hong* episode/*Phaya Pha Nong of Rak Samsao* episode/*Rachathirat of Saming Phra Ram Rop Kam Ni* episode, The performance of *Boekrong Mekkhala Rammasun* episode and allowing students to choose their studies, presenting at least a type of drama according to interest as follows:

Lakhon Nok : *Suwan Hong of Chom Tham Phet Phloi* episode, *Chai Chet of Nang Maeo Yoei Sum* episode/ *Kaeo Nama of Thawai Luk* episode/ *Sang Thong of Ha Pla* episode, *Phra Samut of Chom Dao* episode/*Krai Thong of Pho Bon* episode

ฎ แบบประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ที่ วธ ๐๘๐๑/๒๒๕๐

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
คณะศิลปศึกษา ๑๑๙/๑๙
หมู่ ๓ ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล
จ.นครปฐม

๙ กันยายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ นาฎยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ ทองนิม

ด้วย ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านวิทยาศาสตร์วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ เรื่อง นาฎยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง นั้น

ในการนี้ คณะศิลปศึกษาได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญ ด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ นาฎยประดิษฐ์ ชุด องคตยศยง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริลักษณ์ นิลองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

สำนักงานเลขาธิการคณะศิลปศึกษา

โทร. ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๗ ต่อ ๑๒๐

โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๘

แบบประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
ฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ชื่อผู้วิจัยว่าที่ ร.ต. จตุพร..... นามสกุลภักดี.....
 สังกัดคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.....
 ชื่อผลงานวิจัย เรื่องนาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรศยง.....
 The Choreography of The Dance “OngKhot Yodsayong”

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคุณภาพ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

๕	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	ดีเด่น (ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป)
๔	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	ดีมาก (ร้อยละ ๖๐ - ๗๙)
๓	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	ดี (ร้อยละ ๔๐ - ๕๙)
๒	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	พอใช้ (ร้อยละ ๒๐ - ๓๙)
๑	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	ควรปรับปรุง (ต่ำกว่า ร้อยละ ๒๐)

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	ดีเด่น ๕	ดีมาก ๔	ดี ๓	พอใช้ ๒	ควรปรับปรุง ๑
๑. การเขียนบทนำ					
๑) นำเสนอให้เห็นลักษณะและความสำคัญของปัญหา	✓				
๒) แสดงถึงแรงบันดาลใจในการทำผลงานวิจัย	✓				
๒. วรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง					
๑) ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย		✓			
๒) ความสามารถในการสังเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง		✓			
๓) ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	✓				
๓. วิธีการดำเนินการวิจัย					
๑) ความเหมาะสมของวิธีวิจัย	✓				
๒) ความเหมาะสมของตัวแปร (ถ้ามี)	✓				
๓) ความเหมาะสมของเครื่องมือ เทคนิคและกลวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล	✓				
๔) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล	✓				
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล					
๑) เป็นไปตามวัตถุประสงค์	✓				
๒) ความเหมาะสมของข้อมูลในนำเสนอผลการการวิเคราะห์	✓				
๓) ความชัดเจนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์	✓				

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	ดีเด่น ๕	ดีมาก ๔	ดี ๓	พอใช้ ๒	ควรปรับปรุง ๑
๕. การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ					
๑) ความเหมาะสมของประเด็นที่อภิปราย	✓				
๒) การใช้หลักฐานและเหตุผลประกอบการอธิบาย	✓				
๓) ความกระชับในการอภิปราย	✓				
๔) ความเหมาะสมในการเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้	✓				
๖. ความถูกต้องในการเขียนและการพิมพ์					
๑) การใช้ภาษา วรรคตอน ย่อหน้า และการสะกดในเนื้อหา	✓				
๒) ความถูกต้องของการพิมพ์บรรณานุกรม	✓				

ผลสรุปคุณภาพโดยรวมของผลการวิจัย

- ☒ ดีเด่น
☐ ดีมาก
☐ ดี
☐ พอใช้
☐ ควรปรับปรุง

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีการวิจัยที่เลือกมา
 ควรใช้ภาษาที่ชัดเจน และควรใช้คำที่ถูกต้อง
 ในการเขียนเนื้อหา และควรใช้คำที่ถูกต้อง
 ในการเขียนบรรณานุกรม

ลงชื่อ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ ทองนิ่ม)

วันที่

18 กันยายน 2562

ผู้ทรงคุณวุฒิ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คณะศิลปศึกษา โทร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๗ ต่อ ๑๒๐ โทรสาร ๐ ๒๔๐๘ ๒๙๙๘
ที่ วธ ๐๘๐๔/๑๒๖๔ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรดอยตุง

เรียน ดร.สมชาย ฟูอนราตี

ด้วย ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี ได้รับทุนวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ เรื่อง นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรดอยตุง นั้น

ในการนี้ คณะศิลปศึกษา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรดอยตุง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีว่าที่ ร.ต. จตุพร ภักดี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔ - ๑๑๕๑๒๑ เป็นผู้ประสานงาน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป จะเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

(นางสาวศิริลักษณ์ ฉลองธรรม)

คณบดีคณะศิลปศึกษา

แบบประเมินผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
ฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ชื่อผู้วิจัยว่าที่ ร.ต. จตุพร..... นามสกุลภักดี.....
 สังกัดคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.....
 ชื่อผลงานวิจัย เรื่องนาฏยประดิษฐ์ ชุด องคตยสง.....
 The Choreography of The Dance "OngKhot Yodsayong".....

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคุณภาพ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

๕	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	ดีเด่น (ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป)
๔	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	ดีมาก (ร้อยละ ๖๐ - ๗๙)
๓	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	ดี (ร้อยละ ๔๐ - ๕๙)
๒	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	พอใช้ (ร้อยละ ๒๐ - ๓๙)
๑	หมายถึง	มีระดับคุณภาพ	ควรปรับปรุง (ต่ำกว่า ร้อยละ ๒๐)

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	ดีเด่น ๕	ดีมาก ๔	ดี ๓	พอใช้ ๒	ควรปรับปรุง ๑
๑. การเขียนบทนำ					
๑) นำเสนอให้เห็นลักษณะและความสำคัญของปัญหา	✓				
๒) แสดงถึงแรงบันดาลใจในการทำผลงานวิจัย	✓				
๒. วรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง					
๑) ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย	✓				
๒) ความสามารถในการสังเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	✓				
๓) ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	✓				
๓. วิธีการดำเนินการวิจัย					
๑) ความเหมาะสมของวิธีวิจัย	✓				
๒) ความเหมาะสมของตัวแปร (ถ้ามี)	✓				
๓) ความเหมาะสมของเครื่องมือ เทคนิคและกลวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล	✓				
๔) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล	✓				
๔. การวิเคราะห์ข้อมูล					
๑) เป็นไปตามวัตถุประสงค์	✓				
๒) ความเหมาะสมของข้อมูลในนำเสนอผลการการวิเคราะห์	✓				
๓) ความชัดเจนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์	✓				

**ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**

โครงการวิจัยเรื่อง : นาฏยประดิษฐ์ ชุด องค์กรยุคยง

ผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย : ว่าที่ร้อยตรีจตุพร ภักดี

เอกสารที่พิจารณา :

1. แบบเสนอเพื่อขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	ฉบับลงวันที่ 13 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566
2. โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ฉบับลงวันที่ 13 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566
3. แบบคำชี้แจงอาสาสมัคร	ฉบับลงวันที่ 13 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566
4. แบบยินยอมอาสาสมัคร	ฉบับลงวันที่ 13 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ฉบับลงวันที่ 13 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566
6. ประวัติผู้วิจัย	
7. ใบผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	

ได้รับการพิจารณาและผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยยึดหลักเกณฑ์ตามคำประกาศเฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิจัยได้ โดยให้ส่งรายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัยทุก 6 เดือน แจ้งคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ในกรณีที่เกิดเปลี่ยนแปลงโครงการวิจัยหรือหยุดโครงการก่อนกำหนด รายงานเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่ร้ายแรงหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด รายงานข้อมูลข่าวสารที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ควรได้รับระหว่างดำเนินการวิจัย และส่งรายงานฉบับสมบูรณ์เมื่อเสร็จสิ้นโครงการวิจัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.อดิศร เนาวนนท์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ใบรับรอง : HE-225-2566

วันที่รับรอง : 31 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566

วันที่หมดอายุ : 30 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2567

Ethics in Human Research Certificate Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Protocol Title : The Choreography of The Dance "OngKhot Yodsayong"

Principle Investigator : Acting Sub Lt. Chatuporn Phakdee

Reviewed Document :

1. Submission Form for Ethical Review	13 October 2023
2. Full Protocol	13 October 2023
3. Participant information sheet	13 October 2023
4. Informed consent form	13 October 2023
5. Research Instrument	13 October 2023
6. Principle Investigator's Curriculum Vitae	
7. Certificate of Attendance in Human subject protection Training	

Ethics in Human Research Committee, Nakhon Ratchasima Rajabhat University has reviewed and approved this research to be carried out according to this research in compliance with the declaration of Helsinki, ICH - GCP. The investigator shall provide reports to the committee concerning the progress of the research every 6 months as well as the amendment, termination, and all serious adverse and unanticipated events. The investigator shall submit the full protocol once the research is done.

 (Associate Professor Dr. Adisorn Naowanondha)
 Chairman of Ethics in Human Research Committee
 Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Certificate Number : HE-225-2023

Approval date : 31 October 2023

Expiry date : 30 October 2024

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล ว่าที่ ร.ต. จตุพร ภัคดี
เกิดเดือนปีเกิด 24 มกราคม 2531
ที่อยู่ปัจจุบัน 198/170 หมู่ 1 หมู่บ้าน City Sense Saraya ตำบลศาลายา
 อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170
 โทร. 0841115121 Email : armerclub66@gmail.com

ประวัติการศึกษา ศิลปบัณฑิต (ศ.บ.) สาขานาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
 ศิลปมหาบัณฑิต (ศล.ม.) สาขานาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ปัจจุบัน รับราชการ ตำแหน่ง อาจารย์ (นาฏศิลป์ไทย - โขนลิง)
 ภาควิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
 กระทรวงวัฒนธรรม